

**T.C. İSTANBUL KÜLTÜR ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ**

**TOPLUM - SANAT İLİŞKİSİ KAPSAMINDA İSTANBUL'DAKİ MÜZİK
ETKİNLİKLERİ (2000-2015)**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Selen TUNCAL

1410101002

Anabilim Dalı: SANAT YÖNETİMİ

Program: SANAT YÖNETİMİ

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Mehmet ÜSTÜNİPEK

Haziran 2017

**T.C. İSTANBUL KÜLTÜR ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ**

**TOPLUM - SANAT İLİŞKİSİ KAPSAMINDA İSTANBUL'DAKİ MÜZİK
ETKİNLİKLERİ (2000-2015)**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Selen TUNCAL

1410101002

Tezin Savunulduğu Tarih : 20 Haziran 2017

**Jüri Üyeleri: Prof. Dr. Mehmet ÜSTÜNİPEK
Prof. Dr. Selçuk HÜNERLİ
Yrd. Doç. Dr. Reyhan ULUDAĞ ERASLAN**

Haziran 2017

ÖNSÖZ

Mustafa Kemal Atatürk, henüz Türkiye Cumhuriyeti kurulmadan önce, sanatın toplumlar ve birey üzerinde ne kadar etkili, yaşamın bir parçası haline gelmesi gerektiğinin farkına varmıştır. Kendisi bunu bir sözünde şöyle dile getirmiştir; “Sanatsız kalan bir milletin hayat damarlarından biri kopmuş demektir.” Toplumun her kesiminin, toplumdaki her bireyin sanatla iç içe olmasını sağlamak amacıyla da, Cumhuriyeti kurduktan sonra, kültür ve sanat alanında çeşitli atılımlar yapılmıştır. Devlet destekli sanat sergileri açılmış, sanatçılar ve yetenekli öğrenciler yurt dışına gönderilmiş, konservatuarlar kurulmuş, opera desteklenmiş, tiyatro ve konser salonları yaptırılmış, eğitimde reform kabul edilen ve her öğrencisinin en az bir enstrüman çalmasını sağlayan Köy Enstitüleri kurulmuştur. Bu gelişmelerin akabinde 1970’lerde festivaller düzenlenmeye başlamış, ülkenin adını dünyaya duyurmasını hedefleyen bienaller yapılmıştır. 1980’li yıllar İstanbul’un kentsel dönüşümle birlikte toplumun ve sanatın da dönüşüm kazandığı, adını uluslararası festivaller ve bienallerle tüm dünyaya duyurmak için çabaladığı yıllar olmuştur. 2000’li yılların en önemli sanatsal etkinliği ise 2010 Avrupa Kültür Başkenti Projesi olmuştur. Bu çalışmada, tüm bu kültürel süreçteki gelişmeler sanat kurumları örnekleri (Akingüç Oditoryumu ve Sanat Merkezi, Kadıköy Belediyesi Süreyya Operası, Cemal Reşit Rey Konser Salonu, Zorlu Performans Sanatları Merkezi) ve örnek seçilen kurumların sanat yöneticileriyle yapılan söyleşiler bazında değerlendirilmiştir.

Bu tez çalışması boyunca desteğini esirmeyen değerli hocam tez danışmanım, *Prof. Dr. Mehmet Üstünipek’e*, yararlı eleştiri ve önerileriyle bana yol gösteren başta *Prof. Dr. Fethiye Erbay* hocama ve tüm hocalarıma, dostlarıma ve her zaman yanımda olan *aileme* sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

HAZİRAN 2017

SELEN TUNCAL

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	i
İÇİNDEKİLER.....	ii
KISALTMALAR.....	iv
RESİM LİSTESİ.....	v
ŞEKİL LİSTESİ.....	vii
KISA ÖZET.....	viii
ABSTRACT.....	x
1. GİRİŞ.....	1
2. SANAT VE TOPLUM İLİŞKİSİ.....	5
2.1. Konuyla İlgili Kavramlar.....	5
2.2. Sanatsal Yapılanma ve Sanat Etkinliklerinin Kültürel Ortamdaki Rolü.....	6
2.3. Türkiye’de Sanat ve Toplum İlişkisi.....	8
2.3.1. Kültürel Evrim ve Süreçleri.....	8
2.3.2. Türk Müzik Kültürünün Evrimi.....	9
2.3.3. Cumhuriyet’in İlanından Önce Kültür ve Sanat Ortamı.....	12
2.3.4. Cumhuriyet’in İlanıyla Kültür ve Sanat Alanındaki Atılımlar.....	16
3. İSTANBUL’DA SANAT ORTAMININ GELİŞMESİ.....	28
3.1. 2000 Öncesi.....	41
3.1.1. 1970’ler ve 1980’lerde Türkiye’de Kültür-Sanat Alanındaki Gelişmeler.....	42
3.1.2. Türkiye’de Dışa Açılma ve 1990’lar.....	49
3.2. 2000 Sonrası.....	50
4. İSTANBUL’DAKİ MÜZİK ETKİNLİKLERİ.....	56
4.1. İstanbul Müzik Festivali.....	57
4.2. İstanbul Opera Festivali.....	59
4.3. İstanbul Klasik Müzik Etkinlikleri ve Kurumlar.....	60
4.2.1. Akingüç Oditoryumu ve Sanat Merkezi.....	62
4.2.2. Cemal Reşit Rey Konser Salonu.....	64

4.2.3. Kadıköy Belediyesi Süreyya Operası.....	66
4.2.4. Zorlu Performans Sanatları Merkezi	68
5. SONUÇ.....	70
KAYNAKÇA	76
EKLER	84
Ek 1: Kurum Görüşmesi Kapsamında Akıngüç Oditoryumu ve Sanat Merkezi Sanat Yönetmeni Ece İdil Röportajı	84
Ek 2: Kurum Görüşmesi Kapsamında Kadıköy Belediyesi Süreyya Operası Sanat Yönetmeni Murat Katoğlu Röportajı	92
Ek 3: Kurum Görüşmesi Kapsamında Cemal Reşit Rey Konser Salonu Sanat Yönetmeni Sara Dildar Röportajı	105
Ek 4: Kurum Görüşmesi Kapsamında Zorlu Performans Sanatları Merkezi Kurumsal İletişim Bölümü Röportajı.....	113
Ek 5: Sanatçı Görüşmesi Kapsamında Orçun Orçunsel Röportajı	123
Ek 6: Akıngüç Oditoryumu ve Sanat Merkezi Etkinlik Takvimi	131
Ek 7: Cemal Reşit Rey Konser Salonu Etkinlik Takvimi.....	134
Ek 8: Kadıköy Belediyesi Süreyya Operası Etkinlik Takvimi	140
Ek 9: Zorlu Performans Sanatları Merkezi Etkinlik Takvimi.....	151

KISALTMALAR

AKB	: Avrupa Kùltür Başkenti
AKM	: Atatùrk Kùltür Merkezi
AOSM	: Akingùç Oditoryumu ve Sanat Merkezi
AVM	: Alışveriş Merkezi
BİFO	: Borusan Filarmoni Orkestrası
CRR	: Cemal Reşit Rey Konser Salonu
İBB	: İstanbul Bùyükřehir Belediyesi
İDGSA	: İstanbul Devlet Gùzel Sanatlar Akademisi
İDOB	: İstanbul Devlet Opera ve Balesi
İDSO	: İstanbul Devlet Senfoni Orkestrası
İKSV	: İstanbul Kùltür ve Sanat Vakfı
İKÜ	: İstanbul Kùltür Üniversitesi
KKTC	: Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti
MEB	: Milli Eğitim Bakanlığı
MÖ	: Milattan Önce
MSGSÜ	: Mimar Sinan Gùzel Sanatlar Üniversitesi
PSM	: Performans Sanatları Merkezi
STK	: Sivil Toplum Kuruluşları
TRT	: Türkiye Radyo Televizyon Kurumu
UPDS	: Union Pacific Distribution Services Company
YY	: Yùzyıl

RESİM LİSTESİ

Resim 2.1:	The Turkish Bath, Jean Dominique Ingres, Louvre Müzesi, Paris.....	14
Resim 2.2:	Ankara Musiki Muallim Mektebi (Müzik Öğretmen Okulu), 1924.	17
Resim 2.3:	Bolu Halkevi, 1932.	18
Resim 2.4:	Hasanoğlan Köy Enstitüsü, 1940.	20
Resim 2.5:	Bela Bartok Anadolu Derlemeleri Çalışmaları esnasında, 1936.....	21
Resim 3.1:	Bozdoğan Su Kemerli, Roma Dönemi, İstanbul.	29
Resim 3.2:	Gotlar Sütunu, Roma Dönemi, İstanbul.	30
Resim 3.3:	Ayasofya Camisi, Bizans Dönemi, İstanbul.	31
Resim 3.4:	Aya İrini Kilisesi, Bizans Dönemi, İstanbul.	31
Resim 3.5:	Osmanlı Padişahı Fatih Sultan Mehmet, Gentile Bellini, 1480, National Gallery.	32
Resim 3.6:	Taksim Cumhuriyet Anıtı.	34
Resim 3.7:	22 Temmuz 1972’de Hilton Oteli’nde gerçekleşen İstanbul Festivali Basın Toplantısı. Soldan Sağa: Cevad Memduh Altar, Ercümen Berker, Muharrem Nuri Birgi, Turizm Genel Müdürü Cengiz Altuğ, Dr. Nejat, F. Eczacıbaşı, Basın Yayın Genel Müdürü Altemur Kılıç.	35
Resim 3.8:	Mengü Ertel tarafından hazırlanan ilk İstanbul Festivali afişinin tanıtımı.	36
Resim 3.9:	8. Uluslararası İstanbul Film Festivali Afişi.	36
Resim 3.10:	1. Uluslararası İstanbul Tiyatro Festivali Afişi.	37
Resim 3.11:	1.Uluslararası İstanbul Caz Festivali Afişi.....	37
Resim 3.12:	22. Uluslararası İstanbul Müzik Festivali Afişi.	38
Resim 3.13:	1. Uluslararası İstanbul Çağdaş Sanat Sergileri Afişi.	39
Resim 3.14:	2. Uluslararası İstanbul Bienali Afişi.	39

Resim 3.15: Miniatürk, İstanbul.....	46
Resim 3.16: 24 Haziran 1974. 2. İstanbul Festivali, Leyla Gencer (soprano), Leone Magiero (piyano), Aya İrini Müzesi.....	48
Resim 3.17: İstanbul 2010 Avrupa Kültür Başkenti Logosu.	52
Resim 4.1: 45. İstanbul Müzik Festivali Afişi.....	57
Resim 4.2: 1. Uluslararası İstanbul Opera Festivali Afişi.	59
Resim 4.3: Akıngüç Oditoryumu ve Sanat Merkezi.	62
Resim 4.4: Cemal Reşit Rey Konser Salonu.	64
Resim 4.5: Kadıköy Belediyesi Süreyya Operası.....	66
Resim 4.6: Zorlu Performans Sanatları Merkezi.....	68

ŞEKİL LİSTESİ

Şekil 4.1: Akıngüç Oditoryumu ve Sanat Merkezi Etkinlikler (2012-2015)	63
Şekil 4.2: Akıngüç Oditoryumu ve Sanat Merkezi Konserler (2012-2015)	63
Şekil 4.3: Cemal Reşit Rey Konser Salonu Etkinlikler (2013-2015)	65
Şekil 4.4: Cemal Reşit Rey Konser Salonu Konserler (2013-2015)	65
Şekil 4.5: Kadıköy Belediyesi Süreyya Operası Etkinlikler (2008-2015)	67
Şekil 4.6: Kadıköy Belediyesi Süreyya Operası Konserler (2008-2015)	67
Şekil 4.7: Zorlu PSM Ana Tiyatro Etkinlikler (2014-2015)	69
Şekil 4.8: Zorlu PSM Ana Tiyatro Konserler (2014-2015)	69

Üniversite : İstanbul Kültür Üniversitesi
Enstitü : Sosyal Bilimler Enstitüsü
Program : Sanat Yönetimi
Tez Danışmanı : Prof. Dr. Mehmet Üstünipek
Tez Türü ve Tarihi : Yüksek lisans - Mayıs 2017

KISA ÖZET

TOPLUM - SANAT İLİŞKİSİ KAPSAMINDA İSTANBUL'DAKİ MÜZİK ETKİNLİKLERİ (2000-2015)

Selen TUNCAL

İnsanla birlikte var olan sanat, tarih boyunca insanın parçası olduğu toplumların gidişatına göre gelişim göstermiştir. Gelişen tüm olayları yansıtırken, eleştirel yönüyle de toplumun bir başkaldırısı halini almıştır. Bu nedenle de her dönemde tarihsel belge niteliği taşımıştır. Bu çalışmada İstanbul'daki müzik etkinlikleri üzerinden, sanatın gelişimi, sanat ve toplum ilişkisi konuları incelenmiştir.

Sanat ve kültür kavramlarının tanımları yapılmıştır. Bu kavramların zaman içerisinde toplumsal yapıdaki değişikliklerle birlikte geçirdiği dönüşüme ve toplumsal hareketlerin sanat üzerindeki etkisine değinilmiştir.

2000 yılının öncesi ve sonrası olarak iki ayrı bölümle İstanbul'da sanat ortamının gelişmesi incelenmiştir. 1980'lerdeki kentsel dönüşüm şehri çehresini ve toplumsal yapıyı tamamen etkilerken, 2010 Avrupa Kültür Başkenti'nin İstanbul olması, proje kapsamında sanata erişim sağlayamayan kesimlerin de sanatın içerisine dahil edilmesi projesi değerlendirilmiştir.

Son bölümde ise İstanbul'daki dört sanat kurumu (Akıngüç Oditoryumu ve Sanat Merkezi, Kadıköy Belediyesi ve Süreyya Operası, Cemal Reşit Rey Konser

Salonu, Zorlu Performans Sanatları Merkezi) tanıtılmış ve kurumların sanat yöneticileriyle yapılan görüşmeler doğrultusunda İstanbul içinde düzenlenen klasik müzik etkinlikleri ve bu etkinliklere katılım konuları değerlendirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Kültür ve Sanat, Sanat ve Toplum İlişkisi, Sanat, Kültür, İstanbul'daki Müzik Etkinlikleri, Klasik Müzik Etkinlikleri.

University : **Istanbul Kültür University**
Institution : **Institute of Social Sciences**
Department : **Art Management**
Programme : **Art Management**
Supervisor : **Prof. Dr. Mehmet Ustunipek**
Degree Awarded and Date : **MA – May 2017**

ABSTRACT

MUSICAL ACTIVITIES IN ISTANBUL WITHIN THE SCOPE OF ART AND SOCIETY (2000-2015)

Selen TUNCAL

Art was invented by human, and has been developing according to the changes in the society throughout the history. While reflecting all the incidents, it has also been a social rebellion with its criticism perspective. Because of this, it was considered as a historical evidence in every age. This study investigates the development of art and the relation between art and society under the light of musical activities in Istanbul.

The definitions of art and culture have been made. Evolution of these terms arising from the changes in the society over time and the effect of social behaviors on art has been mentioned.

The development of art environment in Istanbul has been examined in two sections; before the year 2000 and after. Urban transformation in 1980's has completely effected the appearance of the city and the social structure, while the project for Istanbul becoming 2010 Europe Cultural Capital has enabled societies who are unable to reach art to be included in art.

In the last section, four art organizations in Istanbul (Akinguc Auditorium and Art Center, Kadikoy Municipality and Sureyya Opera, Cemal Resit Rey Concert Hall, Zorlu Performance Center) has been introduced and classical music events held in Istanbul and the attendance to these events has been discussed with the art directors of these organizations.

Keywords: Art and Culture, Art and Society Relationship, Art, Culture, Musical Events in Istanbul, Classical Music Events.

1. GİRİŞ

İnsanın kendini ifade edebilmesinin bir yolu olmasının dışında, toplumlara yön verebilecek bir güçtür sanat. Yaşamın yerini alması, bireyin çevresi ile ilişki kurması, sanatın yaşamdaki gerekliliğidir.

Sadece bireyin çevresi ile olan ilişkisi içindir demek de yeterli değildir. Bireyin tam insan olabilmesi için de gereklidir sanat. İnsan, topluma bağlı olduğu kadar, birey olarak da yaşamını sürdürmektedir ve bu aşamada, bir şekilde toplumdan kopmaktadır. Bu toplumdan kopuşta, kendini aşmak, geliştirmek, toplumdan kopmuş olmanın boşluğunu doldurmak için birey sanatla ilgilenir. Bunun yanında, ilk insan ve sonrasında ilkel toplumlar incelendiğinde, sanatın her zaman var olduğu gözlemlenebilir. Düğün, cenaze, savaş, eğlence gibi etkinliklerin hepsinde topluluklar sanatla ve özellikle müzikle iç içe yaşamışlar, hayatlarının bir parçası haline getirmişlerdir. Özellikle 19. Yüzyılla birlikte, sınıf ve birey olma kavramları keskin sınırlarla netleşmiştir. İlkel zamanlarda, birey toplumdan dışlandığında hayatını devam ettiremez ve bir topluluğa ait olma zorunluluğu hissederken, günümüzde birey hayatına tek başına, rahatlıkla yön verebilmektedir. Bu noktada da, duygusal ve toplumdan kopmuş olduğu hissini yarattığı boşluğu sanatla doldurmaktadır. Ne kadar zaman geçerse geçsin, sanat işlevini ve gerekliliğini yitirmemiştir, bundan sonra da yitirmeyecektir.

Toplumların ve bireyin hayatına bu denli yerleşmiş olan sanat, aynı zamanda tarihi belge niteliği de taşımaktadır. Toplumsal olaylar, sınıfların ayrılması ya da çatışması, sanatçının gidişata olan başkaldırısı, bireyin yalnızlığı tam anlamıyla tarihe düşülen notlar olmuştur. Bununla birlikte, zamanın sanatı sınırlandırdığı da düşünülmektedir. Yapılan herhangi bir eserde toplumsal çatışmalar, o dönemde toplumun sadelikle yaşam biçimini yansıttığı müddetçe, o eser zamanla sınırlandırılmış ve eskimiş kabul edilebilir. Fakat bu yaşam biçiminin yanında, bireyin iç dünyası, toplumsal değişimlere vermek istediği tepkinin altındaki başkaldırı ve tutku, insanın yüceliği gibi kavramlar yansıtıldığında, o sanat eseri,

zamansız ve sınırsızdır. Bu nedendir ki, M.Ö. 3. Yüzyıla ait bir mağara resmi gördüğümüzde ya da ilk müzik eseri kabul edilebilecek bir melodi duyduğumuzda sanatın bireyin ve toplumun hayatındaki gerekliliğini ve gelecekte de bu gerekliliğin değişmeyeceğini anlarız.

İlk insan toplulukları, yapılan ayinlerin, ilk ezgilerin, ilk şarkıların insanı hipnotize edecek kadar güçlü olmasından dolayı, sanatı tanımlayamamış ve bir büyü gibi yaklaşmışlardır. İnsan hayatına bu denli sihirli gelen sanat, zaman içerisinde evrilmiş ve toplumun, bireyin kendini ifade etme biçimi olmuştur. Sanat, kendini ifade etme biçimi olmasının yanı sıra, toplumların aydınlanması, toplumsal olayların algılanıp bu olayların yönlerinin değiştirebileceğini göstermesi görevini de üstlenmiştir.

Bireyin ve toplumların kendisini tanıması için gereklidir sanat; sadece kendini değil, dünyayı tanıması, dünya insanı olabilecek vizyona sahip olabilmek için de gereklidir.

Sanatı icra edenler yani sanatçılar ise, hem yeni toplumsal gelişmeleri toplumlara duyurmalı, aydınlatmalı hem de eğitmelidir. Hem toplumsal yansıma hem de toplumun eğitilmesi dediğimiz durumu yalnızca sanat gerçekleştirebilir.

Bu nedenle bu çalışma, İstanbul'daki klasik müzikle ilgili etkinlikleri incelerken, örnek kurumlar seçilmiş, gerçekleştirilen sanatsal oluşumların, sanatsal yapılanmanın, şehri ve toplumu nasıl değiştirdiği ve etkilediğini değerlendirmiştir. Kültür ve sanat kavramları çerçevesinde söz konusu olan ideolojiler incelenmiştir. Sanatsal yapılanmanın ve sanat etkinliklerinin kültürel ortamdaki rolü, Türkiye'de sanat ve toplum ilişkisi ve bunların etkileri araştırılmıştır.

“Toplum – Sanat İlişkisi Kapsamında İstanbul'daki Müzik Etkinlikleri (2000-2015)” adlı tez çalışmasında, İstanbul'da sanat ortamının gelişimi incelenmiştir. 1970'lerden 2000 yılına ve 2000 yılından da 2015 yılına kadar sanatın geçirdiği evrim, İstanbul'un 2010'da Kültür Başkenti olması gibi, kültürel etkinlik anlamında dünyaya ismini duyuracak bir prestij yakalaması ve tüm bu araştırmaların neticesinde kurumların sanat yönetmenleriyle yapılan görüşmeler ve iki adet röportaj ile toplumun sanata ilgisi ve bununla ilgili neler yapılabileceği önerisi ile sonlandırılmıştır.

İstanbul’u klasik müzik etkinlikleri kapsamında inceleyen çalışma dört bölümden oluşmaktadır.

Birinci bölümde, sanat kavramı açıklanmıştır. Bu kavramın toplum üzerindeki etkisi ve sanatın neden var olduğu belirtilmiştir.

İkinci bölümde, sanat ve toplum ilişkisi, sanat etkinliklerinin kültürel ortamdaki rolü ve Türkiye’de toplum ve sanat ilişkisi ve tüm bunlarla birlikte sanat etkinliği ve festival gibi kavramlar ortaya konmuştur.

Üçüncü bölümde, İstanbul’daki sanat ortamının gelişimi tarihsel süreçte ele alınmıştır. 1970 yılından 2000 yılına kadar ve 2000 yılından 2015 yılına kadar olan şehirdeki sanatsal gelişmeler incelenmiştir.

Dördüncü bölümde, İstanbul’daki klasik müzik etkinlikleri, müzikte kurumsallaşma ve sanatsal inceleme yapılmıştır. Bu tez çalışmasında, İstanbul Kültür Üniversitesi Akingüç Oditoryumu ve Sanat Merkezi üniversite içi bir kurum olduğu için seçilmiştir. Bir diğer örnek ise Cemal Reşit Rey Konser Salonu’dur. CRR, belediyeye bağlı, köklü, senelerce klasik müziğin en iyi konserlerini halka sunan bir kurum olması sebebiyle bu tez çalışmasına dahil edilmiştir. Diğer kurum Süreyya Operası’dır. Süreyya Operası, AKM’nin kapatılmasıyla birlikte İstanbul gibi bir metropolde İstanbul Devlet Opera ve Balesi’nin performansını sergileyip halka ulaşabildiği tek sahnedir. Eskiden Süreyya Sineması olan bu bina, Kadıköy Belediyesi’nin desteğini alarak çalışmalarını sürdürmektedir. Son örnek ise, Zorlu Performans Sanatları Merkezi’dir. AVM içi bir sanat kurumu olan Zorlu PSM’nin sanat yöneticileriyle yapılan görüşmelerde, 2000 yılından günümüze ülkemizdeki kültür-sanat alanındaki değişimlerle birlikte, sanatın halkın her kesimine ulaşabilmesiyle ilgili sorulara yanıt aranmıştır. Bunların yanında sanatçı, besteci, maestro ve Notre Dame de Sion Fransız Lisesi’nin orkestrası olan Orchestra’ Sion’un genel sanat yönetmeni Orçun Orçunsel ve Türkiye’nin çağdaş standartlarda ve ulusal çapta yayın yapan ilk klasik müzik dergisi Andante Klasik Müzik Dergisi’ni kuran, Andante’nin ve çeşitli sanat dergilerinin genel yayın yönetmenliğinin yanında kültür-sanat yaşamının aktif olarak içerisinde yer alan Serhan Bali röportajları da, toplum-sanat ilişkisi konularını aydınlatacak niteliğiyle bu tez çalışmasının bir parçası olmuştur.

Sonuç bölümünde, sanat, toplum ve sanatsal etkinlikler gibi konuların, seçilmiş örneklerle birlikte genel bir değerlendirilmesi yapılmıştır.

2. SANAT VE TOPLUM İLİŞKİSİ

Sanatın, dünyanın ve evrenin oluşumundan beri var olduğu görülmektedir. Dünya var olduğundan beridir de, sanat ve toplum sürekli ilişki içerisinde. İnsan denilen varlık tanımlanmaya kalktığında birey ya da bir kişi olarak ele alınabilir. Fakat insanın kökenine inildiğinde de toplum denilen olguyla karşılaşmaktadır. Aristoteles'e göre, "insan doğası gereği toplumsal bir varlıktır."¹

Bu yaklaşım doğrultusunda ilerlenildiğinde tüm bireyselliğiyle birlikte yaşamsal kimlikleri neticesinde toplumun da bir parçası olan insanın yaşamı da, toplumdan ayrı düşünülemez. Bu bakış açısıyla düşünüldüğünde, bireyin ürettiği her şeyin toplumu etkilediği görülmektedir. Bireyin ürettiği her şey toplumsallaşmış olur.

Toplumun içerisinde gündelik yaşam yorgunluklarıyla bireyselleşen ve yalnızlaşan insan, sosyal eksikliğini sanatla gidermektedir. Bireyin tam insan olabilmesi için sanat her daim gereklidir.

Topluma öncülük edecek ve toplumun aydınlanmasını sağlayacak kişi ise, yine toplumun içinden çıkmış olan sanatçıdır. Bir sanatçının ürettiği sanat eseri, toplumu etkiler ve bir araya getirir. Sanatçı kimi zaman eserini toplumsallaşması için yapmamış, kendi içsel başkaldırısı için yapmış olabilir. Durum böyle olsa bile, sanatçı o eseri dinlemeye ya da izlemeye gitmiş insanları bir araya getirmiş, aralarında bir bağ kurmalarını sağlamış olur. Burada da sanatın birleştirici gücü ortaya çıkar. Sanat, bireysel olarak insanın tam insan olmasını sağlarken, toplumun sosyal yaşamına da olumlu anlamda etki eder.

2.1. Konuyla İlgili Kavramlar

Toplumu oluşturan varlık olarak insan, sanatın içerisindeki birçok şekilde var olabilir. Bunlardan en önemlisi sanat etkinliklerinin gerçekleştirildikleri mekanlarda,

¹ Mustafa Günay, "İnsana ve İnsan Doğasına Felsefeyle Bakmak", *Felsefe Notları İnternet Sitesi*, <http://felsefenotlari.blogspot.com.tr/2008/05/insana-ve-insan-doasina-felsefeyle.html>, 18.04.2017.

bu etkinliklere izleyici statüsünde katılım göstermesidir. Sanat etkinlikleri denilen kavram kendi içinde birçok etkinliği barındırmaktadır. Bunlar, bienaller, konserler, festivaller, bienaller, sanat yarışmaları gibi etkinliklerdir.

Bu etkinlikler, bireyleri bir araya getirirken bir yandan da eğitirler. Gündelik yaşam içerisinde günden güne yalnızlaşan çağımız insanı, sanat etkinlikleri sayesinde sosyalleşmektedir. Günler süren festivaller ya da bienaller, sanatçılara kendini tanıtmaya ve sanatını gösterebilme imkanı sağlarken, insanların da bir araya gelmesini kolaylaştırmaktadır.

2.2. Sanatsal Yapılanma ve Sanat Etkinliklerinin Kültürel Ortamdaki Rolü

Dünyanın var oluşundan bu zamana kadarki süreç incelendiğinde, ülkelerin sanatsal bakımdan ürettiği her şeyin, her ülkenin kültürünün bir parçası olduğu görülmektedir.

Elinor Ulman'ın "Sanat, yaşam boyunca iç ve dış dünyada insanın kendi içindeki ve dışındaki kaynakları kullanabilir duruma getirmesini sağlamaktadır." ² sözü, sanatın kültür açısından önemini gözler önüne sermektedir.

Charles Lalo, "Sanat; hayattan uzak veya hayata yakın değil, hayatın tam da içindedir." ³ diyerek, sanatın, yaşamın devam edebilmesi açısından ne kadar gerekli olduğunu vurgulamaktadır.

Raymond Williams'ın, "Kültürel çalışmalar zorlukla da olsa insanların hatalarıyla başa çıkması ve zaman kazanmasında önemli olmakla birlikte yıllarla değişen, ama genel olarak kalıcı olan sanatsal düzeyin göz önüne serilmesine tanıklık eder." ⁴ cümleleri ise, sanatın kültürel anlamdaki etkisini büyük harflerle vurgulamaktadır. Sanat, toplumların içinde yaşadıkları kültürünün bir aynasıdır, bu kültürün içerisinde yapılır, evrim geçirir ve tüm bu değişimler fark edilebilir niteliktedir. Nasıl ki kültür kuşaktan kuşağa aktarılıyorsa; kültürün içinde yapılanan

² Elinor Ulman, *The Emotional Disturbed: Art Education for Special Groups, The International Encyclopedia of Education, Torsten Husen (eds), (USA: Pergamon Press, vol: 1, 1985) 312.*

³ Jameux Dominique, *Sanat Estetik*, çev. Gönen Görey, (İstanbul: MÜ. Güzel Sanatlar Fakültesi Yayını, 1990) 46.

⁴ Raymond William, *The Politic of Modernism, The Future of Cultural Studies*, chap 3, 153.

sanat da, kültürle birlikte, çeşitli kültürel formları kuşaktan kuşağa aktarmaktadır. Bu kültürel formlar içinde resim, heykel, müzik, opera, tiyatro, mimari ve dans gibi çeşitli sanat dalları, binlerce hatta milyonlarca yıl aktarılan ve aktarılırken de evrilen edinimlerle ortaya çıkmıştır.

Sanatsal çalışmaların tarihçesi ya da neden yapılmış, ortaya çıkarılmış olduğu hakkında kesinleşmiş bilgilere sahip değiliz. Paleolitik Çağ'a bakıldığında zaman, elde edilen sanatsal çalışmaların, sanat uğruna, sanat yapmak için yapılmış olduğu sonucuna varılamamaktadır. Bu dönemde yapılan sanatsal çalışmalar, sihir ya da büyü diyebileceğimiz unsurları içinde bulunduran, dinsel ya da tanrısal amaçlara sahiptir. Sanatın bu dönemde sosyal yapı ile yakından bağlantısı vardır. Modern çağa gelene kadar, sosyal değer ve önem taşımayan bir sanat düşünülmemektedir. Sanat, kişisel ve toplumsal uyum süreçleri arasındaki etkileşimle gelişen bir biçimdir. Toplum, sanatsal düşüncelerle beslendiği zaman, sanatın önemi daha iyi anlaşılmaktadır. Modern çağın başlaması ve bunun sonucunda endüstriyellemenin yükseliş göstermesi, nüfus patlaması ve parlamenter demokrasiye geçilmesi ile birlikte sanat ve toplum ilişkisinin ve bu ilişkinin yakın mesafede olmasının zedeleneceği düşünülmüştür. Oysa tahmin edilenin tam tersine, sanat toplumla yakınlaşmış ve kültürel etkileşim fazlalaşmıştır.⁵

Kültür, bir toplumlarda kuşaktan kuşağa aktarılarak devamlılığı olan dil, duygu, düşünce, inanç, sanat ve yaşamsal öğretilerin tamamıdır. Kültür, bir bütündür. Sanat ise; kültürü kültür yapan en önemli dallardan biridir. Sanat dediğimiz bu önemli dal, inceleme yoluyla, yaşamın esaslarını yeniden meydana getirmektedir. Bu yeniden meydana getirişte de sanat eğitimi; toplumu haberdar etme ve tüm çalışmaları, kültürel öğretileri geleceğe aktarma bakımından büyük önem taşımaktadır.

Kültürün korunması, gelecek kuşaklara aktarılması için öncelikle halka ulaşması gerekmektedir. Bu da ancak iyi bir eğitim ile sağlanmaktadır. Globalleşen dünyamızda, her geçen gün teknolojik gelişmeler ve inovasyon artmaktadır. Teknoloji bu kadar hızlı ilerlerken kültürün de teknolojik gelişmelerle birlikte gelişmesi ve evrilmesi kaçınılmazdır. Bu gelişme esnasında kültürel etkileşim eskiye

⁵ Fethiye Erbay-Mutlu Erbay, *Cumhuriyet Sonrası (1923-1938) Atatürk'ün Sanat Politikası*, (İstanbul: Boğaziçi Yayınları, 2006) 12-13.

oranla çok daha hızlı gerçekleşmektedir. Bu bağlamda; kültürel yapılanma içerisinde olan sanat politikalarının daha fazla önemsenmesi gerekmektedir.

Ülkemize bakıldığında; Cumhuriyet'in ilanından önce kültürel ve sanatsal çalışmaların ve gelişmelerin hepsi saray çevresinde yoğunlaşmaktadır. Tarihe bakıldığında ise kültürel etkileşim, yaşam şekilleri, iki farklı kültürden olan toplumların göç ya da savaş sebebiyle karşı karşıya gelmesiyle; yeni sanatlar, üretim yöntemleri, din ve öğretilerin etkileşimleri sonucunda kültürün şekil değiştirdiği gözlemlenmiştir. Bu şekil değiştirme; Tanzimat, Meşrutiyet ve Cumhuriyet'te yeni durumlara uyum sağlanarak gelişme göstermiştir.⁶

2.3. Türkiye'de Sanat ve Toplum İlişkisi

Geçmişten günümüze ve bulunduğumuz günden de geleceğe sanatı ve sanatın gelişimini, toplum üzerindeki etkisini, evrimini incelerken, kültürü ve insanlığın kültürel evrim noktasını da kapsamak önemlidir. Çünkü, bu çıkış noktası, Türk müzik kültürünü, bugünkü Türkiye'nin sanat ortamını, bugüne kadar olan gelişimini-dönüşümünü kökten inceleyebilmek için sağlıklı bir ortam sağlar.

2.3.1. Kültürel Evrim ve Süreçleri

Kültür denilen olgu, bir bütün olarak tanımlanmıştır. Öyle ki, insanın ortaya koyduğu her şey bir bütündür. Daha kapsamlı tanımıyla ise kültür, insanlar, toplumlar ve tüm dünya insanların oluşturduğu hayat biçimlerinin tamamı olarak düşünülmüştür.

Bu bağlamda Türk müzik kültürü ise, Türklerin müziksel yaşama biçimi demektir. Türklerin yaşam biçimi, geçirilen süreç ve ortaya konulan ürünler açısından bir bütün olmuştur ve bu şekilde tanımlanmıştır.

Yapılan tanımlamalar doğrultusunda, müzik kültürü Ali Uçan'a göre:

“Üzerinde yaşadığımız dünya; evren evriminin, insan; dünya evriminin, kültür; insan evriminin, müzik kültürü ise; insan ve kültür evriminin bir parçasıdır.”⁷

⁶ Erbay-Erbay 13.

⁷ Ali Uçan, *Türk Müzik Kültürü*, (Ankara: Evrensel Müzik ve Yayınevi, 2015) 11.

İnsan denilen varlığın kendini var edebilme süreci; iki milyon yıl öncesinden bu zamana kadar gelen ve devam etmekte olan bir olgudur. Bu durumla ilgili Bozkurt Güvenç'in söylemi: "kültürün tahmini yaşı 2 milyon yıl öncesine gider" şeklinde olmuştur.⁸

Buna paralel düşünüldüğünde, müzik kültürünün evriminin de yaklaşık olarak iki milyon yıldan bu zamana kadar devam eden ve etmekte olan bir olgu olduğu konusunda hem fikir olunmuştur. Başlangıcından günümüze doğru insanlığın kültürel evrim süreci, genel olarak

- (1) Üretim öncesi evre (paleolitik),
- (2) Üretim evresi (neolitik),
- (3) Yoğun üretim evresi (endüstriyel)

olmak üzere en azından üç ana evreye ayrılır.⁹

Bu kültürel süreç, dünyanın farklı bölgelerinde ve ülkelerinde, toplumların müzik kültürlerinde detaya girilmemiş haliyle aynı sırayı izlemiştir. Bununla birlikte bu evrim süreçlerinin, başlama-sürme-bitme tarihlerinde toplumdan topluma önemli kabul edilecek gecikmeler, erken gelmeler ya da sapmalar görülmüştür. İşte bu sebepten dolayı, toplumdan topluma, ülkeden ülkeye bazı önemli farklılıklar gözlemlenir.¹⁰

2.3.2. Türk Müzik Kültürünün Evrimi

Türk toplumunun ve kültürünün ve bu ikisine paralel olarak da Türk müzik kültürünün ilk izleri, tarih öncesinde üretim öncesi evreye kadar gitmektedir. Bu nedenle Türk müzik kültürünün oluşum ve evrimsel aşamaları şu üç evre kapsamında tarif edilebilir:

1. Üretim Öncesi (Paleolitik) Dönem Türk Müzik Kültürü,
2. Üretim (Neolitik) Dönemi Türk Müzik Kültürü,
3. Yoğun Üretim (Endüstriyel) Dönemi Türk Müzik Kültürü.

⁸ Bozkurt Güvenç, *İnsan ve Kültür*, (İstanbul: Remzi Kitabevi Yayınları, 1974) 169.

⁹ Uçan 12.

¹⁰ Uçan 13.

Tarif edilen bu üç evre ile birlikte Türk müzik kültürünün üretim öncesi evresiyle ilişkili yapılan çalışmalardaki bulgu, buluntu ve bilgiler çok yetersiz kalmıştır. Bunun yanında müzik bilimsel veriler de sınırlı durumdadır. Bu nedenle de Türk müzik kültürünün oluşumuyla, gelişimiyle kısacası evrimiyle ilgili yapılacak çalışmalara ve tanımlamalara, yeni çalışmalar yapıp, yeni bulgular elde edilene kadar “üretim” aşamasından başlamak, takip edilecek en doğru çalışma disiplini olacaktır. Diğer taraftan, Türk müzik kültürü “üretim” aşamasından bu zamana kadar en az beş bin yıllık bir evrim süreci geçirmiştir. Türk kültür tarihi de bu evrim süreçleri içerisinde kendine ait dönemlere, her bir dönemde kendine ait belli aşamalara ayrılmıştır.

Türk müzik kültürünün kendine ait gelişim evreleri, Türk kültürünün gelişim evrelerine daha geniş bir perspektifle şu şekilde tanımlanabilir:

1. Şamani Dönem Türk Müzik Kültürü ya da Şaman Uygarlığı İçinde Türk Müzik Kültürü,
2. İslami Dönem Türk Müzik Kültürü ya da İslam Uygarlığı İçinde Türk Müzik Kültürü,
3. Laik Dönem Türk Müzik Kültürü ya da Laik Uygarlık İçinde Türk Müzik Kültürü. ¹¹

Tüm bu çalışmaların ve evrelerin yanında, tarih bilimcilere göre, Türklerin kendilerine has olan kültür tarihi ve buna paralel olarak da Türk müzik kültürü tarihi, genel hatlarıyla Altay Dönemi'yle başlamıştır. Tarih bilimcilere göre; Türklerin ilk ana vatanı Altaylardır ve yine çoğu dil bilimciye göre, Türk dilinin ilk oluşum evresi, “Altay Dönemi”yle başlamıştır.¹²

Türkler, İç Asya'da çok uzun zaman süren Altay Dönemi'nden sonraki günümüze kadar olan tarih akışı içerisinde, adım adım çok geniş bir coğrafi alana yayılmıştır. Bu yayılmış olduğu geniş bölgelerde toplumsal ve siyasal anlamda örgütlenmiştir. Sayıları her geçen dönem içerisinde artış gösteren çeşitli devletler kurmuştur. Tüm bu tarihsel süreç içerisinde Türk müzik kültürüne bakıldığında, Türk müzik kültürü her dönemde en önemli, en iz bırakan gelişimini; genellikle o

¹¹ Uçan 15.

¹² Bahaeddin Ögel, *İslamiyetten Önce Türk Kültür Tarihi*, Üçüncü Baskı, (Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları, 1988) 1-4 ve 9.

dönemin, en güçlü ve en uzun ömürlü bağımsız Türk devletinde gösterme fırsatı bulmuştur.¹³

Tüm bu gelişimler ve dönüşümler açısından bakıldığı zaman, Türk müzik kültürü, ilk kökleri itibariyle, M.Ö. 4. bine (hatta daha öncesine)¹⁴, bir başka görüşe göre Tarih Öncesi Çağlar'a dayanmıştır ve tarihsel süreçte yavaş yavaş varlığını belli etmiştir.¹⁵

Sonraki süreçlerde birbirini izleyen Uygur, Karahanlı, Gazneli, Selçuklu, Osmanlı müzik kültürleri ile günümüz Türkiye Cumhuriyeti müzik kültürü ise, Türk müzik kültürünün tarihsel süreç açısından siyasal-toplumsal gelişimini gözler önüne serer. Son yıllarda ise bağımsızlaşan ya da yeniden bağımsız hale gelen KKTC, Azerbaycan, Kazakistan, Özbekistan, Kırgızistan ve Türkmenistan da, müzik kültürleriyle birlikte, Türk müzik kültüründe yeni bir dönemin başladığını ortaya koymuştur.¹⁶

Tüm bu tarihsel bilgiler ışığında, Türk müzik kültürünün evriminde gerçekleşen başlıca müziksel oluşumlar, gelişimler, değişimler ve dönüşümler şu biçimde incelenebilir:

I. Hunlar Öncesi Dönemde Türk Müzik Kültürü

1. Altaylılar Döneminde Türk Müzik Kültürü

II. Orta Asya Türk Devletleri Döneminde Türk Müzik Kültürü

1. Hunlar Döneminde Türk Müzik Kültürü

2. Göktürkler Döneminde Türk Müzik Kültürü

3. Uygurlar Döneminde Türk Müzik Kültürü

III. Orta-Batı Asya Türk Devletleri Döneminde Türk Müzik Kültürü

1. Karahanlılar Döneminde Türk Müzik Kültürü

2. Gazneliler Döneminde Türk Müzik Kültürü

3. Büyük Selçuklular Döneminde Türk Müzik Kültürü

¹³ Uçan 15-16.

¹⁴ Melek Tekin (Haz.), *Türk Tarihi Ansiklopedisi*, (İstanbul: Milliyet Yayınları, 1991) 7

¹⁵ Ögel 7.

¹⁶ Uçan 16.

IV. Ön Asya (ve Avrasya) Türk Devletleri Döneminde Türk Müzik Kültürü

1. Türkiye Selçukluları Döneminde Türk Müzik Kültürü
2. (Türkiye) Osmanlılar Döneminde Türk Müzik Kültürü
3. Türkiye Cumhuriyeti Döneminde Türk Müzik Kültürü

V. Avrasya Bağımsız Türk Cumhuriyetleri Döneminde Türk Müzik Kültürü

Türkiye, KKTC, Azerbaycan, Kazakistan, Özbekistan, Kırgızistan ve Türkmenistan Cumhuriyetlerinde (Türk Cumhuriyetleri Döneminde) Türk Müzik Kültürü.

Türk müzik kültürünün ayrılmış olduğu bu beş ana dönemdeki Türk devletlerinin çöküşü, bir başka Türk devleti tarafından gerçekleştirilmiştir. Bu nedendir ki yıkılan devletin yerini alan yeni devlet yabancı bir devlet olmamıştır. Bir önceki devletin sanatını da, müzik mirasını da alan yine bir başka Türk devleti olmuştur. Bu devralış sayesinde de, kültür ve sanat geçmişten bugüne, kopmadan, bir bütün halinde, dönem dönem evrim geçirerek varlığını ve etkisini kesintisiz şekilde sürdürebilmiştir.¹⁷

2.3.3. Cumhuriyet'in İlanından Önce Kültür ve Sanat Ortamı

Tüm bu gelişim evreleri incelendiğinde; Hun, Göktürk ve Uygur Orta Asyası ile Karahanlı, Gazneli, Büyük Selçuklu Orta-Batı Asyası ve Selçuklu Devleti'nde olduğu gibi, Osmanlı Devleti'nde de müzik; Türk devlet, toplum ve birey yaşamının vazgeçilmez kültür-sanat öğelerinden biri olmuştur.

Osmanlı Devleti'nin kültürel ve sanatsal gelişimi incelendiğinde; 20. yy. başlarına kadar hüküm sürdükleri bölgeler üzerindeki eserler ile başta Osmanlı mimarisi olmak üzere mühim sanat yapıtları vermiş oldukları görülmektedir. 17. yy. başlarına kadar Osmanlı Devleti, her alanda Osmanlı sanatının ve medeniyetinin gelişmesini sürdürmüştür. Osmanlı İmparatorluğu'nda sanat anlayışı, sarayın gözetimi altında Nakkaşhane, Hassa Mimarlar Ocağı'nın kurulması ile şekillenmiştir. Bu sanat kurumları dönemin yetenekli ve ünlü mimarlarını, nakkaşlarını, minyatür sanatçıları bir araya getirmiş ve her birinin sanatını icra etmesine yardımcı olmuştur.

¹⁷ Uçan 16-17.

17. yy ve 18. yy.'da Avrupa'nın kültürel ve sanatsal ortamları incelendiğinde, sanat ve toplum birlikteliğinin olmadığı gözlemlenmektedir. Bunun en büyük nedeni ise o dönemlerde sanatın sadece, zenginliği göstermek için kullanılmasıdır. Sanatçılara bakıldığında ise; üst sınıfa hizmet ettikleri, onları memnun etmeye çabaladıkları görülmektedir. Bu çaba gösterilirken de, halk göz ardı edilmiştir. Sanatçılar bununla birlikte saray adına çalışmışlardır. Bu nedenlerden dolayıdır ki; sanat, sadece belli bir kesime hitap ederek, halktan kopuk bir şekilde varlık göstermiştir.

18. yy.'da bütün Avrupa'da; sanat, resim, edebiyat, müzik, opera, tiyatro, giyim, kuşam ve mobilyada Türk stili moda olmaya başlamıştır.

Avrupa kültürü; sanatsal anlamda, Osmanlı kültürünün etkisi altında kalmıştır. Bu etkileşime müzik alanında örnekler verilirse eğer; 17. Yy'da Alman besteci George Philipp Telemann, Türkiye'yi ziyaret edip görme fırsatı bulamamıştır; ülkesindeki Osmanlı-Avrupa temsilciliğinden etkilenmiştir ve bir eserinin üçüncü bölümünde Türk imajına yer vermiştir.¹⁸

1716-1718 yılları arasında İstanbul'daki İngiliz elçisinin eşi Lady Mary Wortley Montagu, Türk giysilerini İngiltere'de ilk kez tanıtan kişi olmuştur.

Mehter Marşı'ndaki ritimlere öykünen dahi besteci Wolfgang Amadeus Mozart, 11 numaralı La Majör Piyano Sonatı'nın üçüncü bölümünde "Rondo alla Turca" (Türk Marşı)'nı bestelemiştir.¹⁹

Sadece piyano sonatının bir kısmında Türk temasına yer vermekle kendini sınırlandırmayan besteci, "Saraydan Kız Kaçırma" adında, kariyerinin doruk noktasını yaşadığı operasında da Türk imajı kullanmıştır. Operanın konusu Osmanlı sarayında geçmektedir. O dönemlerde II. Viyana Kuşatmasının birinci yıl dönümünü kutlamaya hazırlanan Avusturyalılar, Türk stiline ve yaşam tarzına büyük ilgi göstermişlerdir.²⁰

¹⁸ Erbay-Erbay 14.

¹⁹ Wikipedi Özgür Ansiklopedi, *Türk Marşı*,
https://tr.wikipedia.org/wiki/T%C3%BCrk_Mar%C5%9F%C4%B1 12.04.2017.

²⁰ Wikipedi Özgür Ansiklopedi, *Saraydan Kız Kaçırma*,
https://tr.wikipedia.org/wiki/Saraydan_K%C4%B1z_Ka%C3%A7%C4%B1rma 12.04.2017.

Bir başka örnek ise; Ludwig van Beethoven 'ın Türk Marşı'dır. Atina Harabeleri (op.113 no:5) adlı sahne müziğinin bir bölümü Türk stilindedir.²¹ Türk stili sadece müzik alanında etki göstermemiştir.

İspanyol tiyatrosuna olan katkıları ve emeği bakımından unutulmaz İspanyol şair ve oyun yazarı Lope de Vega, dört yüz oyunundan otuz tanesinde Türkleri konu almıştır.²²

Resim 2.1: The Turkish Bath, Jean Dominique Ingres, Louvre Müzesi, Paris.

Resim alanındaki örneklerden biri de, Jean Auguste Dominique Ingres'tir. Oryantalizm Dönemi'nde, Türk Hamamı, Büyük Odalık, Haremde Kadınlar tabloları, doğu kültürünün Avrupa sanatı üzerindeki izlerini kanıtlamaktadır. Osmanlı İmparatorluğu'nun Avrupa Sanatı üzerindeki etkisi 18. yy.'da imparatorluğun gücünü kaybetmesiyle birlikte ters yönde etki göstermeye başlamıştır. (s.15) Bu ters yöndeki etki sonucu, Osmanlı kültürü, Avrupa kültürüne beğeniyle yaklaşmaya başlamış ve onun etkisi altına girmiştir. 18. Yüzyıldaki toplumsal gelişmelerin eşliğinde, batı sanatının zevkleri Osmanlı sanatını içine almıştır. Bu etki altına girme durumu Fatih Sultan Mehmet (1446-1481) döneminde başlamıştır. Sosyal ve entelektüel yenileşme hareketi olarak adlandırılan Lale Devri (1718-1730) ile birlikte, Avrupa'nın etkisi altında kalınması durumu hız kazanmıştır. Lale Devri'nde matbaa kurulmuştur ve bunun etkisiyle de kitap üretimi hız

²¹ Vikipedi Özgür Ansiklopedi, *Türk Marşı*, (https://tr.wikipedia.org/wiki/T%C3%BCrk_Mar%C5%9F%C4%B1) 12.04.2017.

²² Vikipesi Özgür Ansiklopedi, *Lope de Vega*, https://tr.wikipedia.org/wiki/Lope_de_Vega 12.04.2017.

kazanmıştır. Bu sayede de kitap ve kütüphaneler son derece önemli hale gelmiştir. Lale Devri ile birlikte Osmanlılar, Avrupalılar gibi giyinmeye başlamışlardır. Osmanlı Sarayı da, Batı'nın saray yaşamından büyük ölçüde esinlenmeye başlamıştır.²³

Osmanlı Devleti'nin ilk kez Fransa'ya göndermiş olduğu elçi, Yirmisekiz Mehmet Çelebi'dir. Yirmisekiz Mehmet Çelebi, on bir ay Paris'te kalıp, Avrupa'yı gözlemlemiş, döndüğü zaman tüm bu gözlemlediklerini kitap haline getirerek padişaha sunmuştur. Yirmisekiz Mehmet Çelebi'nin Versaille Sarayı notları, Osmanlı Sarayı'nı kültürel yapılanma açısından etkisi altına almıştır.

Aptullah Kuran, şu sözleriyle Osmanlı İmparatorluğu'nun Batı kültürüne ve sanatına yönelmesinin gerçek amacını vurgulamıştır:

“Osmanlı dünyasında; Barok ve Rokoko tarzı çalışmalar, bilimsel ve dinsel çerçeveden soyutlanarak sırf biçimsel yönü ile benimsemiştir. Osmanlı'nın özleminin Avrupalılaşmak değil, batıya önce askeri açıdan savaşları kaybetmenin sebebini aramak için yöneldiği, fakat daha sonra Avrupa'ya benzeme çabası içine girdiği görülür.”²⁴

Lale Devri ile birlikte başlayan batıya yönelme; mimarideki etkisini her alanda göstermemiştir. Örneğin; minyatür ve çini sanatları, geleneksel şekliyle varlık göstermeye devam etmiştir. Buna rağmen, Osmanlı Sarayı, Osmanlı klasik sanatına eskisi gibi ilgi göstermediği için, Avrupa sanatı, etkisini arttırmaya devam etmiştir.

Monarşiyle yönetilen toplumlarda, sanatı ve sanatçıyı destekleyen tek ve en büyük güç saraydır. Osmanlı İmparatorluğu'nda sanat, saray ve çevresiyle sınırlı kalmıştır. O dönemde çeşitli imparatorluklarda olduğu gibi, Osmanlı saraylarında da, devletten maaş alarak resim yapan ve enstrüman çalan sanatçıların ve sanat topluluklarının olduğu gözlemlenmiştir. Bu bağlamda; hem sanatın sarayın çevresinde olduğu sürece desteklendiği hem de Osmanlı sanat zevkinin, padişah ve sadrazamların sanata bakış açılarıyla geliştiği sonucu elde edilmiştir.

²³ Erbay-Erbay 15.

²⁴ Metin And, *Avrupa Sahnelerinde Osmanlı İmajı*, (Antik Dekor, Antika Dekorasyon ve Sanat Dergisi, Ocak/Şubat 1999, sayı 50) 78.

IV. Mustafa'nın yerine tahta çıkan II. Mahmud da (1808-1839), III. Selim gibi Avrupa kültüründeki gelişmeleri takip etmiş ve kendi imparatorluğunda o gelişmelerden faydalanmıştır. Örneğin, II. Mahmud o dönemin koşulları içinde kılık kıyafet devrimi yapmıştır. Toplum yaşantısındaki çeşitli değişikliklerle birlikte, eğitimle ilgili de toplumsal atılımlar gerçekleşmiştir. Osmanlı İmparatorluğu'nun son dönemlerine bakıldığında, toplum yaşamında görülen durgunluğun bir eşi, sanatsal alanda da gözlemlenmiştir. Saraydan esinlenen toplumsal sanat hareketlerine bakıldığında ise; kırsal geleneklerin daha güçlendiği ve Türk halk kültürüne yönlenildiği görülmüştür. Taşradan merkeze yönelik olan bu kültürel etkileşim, 20. Yüzyılda Cumhuriyet'in ilanı ile birlikte ortaya çıkmıştır.²⁵

2.3.4. Cumhuriyet'in İlanıyla Kültür ve Sanat Alanındaki Atılımlar

Türkiye Cumhuriyeti'nde kültür ve sanat, ülkemizin kurucusu, ulu önder Mustafa Kemal Atatürk'ün öncülüğünde yapılan atılımlarla tekrar düzenlendi, yepyeni bir hal aldı. Bu süreç içerisinde, yani 1923'ten günümüze, kapsamlı bir dönüşüm ve gelişim gösterdi. Tüm bu tarihsel sürece bütünsel bir bakış açısıyla yaklaşıldığı vakit, bu gelişim sanatta devrim olarak kabul edilir, nitelendirilir. Avrupa'ya gönderilen genç yetenekler, batının sanat yaklaşımını kavrayıp anayurda döndüler ve Anadolu topraklarının atalarından miras aldıkları kültür ve sanat öğretilerini, batıdaki deneyimleriyle harmanladılar. Tüm gelişmeler müzik açısından ele alınırsa, Mustafa Kemal Atatürk'ün kurmuş olduğu ve ömrü yettiği süre her geçen gün kendi deyimiyle "muassır medeniyetler seviyesi"ne ulaştırmayı amaçladığı Genç Türkiye Cumhuriyeti'nde Türk müzik inkılabı da gerçekleştirildi.

Türk müzik inkılabı, Osmanlı Devleti'nin son zamanlarında yapılan batılılaşma çabalarının sonucunda gerçekleşen çalışmaların birikimi olarak, Cumhuriyet döneminin başlamasıyla birlikte tam anlamıyla ortaya çıkmıştır. Bu durum değerlendirildiğinde, Türkiye Cumhuriyeti'nin kurulmasıyla birlikte, Türk müziği gelişim göstermeye başlamıştır.

Bu noktalar göz önüne alındığında Türk müzik inkılabının oluşumu ve gelişimi Cumhuriyetin başlangıcından günümüze kadar geçen süre içinde, birincisi 1923-1933, ikincisi 1934-1944, üçüncüsü 1945-1960, dördüncüsü 1960-1975, beşincisi

²⁵ Erbay-Erbay 16 ve 18.

1975-1990 yılları arasını ve altıncısı 1990'dan günümüze olan yılları içine alan altı evreye ayrılarak incelenebilir.

İlk evrede gerçekleştirilmiş olan başlıca düzenleme, girişim ve atılımlar şunlardır: İstanbul'da Darülelhan yeniden açıldı, okulun "Doğu Müziği (Türk Müziği) bölümünün yanında "Batı Müziği" (Avrupa Müziği) bölümü eklendi (1923). Daha sonra Doğu Müziği bölümü kaldırıldı ve okulun adı İstanbul Belediye Konservatuvarı'na dönüştürüldü (1926). Sonradan programa geleneksel Türk müziği derslerinin yeniden konulması önerildi (1933). Saray müzik topluluğu, "Orkestra", "Bando" ve "Fasıl Heyeti"nden oluşan üçlü yapısıyla "Riyaset-i Cumhur Musiki Heyeti"ne dönüştürüldü (1924). Tevhid-i Tedrisat Kanunu (Öğretimi Birleştirme Yasası) yürürlüğe konuldu ve modern müzik eğitimi sağlam bir temele oturtuldu (1924). Tekke ve zaviyeler kapatılıp "tekke müziği"ne son verildi (1924). Okullarda geleneksel Türk sanat müziği öğretimine son verildi (1926). Türkçe Kur'an ilk kez okundu, ezanın Türkçe okunması uygulanmasına başlandı (1932).

Resim 2.2: Ankara Musiki Muallim Mektebi (Müzik Öğretmen Okulu), 1924.

Müzik öğretmeni yetiştirmek amacıyla Ankara'da Osman Zeki Beyin müdürlüğünde Musiki Muallim Mektebi (Müzik Öğretmen Okulu) kurulup açıldı (1924). Müzik alanında Devletçe Avrupa'ya öğrenci gönderilmeye başlandı (1925) ve bu düzenleme 1416 sayılı yasayla daha belirgin ve kesin kurallara bağlandı (1929). Öğrenimlerini bitirerek Avrupa'dan yurda dönenler başta Musiki Muallim Mektebi ve Gazi Terbiye Enstitüsü olmak üzere belli kurumlara atanıp belirli

görevler almaya başladılar (1927-1930). Devletçe geleneksel Türk halk ezgilerinin derlenmesine (1925) ve notaya alınanların yayınlanmasına (1926) başlandı. Geleneksel Türk sanat müziği yaratılarının saptanmasıyla görevli "Tespit ve Tasnif Heyeti" kuruldu (1926), bu yaratıları örnek olarak seslendirip yorumlamakta görevli "İcra Heyeti" oluşturuldu (1927). Ayrıca önce İstanbul Radyosu, sonra Ankara Radyosu kurulup müzik yayınlarına başlandı (1927). Çoksesli müziğe ilişkin temel kuram kitapları yayınlanmaya başlandı (1928). Halk ezgilerimizin klasik Batı teknikleriyle çok seslendirilmesinin yanı sıra, geleneksel halk ve sanat müziği öğelerinin çağdaş besteleme teknikleriyle işlenmesi biçiminde ortaya çıkan özgün eserler verilmeye başlandı (1931), H. S. Arel'in "Kemençe Beşili" tasarısı geliştirildi ve çoksesli yaratıların seslendirilmesinde ilk kez kullanıldı (1933). Halkın özellikle çoksesli müzik eğitime ilişkin etkinliklerde bulunan İstanbul Şehir Bandosu oluşturuldu (1927).

Resim 2.3: Bolu Halkevi, 1932.

Halkevleri kurulmaya başlandı (1932) ve Ankara Halkevi'nin çağrısı üzerine toplanan ilgili uzmanlarca müzik işlerinin daha iyi düzenlenmesi konusunda çalışmalara başlandı (1933). Uluslararası boyutlu ilk festival olarak bilinen Balkan Oyunları Festivali İstanbul'da düzenlenip gerçekleştirildi (1931). Ulu önder Atatürk, ünlü 10. Yıl Söylevinde "milli kültürümüzü çağdaş uygarlık düzeyinin üstüne çıkaracağız" diyerek, "ulusal müzikte Batılılaşma süreci"nden "ulusal müzikte çağdaşlaşma süreci"ne geçiş doğrultusunda ilk önemli işaretini verdi (1933).

İkinci evre ise en belirgin biçimde Atatürk'ün 1934'te Türkiye Büyük Millet Meclisi'ni açış söylevinde "Türk ulusal musikisi genel son müzik kurallarına göre işlenmek gerekir; çünkü bu sayede yükselip evrensel musikide yerini alabilir" demesiyle başlar. 1944'te Kemal İlerici'nin Türk müziğine özgü çokseslilik konusunda Türk müziğinin yapısından, geleneksel öğelerinden geliştirerek daha sonra "Dörtlü Sistem" adıyla ortaya koyduğu ünlü kuramın (modelinin) ilk biçimini almasıyla sona erer ve böylece Cumhuriyetin ikinci on yılını içine alır.

Bu evrede Türk müzik inkılabı Ulu Önder Atatürk'ün halkın karşısında yaptığı konuşmalarla temellendirilmiş, bu düşüncelerle yönlendirilmiş ve gelişmiştir.

Bu evrede, temel alınan görüş ve düşünceler ışığında, ilk evreyi aşan, üçüncü ve daha sonraki evrelere temel oluşturan boyutlarda çok yönlü, geniş kapsamlı, nitelikli ve zengin bir birikim elde edilmiştir.

İkinci evrede gerçekleştirilen başlıca düzenleme, girişim ve atılımlar şunlardır:

Milli Musiki ve Temsil Akademisi Kurtuluş Yasası çıkarıldı (1934). "Müzik inkılabı"nın yeni programını hazırlamakla görevli bir kurul oluşturuldu ve geniş kapsamlı çalışarak bir rapor hazırladı (1934). Bu konuda Avrupalı uzmanlardan da yararlanılması gerektiği görüşüne varıldı (1934-1935). Ünlü Alman besteci Paul Hindemith ülkenin müzik yaşamının yeniden düzenlenmesinde uzman-danışman olarak çalışmak üzere görevlendirildi (1935). Milli Eğitim Bakanlığı bünyesinde Güzel Sanatlar (Genel) Müdürlüğü kuruldu (1935). Hindemith'in önerdiği Alman uzman sanatçılar Ankara'ya gelip görev almaya başladılar. Ankara Devlet Konservatuarı kuruldu (1936). Gazi Terbiye Enstitüsü bünyesinde Müzik Bölümü kuruldu (1937). Ertesi yıl Devlet Konservatuarının bağlı olduğu Musiki Muallim Mektebi önceden alınmış bir kararla Gazi Terbiye Enstitüsü'ne (GTE) aktarılıp bağlandı (1938) ve Almanya'dan getirilen Eduard Zuckmayer GTE Müzik Bölüm başkanlığına atandı (1938). Askeri Muzika Ortaokulu açıldı (1939).

Resim 2.4: Hasanoğlan Köy Enstitüsü, 1940.

Türk müzik kültürü ve eğitiminde yeni bir çığır olan Köy Enstitüleri yasayla kuruldu (1940), iki yıl kurulan Hasanoğlan Yüksek Köy Enstitüsü'nde açılan Güzel Sanatlar Kolu'nda köy enstitülerine müzik öğretmeni yetiştirmeye başlandı (1942-1943). İstanbul Belediye Konservatuvarında geleneksel Türk sanat müziği öğretimi yeniden başlatıldı (1943). Riyaseti Cumhur Orkestrası Milli Eğitim Bakanlığına bağlanarak sivilleştirildi ve Riyaseti Cumhur Filarmonik Orkestrası adını aldı (1932), sonra Milli Müzik ve Temsil Akademisi'ne bağlandı (1934), daha sonra yeniden önceki konumuna getirildi (1936). Ankara Devlet Konservatuvarı Yasası (1940) uyarınca kurulan Tatbik Sahnesi çerçevesinde Ankara ve İzmir'de Türkçe opera gösterileri başlatıldı (1942). İstanbul Belediye Konservatuvarı Yaylılar Orkestrası İstanbul Şehir Orkestrası'na dönüştürüldü (1944). Ankara Radyosu'nda dört sesli koro ve mandolin takımı kurulup yayınlara katılmaya başladı (1944). Cumhuriyet'in ilk Türk operası "Özsoy" Ahmet Adnan Saygun tarafından bestelenip sahnelendi (1934). Geleneksel Türk sanat müziği perde sistemiyle ilk "yaylı dördül" (kuartet) "Türk Kuarteti" adıyla Ekrem Zeki Ünlü tarafından bestelendi (1935). Atatürk, geleneksel Türk sanat müziğini geliştirerek çoksesli müziğe ulaşmayı tasarlayan çabalara karşı olmadığını belli etti, sezdirdi (1938).

Resim 2.5: Bela Bartok Anadolu Derlemeleri Çalışmaları esnasında, 1936.

Ünlü Macar besteci ve müzik araştırmacısı Bela Bartok Türkiye'ye çağrıldı; konserler verdi, yerel müziklerin nitelikleri, derlenmesi ve değerlendirilmesi konusunda konferanslar verdi; derlemeler yaptı (1936). Ülkede bilimsel yöntemlerle yürütülen en büyük ve en kapsamlı ezgi derleme çalışması başlatıldı (1937). Ankara Devlet Konservatuvarında bir "Türk Halk Ezgileri Belgeliği" kuruldu ve başına Muzaffer Sarısözen getirildi (1938). Türk müziğini bir bütün olarak görüp ele alan Kemal İlerici, Türk müziğinin geleneksel yapısından (yapı öğelerinden) yola çıkarak "Türk müziğine özgü çokseslilik" konusunda "Dörtlü Sistem" veya "Dörtlüsel Uyum Sistemi" diye anılan ünlü kuramına ilk şeklini verdi (1944).

Üçüncü evre, 1945'te geleneksel Türk müziğinin ezgisel, ritimsel, ölçüsel ve makamsal yapısından geliştirilen "Dörtlüsel Uygum Dizgesi"ne dayanan bir eserin Ankara Devlet Konservatuvarı İleri Kompozisyon Bölümünü bitirme eseri olarak bestelenip kabul edilmesiyle başlar. 1960'da üçüncü kuşak bestecilerin önemli bir bölümünün bahsi geçen bu dörtlüsel sistemi öğrenmiş olarak Ankara Devlet Konservatuvarını bitirip müzik yaşamına atılmaya başlamasıyla biter ve bu şekilde on beş yıllık bir dönemi kapsamış olur. Bu evre, aynı zamanda Türkiye'de çok partili

parleментар-demokratik sisteme geçişle birlikte başlayıp, bu ilk ciddi demokratik yaşama geçiş döneminin sona erişiyile birlikte biter. Bu açıdan bakıldığı zaman üçüncü evre, Türk toplumunun diğere alanlarda olduğu gibi müzik alanında da demokratlaşma sürecinin ilk kez işlemeye başladığı bir süreçtir.

Üçüncü evrede gerçekleştirilen başlıca düzenleme, girişim ve atılımlar şunlardır:

Geleneksel Türk müziğinin ezgisel, ritimsel, ölçüsel ve makamsal yapısından yola çıkarak oluşturulup geliştirilen "Dörtlüsel Uyum Sistemi"ne dayalı ilk özgün ve anlamlı yapıt olan "Köyümde" (orkestra süiti) Ankara Devlet Konservatuarı İleri Kompozisyon Bölümünde "bitirme çalışması" olarak bestelenip kabul edildi. "Dörtlüsel Uyum Sistemi"ni anlatan "Bestecilik Bakımından Türk Müziği ve Armonisi" adlı kitabın ilk biçimi yazıldı (1945). Çoksesli müzik alanında çağdaş-ulusal kavram ve en önemli ve etkili model olarak nitelendirilen "Dörtlüsel Uyum Sistemi", kuramı yazan kişi tarafından yakın çevresine tanıtılmaya başlandı (1947-1948). Çoksesli müzik alanında adlarını en çok duyuran beş genç besteci dergi ve gazetelerde "Türk Beşleri" adıyla anılmaya başlandı (1939). İçlerinde Ahmed Adnan Saygun'un yazdığı ilk Türk oratoryosu "Yunus Emre" Ankara'da (1946), Paris'te (1947) ve New York'ta (1958) seslendirilip yorumlandı ve Türkiye'de, Avrupa'da, Amerika'da geniş yankı uyandırdı. Ankara Devlet Konservatuarı İleri Kompozisyon (Bestecilik) Bölümü mezun vermeye başladı (1947). E. Z. Ün'ün "Türk Kuarteti" adlı yaylı dörtlünün seslendirilişi gerçekleştirildi (1947). Geleneksel Türk müziğinde 24 perdeli dizgede yazılmış ilk çoksesli parçalar seslendirildi (1948). Müzikte "olağanüstü yetenekli çocuklar"ın yurt dışında müzik öğrenimi için bir özel yasa çıkarıldı (1948). Piyanist İdil Biret ve Kemancı Suna Kan bu yolla yerleştirilen ilk sanatçılar arasındaydı. Tatbikat Sahnesi bir süre sonra Devlet Operası'na dönüştürüldü (1949) ve daha sonra buna Bale eklendi (1959). Askeri Müzik Orta Okulu kurulup açılışından on yıl sonra Askeri Müzik Meslek Okulu'na dönüştürüldü (1949). Askeri Müze'ye bağlı Mehter Takımı kuruldu (1952). İzmir Müzik Okulu açıldı (1945) ve bir süre sonra Devlet Konservatuarına dönüştürüldü (1958). İstanbul İlköğretmen Okulu bünyesinde hem "müzik ağırlıklı sınıf öğretmeni" yetiştirmek, hem de Gazi Eğitim Enstitüsü Müzik Bölümüne nitelikli aday öğrenci hazırlamak amacıyla 1947'de kurulan ama bütçede ödenek yokluğu nedeniyle

1948'de kapatılan ilk "Müzik Semineri" yeniden açıldı (1951). Ankara İkinci Erkek Sanat Entitüsünde bir Çalgı Yapım Bölümü kuruldu (1945). Bu bölüm kısa bir süre sonra Ankara Devlet Konservatuvarına aktarıldı. Üflemeli çalgı yapımını öğrenmesi için Almanya'ya bir uzman gönderildi (1950). Müzik alanında gerçek anlamda etkin ve güçlü katılımlı ilk Uluslararası Festival düzenlenip gerçekleştirildi (1948). Musiki Mecmuası ve Müzik Görüşleri dergileri yayınlanmaya başladı (1948, 1949). Ankara (Türkiye) Filarmoni Derneği kuruldu (1953). Dördüncü evre, 1960 yılında üçüncü kuşak bestecilerin, müzik yaşamına yeni bir soluk katmasıyla başlar. Kaynağını halk müziğinden alan özgün "Türk Okul Şarkıları"nın gittikçe artan oranda yaratılmasıyla sürer, 1970'li yılların ortalarına doğru bu tür şarkıların genel müzik eğitiminde ağırlıklı olarak temel alınmaya başlamasıyla sona erer ve böylece 15 yıllık bir dönemi içine alır.

Dördüncü evrede gerçekleştirilen başlıca düzenleme, girişim ve atılımlar şunlardır:

Çağdaş çoksesli Türk müziğinin üçüncü kuşak bestecileri öğrenimlerini bitirip müzik yaşamında etkin biçimde yer almaya başladılar (1960). Müzik eğitimi konusu yeniden gündeme geldi. VII. Milli Eğitim Şurası (1962), DPT'nin Birinci Beş Yıllık Plan ve Yıllık programları (1963-1967) ile Müzik ve Sahne Sanatları Danışma Kurulu'nda (1964) önemli önerilerde bulunuldu. Türk çocuk ve halk müziği temeline oturtulan İlkokul Müzik Öğretim Programı yürürlüğe konuldu (1968) ve daha sonraki birçok programa temel alındı (1968-1971). Çocuklar ve gençler için, kaynağını Türk Halk Müziğinden alan çağdaş-özgün şarkı kitapları yayınlanmaya başlandı (1968); Kemal İlerici'nin "Bestecilik Bakımından Türk Müziği ve Armonisi" adlı kitabı Milli Eğitim Bakanlığınca yayınlandı ve önerdiği sistem çok daha geniş bir çerçeveyi etkilemeye başladı (1970). MEB'e bağlı Türk Musikisi Araştırma ve Değerlendirme Komisyonu kuruldu (1969). Ankara İlköğretim Okulu "Müzik Semineri" açıldı (1962-1963). Onu önce İstanbul (1969), sonra İzmir (1973) ve ardından Nazilli (1977) Eğitim Enstitüleri Müzik Bölümlerinin açılışları izledi. Gazi Eğitim Enstitüsü (GEE) Müzik Bölümü "Öğretmenler Orkestrası" oluşturuldu (1965/1966). İstanbul'da Devlet Opera ve Balesi (1969-1970), Devlet Konservatuvarı (1971) ve Devlet Senfoni Orkestrası (1972) ve Ankara'da TRT Çoksesli Korosu (1971) kuruldu. İstanbul Kültür ve Sanat Vakfı kurulup Uluslararası İstanbul

Festivali gerçekleştirilmeye başlandı (1973). Ayrıca, müzik konulu bilimsel/sanatsal kongre, sempozyum, seminer, panel konferans ve açık oturumlar yoğunlaşmaya başladı (1973). Öbür yandan sırasıyla Orkestra ve Opus, Filarmoni, Küğ dergileri yayınlanmaya başladı (1962, 1964-1965). Ankara Çoksesli Müzik Derneği kuruldu (1974). Bu arada Müzik ve Müzisyenler Ansiklopedisi (1964) ile Türk Musiki Ansiklopedisi (1969) yayınlandı.

Beşinci evre, Türk Musikisi Devlet Konservatuvarı'nın İstanbul'da açılması, Türkiye'de lisans düzeyinde müzik bilimciliği ve araştırmacılığı eğitimi yapılması için İzmir'de Ege Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Musiki Bölümü'nün kurulması ile başlar. Yüksek öğretim düzeyindeki "mesleki müzik eğitimi kurumlarını tümüyle üniversitelere bağlama" ve her düzeyiyle "üniversiteleştirmeye başlama" ve geleneksel Türk müziğini yeniden kurumlaştırma çalışmalarının gerçekleşmesiyle sürer. Türkiye'deki kültür ve sanatın tüm boyutlarıyla ele alınarak, kalkınma ve gelişmesinin "devlet politikası" haline getirilmeye çabalanmasının yoğunlaşmasıyla sona erer.

Beşinci evrede gerçekleştirilen başlıca girişim, düzenleme ve atılımlar şunlardır;

İstanbul'da Türk Musikisi Devlet Konservatuvarı kuruldu (1975). Bunu İzmir (1984) ve Gaziantep (1988)'te açılan yenileri izledi. Ayrıca Samsun, Bursa, Denizli, Kayseri, Sivas başta olmak üzere birçok il merkezinde belediyelere bağlı Türk musikisi konservatuvarları açılmaya başlandı. Bunların yanı sıra İstanbul'da Devlet Klasik Türk Musikisi Korosu kuruldu (1978). Bunu İzmir (1986) ve Ankara (1987)'da kurulan yenileri izledi. Ankara'da Devlet Türk Halk Müziği Korosu kuruldu (1987), bunu Sivas ve Urfa (1990)'da kurulan yenileri izledi. Eğitim Enstitüleri Müzik Bölümleri öğretim programlarında "geleneksel Türk müzikleri" kuramsal ve uygulamalı ayrı ayrı dersler biçiminde yer aldı (1978). Geleneksel Türk müziğine büyük ağırlık veren "Ortaokul ve Lise Müzik Dersi Öğretim Programı" yürürlüğe konuldu (1986-1987). Üniversitelerde geleneksel Türk sanat ve Türk halk müzikleri koro çalışmaları belirgin bir hız ve yoğunluk kazandı. TRT yayınlarında geleneksel Türk müziğinin yayın süreleri büyük ölçüde artırıldı. İzmir'de Ege Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesine bağlı Müzikbilimleri (Müzikoloji) Bölümü kurulup öğretime başladı (1975-1976). Bunu Ankara ve İstanbul Devlet

Konservatuvarlarında yenilerinin açılması izledi (1985-1987). Eğitim Fakülteleri Müzik Eğitimi Bölümlerinin sayısı Bursa (1981), Konya (1987), Trabzon ve Malatya (1989)'da açılanlarla birlikte 7'ye ulaştı. "Müzik Seminerleri"nin 1975'de kapatılmasından sonra doğan boşluğu gidermek amacıyla öğretmen liselerinde "Müzik Kolu Programı"na yer verildi (1985). İstanbul'da bünyesinde müzik bölümü de olan Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi açıldı (1989) ve bunu Ankara, İzmir, Bursa, Eskişehir ve Kütahya'da açılan yenileri izledi (1990). 2547 sayılı Yüksek Öğretim Kanunu'nun ilgili maddesiyle güzel sanatların bir dalı olarak "müzik", tüm yükseköğretim kurumlarının ön lisans ve lisans programlarında "zorunlu-seçmeli" ders haline geldi (1981) ve tüm üniversitelerde okutulmaya başlandı (1983-1984). 41 sayılı Kanun hükmünde Kararname (1982) ve onun yerini alan 2809 sayılı kanun (1983) ile müzik öğretmeni ve müzik sanatçısı yetiştiren tüm yükseköğretim kurumları üniversiteler kapsamına alındı. Bu sayede "müzik bilimi"nin yanı sıra "müzik sanatı" ve "müzik eğitimi" alanları da üniversiteler bir nitelik kazanmaya, "lisans" ve "lisansüstü" (yüksek lisans/master, doktora ve ona eşdeğer sanatta yeterlik) düzeylerde bilimsel, sanatsal ve bilimsel/sanatsal öğretim yapılan, akademik derecelere yönelik ana bilim, ana sanat dalları haline geldi (1983-1984). İzmir'de Devlet Senfoni Orkestrası kuruldu (1977); bunu Adana'dakinin kuruluşu izledi (1989-1990). İzmir Devlet Opera ve Balesi kurulup hizmete girdi. Türkiye Radyo-Televizyon Kurumu (TRT) bünyesinde Ankara ve İstanbul, İzmir Çocuk Korolarının kuruluşu izledi. Polifonik Korolar Derneği ile Dernek Koroları kuruldu (1989). Son olarak da Devlet Çocuk Korosu ile Devlet Gençlik Korosu kuruldu (1990).

Ankara'da Bilkent Üniversitesi Müzik ve Sahne Sanatları Fakültesi kuruldu (1986). Bunu İstanbul Üniversitesi (1987), Eskişehir Anadolu Üniversitesi (1988) ve Adana Çukurova Üniversite (1989) Devlet Konservatuvarlarının kuruluş ve açılışları izledi.

Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Müzik Eğitimi Bölümü öğretim elemanları oda orkestrası, Akademik Oda Orkestrası'na dönüştürüldü (1983-1984). İstanbul Festivali Avrupa Müzik Festivalleri Birliği'ne alındı ve "Uluslararası" nitelik kazandı (1978). Sevda-Cenap And Müzik Vakfı'nca Ankara Müzik Festivali [Şenliği] düzenlenmeye başladı (1983) ve daha sonra Uluslararası Ankara Müzik Festival'ine dönüştürüldü (1987). Uluslararası İzmir Festivali düzenlenmeye başladı

(1987). İzmir'de "I. Ulusal Müzik Bilimleri Sempozyumu" (1984), İstanbul'da "Çok Sesli Müzik Sempozyumu" (1985) ve "Türk Musikisinde Çağdaş Eğitim-Çağdaş İcra Sempozyumu" (1988) düzenlendi. Ankara'da "Birinci Müzik Kongresi" (1988) ve "Ortaöğretim Kurumlarında Müzik Öğretimi ve Sorunları" (1989) konulu VII. Öğretim Toplantısı, "Türkiye'de ve Almanya Federal Cumhuriyeti'nde Müzik Eğitimi ve Müzik Öğretmenliği Eğitim Semineri (1990)" gerçekleştirildi. Bunları diğerleri izledi. Ankara'da "Türkiye'de Güzel Sanatlar Eğitimi Geliştirme (Özel İhtisas) Komisyonu" toplandı; çalışma sonuçları kapsamlı biçimde raporlaştırıldı ve ilgililere sunuldu (1982-1983-1990). Müzik Ansiklopedisi yayınlandı (1985). Tüm yurttaki çeşitli müzik toplulukları oluşturmada, konser etkinlikleri düzenlemede, amatör müzik çalışmaları yapmada, mesleki müzik etkinliklerine katılmada, müzikle ilgili bilimsel ve sanatsal yayınlarda, ulusal ve uluslararası mesleki ilişkilerde çok hızlı artışlar gözlemlendi (1975-1990). Ayrıca müziğin yaratımında-üretiminde, paylaşımında-kullanımında, aktarımında ve tüketiminde yeni koşullar, olanaklar ve ortamlar sağlandı.

Henüz yeni başlamış olan bu evre Türk müzik inkılabında, kendine özgü yeni bir kök salmayı ve bütünleşmeyi temsil etmektedir. Daha şimdiden bunun ilk önemli işaretleri, ilk anlamlı belirtileri görülmeye ve yaşanmaya başlanmıştır. Altıncı evrenin ilk beş yılında (1990-1995'de) gerçekleştirilen başlıca girişim, düzenleme ve atılımlar şunlardır: Türkiye, Almanya'nın Lübeck kentinde toplanan "Avrupa Müzik Eğitimi Forumu"na katıldı ve Avrupa Müzik Eğitimi Çalışma Topluluğu'nun (Europäische Arbeitsgemeinschaft Schulmusik-EAS) Kurucu-daimi üyesi oldu (1990). Gazi Üniversitesi Türk Müzik Eğitimi Araştırma ve Geliştirme Merkezi" kuruldu (1993). "Güney Avrupa Ülkeleri Müzik Eğitimi Uluslararası Çalışma Topluluğu (ArGe Süd) 16. Kongresi" gerçekleştirildi. (Ankara/İzmir 1994). Sekiz yıllık İlköğretim Okulu Müzik Dersi Öğretim Programı" MEB'ce kabul edilip yayınlandı (1994) ve 1995-1996 Öğretim yılından itibaren geçerli olmak üzere yürürlüğe kondu. Bilkent Akademik Senfonik Sinfonieata Orkestrası (BASSO) kuruldu (1993). Ankara'da "Türkiye'de ve Almanya Federal Cumhuriyeti'nde Müzik Eğitimi ve Müzik Öğretmenliği Eğitimi Semineri" (1990), "Türkiye ile Almanya'da Müzik Eğitimi ve Eduard Zuckmayer / Ölümünün 20. yılında Eduard Zuckmayer'i Anma Semineri" (1992) ve "Türkiye'de ve İsviçre'de Müzik Eğitimi Semineri" (1993); Malatya'da "Eğitim Fakülteleri Müzik Eğitimi Bölümleri Ders Programları

Paneli" (1992), Adana'da "Müzik Sempozyumu" (1992), Trabzon'da "I. Ulusal Müzik Eğitimi Sempozyumu" (1993), Ankara'da "Türkiye Üniversiteleri Eğitim Fakülteleri Müzik Eğitimi Bölümlerarası Kurul (Bölüm Başkanları) Toplantısı" (1994) ve Bursa'da "Anadolu Güzel Sanatlar Liselerinin (Müzik Bölümlerinin) Problemleri Semineri" (1995) gerçekleştirildi. Öbür yandan Trabzon'da Mavi Nota dergisi yayınlanmaya başladı (1993), Ankara'da Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Müzik Eğitimi Bölümü öğrencileri "Duyuşlar" adlı dergilerini çıkarmaya başladı (1994).

Türkiye Cumhuriyeti'nin kurucusu Ulu Önder Atatürk bu ülkeyi, milli kültür, milli egemenlik, milli birlik ve bütünlük temelleri üzerinde kurmuş ve bu temelleri sağlamlaştırıp toplumu her açıdan modern medeniyetler seviyesine getirmeyi hedeflemiştir. Osmanlı Devleti'nin son dönemlerinde çaba gösterildiği halde bir türlü gerçekleştirilemeyen inkılapları gerçekleştirmiştir. Türk müzik kültürü ve inkılabı, Osmanlının son döneminde batılılaşma sürecinde değişime başlamıştır. Sonrasında ise Cumhuriyet'in kurulmasıyla birlikte, Atatürk'ün sanat görüşleri üzerinde temellendirilmiştir. Atatürk'ün sanat üzerindeki görüşleri o dönemde TBMM konuşmalarında gözlemlenmiştir. Türk sanatı, nasıl ki her dönemde bir sonraki döneme devredilerek gelişerek günümüze gelmiştir, bundan sonra da bizden sonraki kuşaklara devredilecek ve geleceğe aktarılacaktır.

3. İSTANBUL'DA SANAT ORTAMININ GELİŞMESİ

İstanbul'un sanatsal anlamdaki dönüşümünden önce tarihsel bazda geçirdiği dönüşümleri incelemek gerekmektedir.

İstanbul, Roma'dan, Anadolu'dan, Asya'dan ve Avrupa'nın pek çok yerinden kervanların gelip geçtiği; deniz yollarından ticaretin yapıldığı, dünyanın dört bir yanından gelen gemilerin, en kıymetli ürünlerini limanına boşalttığı bir şehirdi.²⁶ Son Roma, Bizans ve Osmanlı imparatorluklarının başkenti; Asya ve Avrupa kıtalarını birleştiren bir köprü, ülkemizin en büyük şehridir. Bu büyük metropolün 27 asır süren bir tarihsel geçmişi olmuştur.²⁷

İstanbul'da tarihsel dönemler sırasıyla;

- Tarih öncesinden Roma dönemine (M.Ö. 300.000-M.Ö. 1.YY)
- Roma Dönemi (M.Ö. 133-M.S. 395)
- Bizans Dönemi (Doğu Roma) (395-1453)
- Osmanlı Dönemi (1453-1923)
- Cumhuriyet Dönemi (1923-...)'dir.²⁸

Büyük imparatorluklar açısından en son Osmanlı İmparatorluğu'na başkentlik eden İstanbul, İsa'dan yedi yüzyıl önce Megaralılar tarafından kurulduğu (Bizantion'lu Dionysos'a göre MÖ 695'de kurulmuştur.) kabul edilmiş, Doğu Roma – Bizans gibi büyük imparatorluklara da başkentlik yapmıştır. Kurucusu Bizans nedeniyle Bizantion olarak isimlendirilen şehir, bin yıl kadar Bizanslılar nedeniyle Bizantion olarak isimlendirilen şehir, sonrasında Roma İmparatoru Konstantin'in

²⁶ Koor. Oya Baydar, ed. Zafer Toprak, çev. Adair Mill, *Kıtaların, Denizlerin, Yolların, Tacirlerin Buluştuğu Kent İstanbul*, (İstanbul: İstanbul Ticaret Odası Yayınları, 2003) 11.

²⁷ M. Orhan Bayrak, *Resimli İstanbul Tarihi*, (İstanbul: İnkılap Yayınları, 2003) 7.

²⁸ Aysun Kısaoğulları, *2010 Avrupa Kültür Başkenti Kapsamında, Kültür ve Sanat Projelerinin Sosyolojik Yapı İçerisindeki Yeri ve Etkinliklerinin Araştırılması/İncelenmesi*, (T.C. İstanbul Kültür Üniversitesi sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, 2010) 69.

büyüttüğü ve 330 yılında çok büyük ve gösterişli törenlerle açılışını yaptığı Konstantinopolis adını almıştır.²⁹

İstanbul, Roma İmparatorluğu'nun kendisi için özellikle Doğu bölgesinde hakimiyet kurmasını sağlayacak yeni bir yönetim noktası aradığında, imparatorluğun yeni yönetim merkezi için çok uygun olacağı düşünülmüştür. Ve Roma'nın doğusu yönetim merkezi olarak seçilmiştir. Şehrin bu yeni konumu, dünya kamuoyunda şehrin konumunu daha da önemli hale getirmiştir.³⁰ Günümüz İstanbul'unda o dönemlerden kalma pek çok yapı, şehrin çeşitli yerlerinde görülmektedir, Unkapanı'ndaki Roma Dönemi'nden kalma olan Bozdoğan Su Kemerini ve Gotlar Sütunu örnek gösterilebilir.

Resim 3.1: Bozdoğan Su Kemerini, Roma Dönemi, İstanbul.

²⁹ Mustafa Cezar, *Osmanlı Başkenti İstanbul*, (İstanbul Erol Kerim Aksoy Kültür, Eğitim, Spor ve Sağlık Vakfı Yayınları, 2002) 8.

³⁰ Engin Özendes, *Osmanlı'nın Son Başkenti*, (İstanbul: Yapı-Endüstri Merkezi Yayınları, 1999) 16.

Resim 3.2: Gotlar Sütunu, Roma Dönemi, İstanbul.

Etnik kimlik açısından o dönemde İstanbul, Yunan halkının yaşamını sürdürdüğü ve Latinler tarafından Roma'nın şehircilik anlayışına göre kurulan bir kent olmuştur. Roma şehri örnek kabul edilerek, oradakilere benzeyen saraylar, binalar, hipodrom ve tapınaklar, su sarnıçları ve yollar inşa edilmiştir.³¹

Bu süreçlerin akabinde, Bizans sanatı ve zenginliği kendini şehrin her yerinde belli etmeye başlamıştır. I. Justinianus 527'de Küçük Ayasofya'yı (Cami oluşu 16. yy. başı), 537'de Ayasofya'yı (Cami oluşu 1453) ve Aya İrini kiliselerini, 565'de Yerebatan Sarayı'nı yaptırmıştır. Yaptırmış olduğu birçok eser sayesinde kendi adının unutulmaz olmasını sağlamıştır.³²

³¹ İsmail Tokalak, *Bizans-Osmanlı Sentezi-Bizans Kültür ve Kurumlarının Osmanlı Üzerindeki Etkisi*, (İstanbul: Gülerboy Yayınları, 2006) 63.

³² Bayrak 14.

Resim 3.3: Ayasofya Camisi, Bizans Dönemi, İstanbul.

Resim 3.4: Aya İrini Kilisesi, Bizans Dönemi, İstanbul.

İmparator Justinianos, ellerini göğe kaldırır ve gururla, “Ey Süleyman” der; “Seni Geçtim”. O döneme kadar en büyük mabet Süleyman Mabedidir ve geleneği bozan eser, Ayasofya olacaktır. Bizans İmparatorları tacını burada giymiş; Osmanlı Sultanları’nın cenaze namazları Ayasofya’da kılınmıştır.³³

³³ Hüseyin Sorgun, *Avrupa Kültür Başkenti İstanbul*, (İstanbul: Doğan Burda Dergi Y. ve Paz. A.Ş., 2009) 18.

Bu görkemli şehir, 1391'den başlayarak Osmanlılar tarafından kuşatılmaya başlanmıştır. Karadeniz'den gelecek herhangi bir yardıma engel olması için I. Bayezid, kentin Anadolu yakasına, Anadolu Hisarı'nı; Bizans'a kuzeyden gelecek yardımlara engel olmak için Fatih Sultan Mehmet ise, Avrupa yakasına, Rumeli Hisarı'nı yaptırmıştır. Alınan tüm bu önlemler neticesinde, Bizanslıların daha fazla kendilerini savunacakları bir alan kalmamış ve İstanbul, Osmanlı İmparatorluğu'nun başkenti olmuştur.³⁴

Resim 3.5: Osmanlı Padişahı Fatih Sultan Mehmet, Gentle Bellini, 1480, National Gallery.

İstanbul Osmanlı İmparatorluğu'na başkentlik yaptığı sırada sultan, Fatih Sultan Mehmet'tir. Fatih Sultan Mehmet dönemi kültürel ve sanatsal çalışmalarla sadece ülke açısından değil, dünya tarihi açısından da önem taşıyan bir dönem olmuştur. İstanbul gibi dünyayı yakalayabilen bir şehrin el değiştirmesi, kültürel ve sanatsal anlamda da tarihin akışını değiştirmiş ve tarihin gelişme sağlamasına olumlu katkıda bulunmuştur.

Yusuf Kaplan'a göre:

“İstanbul ilk defa insanlık tarihinde, Osmanlı tecrübeleriyle tüm medeniyetlerin birikimlerinin üzerine oturmuştur. Osmanlı, İstanbul ile birlikte

³⁴ Özendes 21-22.

medeniyeti kurucu ve koruyucu bir şehirdir. İstanbul, içinde medeniyet fikrini her bakımdan yaşamasını sağlayan, bir pratik üretmektedir. İstanbul'un İslam medeniyetini koruyan ve tarihe yeniden çıkmasını sağlayan merkez kurucu bir rolü vardır. Osmanlı medeniyetini başka medeniyetlerle (Çin, Mezopotamya, Latin Amerika gibi) karşılaştırırsak; Osmanlı medeniyeti; diyalojik bir medeniyettir (Avrupa monolojiktir), pek çok düzlemde farklı dil, coğrafi, edebiyat, felsefe zemininde imkan sağlamaktadır, kilisesi, camisi olmayan medeniyet İslam medeniyeti değildir, dışlayıcı değil, kucaklayıcıdır, özne-nesne ilişkisi, uygar-barbar ilişkisi üzerine değildir. Diyalojikle Avrupa'da, bu özelliklerde başka bir şehir yoktur.”³⁵

1900'lü yıllara bakıldığında da bu özelliklerin hala dokusunun korunduğu görülmüştür. 1920'lerde İstanbul'un renkli nüfusunu, Rum bakkal, Karadenizli kasap, Ermeni kuyumcu oluşturmuştur.³⁶

Cumhuriyet döneminde ise bu süreç sınırlı kalmıştır. Türk modernizmiyle birlikte, Türkiye'deki üç büyük şehirde önemli ve köklü kabul edilebilecek kararlar alınmıştır. Bu kararlardan en önemlisi, başkent statüsü İstanbul'dan alınmış ve Ankara'ya verilmiştir. Bazı araştırmacılara göre, Mustafa Kemal Atatürk'ün İstanbul gibi ülkenin tek batılı şehrini başkent seçmeyişi, batılılaşma çalışmalarıyla tezatlık taşımaktadır. Bu tercihi bir tezatlık olarak yorumlamak doğru olmayacaktır, çünkü Türk Modernizmi bir batılılaşma projesi değildir. Başkent statüsünün İstanbul'dan alınması olumsuzluk olarak değerlendirilmesine rağmen, İstanbul, batılı bir görüntü elde etmek adına değil, seküler bir ifade yakalaması adına yeniden planlanmış ve seneler boyunca farklı etnik yapılarıyla ülkenin en büyük şehri olmaya devam etmiştir.³⁷

Cumhuriyet'in 1923 yılında ilan edilmesinin ardından çağdaş medeniyetler seviyesine ulaşma hedefi doğrultusunda birçok girişimde bulunulmuştur. Osmanlı Devleti'nden kalan kültürel miras ve batılılaşma çalışmalarında atılan adımlar sonrasında, modernleşme açısından birçok ilerleme kaydedilmiştir. Özellikle resim ve heykel alanında büyük gelişmeler yaşanmıştır.

³⁵ Yusuf Kaplan, “İmparatorluklar Başkenti İstanbul'un Avrupa Kültürleri Üzerindeki Çok Yönlü Etkisi” Paneli, 12.12.2009.

³⁶ İlber Ortaylı, *İstanbul'dan Sayfalar*, (İstanbul: Turkuaz Yayınları, 2008) 148.

³⁷ Kaan Güner, *Modern Türk Sanatının Doğuşu*, (İstanbul: Kaynak Yayınları, 2014) 192-193.

Resim 3.6: Taksim Cumhuriyet Anıtı.

Cumhuriyet Dönemi anıtları, ilk kez figüratif betimlemeyle Atatürk'ü ve kurulan yeni ülke düzenini halka tanıtan heykeller olmuştur. Bu anıtlardan bir tanesi Taksim Cumhuriyet Anıtı'dır. Cumhuriyet'in ilanından sonra çağdaş medeniyetler seviyesine erişilmesini sağlayacak kültürel ve sanatsal anlamda pek çok çalışma gerçekleştirilmiştir. Bununla birlikte 1960'lardan başlayarak İstanbul'da farklı bir kültürel yapılanmanın ortaya çıktığı tespit edilmeye başlanmıştır. Bunun sebebi o dönemde İstanbul'a, Anadolu'dan ve Bulgaristan'dan göçler başlamıştır. Bu yeni taşralı nüfustan kaynaklı olarak şehir, bir tarafı ilerlemeye çaba sarf eden modern, bir tarafı taşralı olan, farklı bir kültür birleşimi sergilemeye başlamıştır. Kültür ve sanat etkinlikleri giderek bu birleşimi yansıtmaya başlamıştır. Bu birleşimin izleri şehirde ve mimarlıkta da gözlemlenmiştir.³⁸

İstanbul'da gibi bir metropol, o dönemde aldığı göçlerle her anlamda şekillenmeye başlamıştır. Çağdaş medeniyetler seviyesinin yakalanması için yapılan çeşitli çalışmalar esnasında sanat ortamının gelişimi incelendiğinde, eksikliği tespit edilen etkinliklerden biri de, uluslararası bir sanat festivali olmuştur.

Bu sanatsal açığın kapatılması adına, ilk kez 1968 yılında girişimde bulunulmuştur. 25 Nisan 1968'de Nejat Eczacıbaşı: "Avrupa kentlerindeki

³⁸ Kısaoğulları, 75-76-77.

benzeyen bir sanat festivalinin İstanbul'da da düzenlenmesi" amacıyla, Müzik Festivalleri Federasyonu'na başvurduğunu gazetelere açıklamıştır.³⁹

Bu gelecek vaat eden sanat festivalinin düzenlenmesi yine de zaman almıştır. Bu festivali düzenleyecek İstanbul Kültür ve Sanat Vakfı (İKSV); kar amacı gütmeyen bir sivil toplum kuruluşu olarak İstanbul'da uluslararası sanat festivalleri düzenlemek amacıyla 1973 yılında D. Nejat F. Eczacıbaşı öncülüğündeki 17 iş adamı ve sanatsever tarafından kurulmuştur.⁴⁰ İlk festival hemen aynı yıl 15 Haziran-15 Temmuz tarihleri arasında düzenlenmiştir.

Resim 3.7: 22 Temmuz 1972'de Hilton Oteli'nde gerçekleşen İstanbul Festivali Basın Toplantısı. Soldan Sağa: Cevad Memduh Altar, Ercümen Berker, Muharrem Nuri Birgi, Turizm Genel Müdürü Cengiz Altuğ, Dr. Nejat, F. Eczacıbaşı, Basın Yayın Genel Müdürü Altemur Kılıç.

³⁹ Sibel Yardımcı, *Kentsel Değişim ve Festivalizm: Küreselleşen İstanbul'da Bienal*, (İstanbul: İletişim Yayınları, 2014) 14-15.

⁴⁰ İstanbul Kültür ve Sanat Vakfı, *Tarihçe*, İstanbul Kültür Sanat Vakfı Sitesi <http://www.iksv.org/tr/hakkimizda/tarihce> 17.04.2017.

Resim 3.8: Mengü Ertel tarafından hazırlanan ilk İstanbul Festivali afişinin tanıtımı.

1980'li yıllara gelene kadar İstanbul Festivali opera, bale, tiyatro, konser, halk oyunları, gölge ve kukla oyunları ve plastik sanat sergileri gibi pek çok farklı tarzı bir araya getirmiştir. 1982 yılından itibaren sinema, festivalin içerisinde yer alan Film Haftası'na, 1983 yılında, Film Günleri'ne, 1989 yılında ise İstanbul Uluslararası Film Festivali'ne dönüşmüştür.

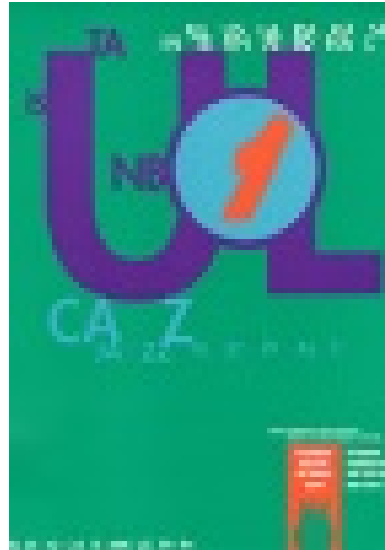
Resim 3.9: 8. Uluslararası İstanbul Film Festivali Afişi.

İstanbul Uluslararası Tiyatro Festivali de, 1989 yılından itibaren büyük İstanbul Festivali'nden ayrılmış, ayrı bir festival halini almıştır.

Resim 3.10: 1. Uluslararası İstanbul Tiyatro Festivali Afişi.

1994 yılına gelindiğinde, İstanbul Festivali yerini iki ayrı etkinliğe bırakmıştır: İstanbul Uluslararası Caz Festivali ve İstanbul Uluslararası Müzik Festivali.

Resim 3.11: 1.Uluslararası İstanbul Caz Festivali Afişi.

Resim 3.12: 22. Uluslararası İstanbul Müzik Festivali Afışı.

Bu iki etkinlik, o tarihten sonra iki büyük ayrı etkinlik olarak düzenlenmiştir. Daha sonra bu ayrı ayrı türeyen etkinlikler zincirine, Film Ekimi, Elektronik Müzik Festivali, Compact Caz Günleri, Rock'n Coke, çocuklar için Minifest ve Avrupa'da düzenlenen Bozar ve Şimdi/Now festivalleri eklenmiştir. Festivallerin ana festivalden ayrılarak ayrı birer festival haline gelmiş olmasıyla birlikte, festival programlarındaki eserler de çeşitlenmiştir. Ayrıca yıl içerisinde farklı zamanlarda, farklı şehirlerde gösteriler gerçekleşmiştir; kimi zaman Avrupa'ya açılmıştır. Tüm bunlarla birlikte, o dönemde zaman içerisinde geleneksel tarzlardan vazgeçilmeye başlanmıştır; gölge oyunları, sema gösterileri ve aşıklar etkinlik programlarının dışında bırakılmıştır.⁴¹

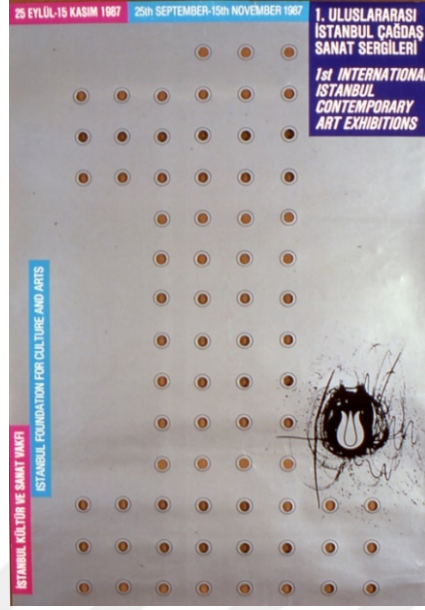
1987 yılına kadar Uluslararası İstanbul Festivali içerisine dahil edilen plastik sanat sergileri, ilk kez bu tarihte Uluslararası İstanbul Bienali olarak düzenlenmiş ve o tarihten sonra da tüm diğer etkinliklerden farklı olmuştur.⁴²

Bunun sebebi, çağdaş sanatın İstanbul'un dünyaya açılması projelerinde farklı bir çıkış noktası olacağının düşünülmesi olmuştur. Diğer festivallerin festivaller yerel bir izleyici profiline hitap etmiştir. Bienal ise, tüm dünyaya hitap etmeyi başarmıştır ve büyük ses getirmiştir. İncelendiği zaman, Bienal'in, tüm İKSV etkinlikleri

⁴¹ Yardımcı 15.

⁴² Vikipedi Özgür Ansiklopedi, *İstanbul Bienali*, https://tr.wikipedia.org/wiki/%C4%B0stanbul_Bienali 17.04.2017.

içerisinde, İstanbul içerisinde en az, Türkiye dışında en çok bilinen etkinlik olduğu görülmüştür.

Resim 3.13: 1. Uluslararası İstanbul Çağdaş Sanat Sergileri Afişi.

Resim 3.14: 2. Uluslararası İstanbul Bienali Afişi.

Cumhuriyet'in ilk elli yılındaki ulus olma gayretlerinin yerini, küreselleşme çalışmalarının alması, İstanbul festivallerinin zaman içerisinde daha da etkili hale gelmelerini sağlamıştır. 1980'den sonraki dönemde gündeme getirilmiş olan dünya ekonomisinde bir şekilde yer almak gerekliliği, o zamana kadar kısıtlı halde kalmış olan kültürel değişimin ilerlemesine ve projelendirilmesine destek olmuştur. Özel

televizyon ve radyo kanalları açılmış, uydu yayınları ve internet yaygınlaşmıştır. Bunlarla birlikte yeni yaşam şekilleri ve yeni tüketim kalıpları, mekanizmaları meydana çıkmıştır.⁴³

Bu değişimlerin hepsi yepyeni bir sahne kabul edilen İstanbul'da olmuştur. Bu dönüşümün bir parçası haline gelen festivaller, Batı ile kültürel anlamda iyi ilişkiler içerisinde olmak adına atılmış adımların en önemlilerinden biri olarak kabul edilmiştir. Tüm bu kültürel adımlar atılırken, İKSV yetkilileri, Atatürk'ün mirasına her zaman ve her koşulda bağlı kalacaklarını, kurdukları vakfın en önem verdiği amaçlardan birinin, halkı batı kültürü konusunda bilgi sahibi yapmak ve doğru yönlendirmek olduğunu vurgulamışlardır.

İstanbul festivallerinin, bu şehri ve ülkeyi kültürel açıdan dünyaya açmış olsa da, bu şehirde yaşayanların festivallerin içinde yer alması konusu kısıtlı kalmıştır. Festivaller gibi kültürel ortamların ve bu ortamların sunduğu avantajlardan faydalanabilen kesimler, genel olarak eğitim, hayat tarzı, kültürel ve ekonomik durumları iyi olanlarla sınırlı kalmıştır. Şehirde yaşayanların büyük çoğunluğu için, düzenlenen bu festivallere katılmak hem ekonomik hem de kültürel anlamda kısıtlı halde olmuştur.

Şehrin bazı yerlerinin bu şekilde reklamının yapılması, tüm dünyada olduğu gibi, Türkiye'de de, hem siyaset ve ekonomi dünyasında, hem de akademik çevrelerde tartışma yaratılmadan kabul görmüştür. Yukarıda tarif edilen kozmopolit hale getirilmeye çalışılan şehrin önemli birer unsuru olan festivaller ve bienaller de, farklı kesimlerden destek bulmaya başlamıştır. Bu etkinliklerin, küresel sermayeyi ülke içine çekmeleri ve kültür turizmini hareketli hale getirmeleri beklenmiştir. Bu sayede, her dönemde ve tüm dünyada dile getirilen "üç imparatorluğa başkentlik yapan"; fakat Cumhuriyet'in ilan edilmesinden sonra başkentliği elinden alınan ve seküler bir görünüme sahip olması projesi esnasında, o cezbedici halini bir noktada kaybeden bu şehrin, İstanbul'un, tekrar bir dünya şehri haline gelmesine çalışılmıştır.⁴⁴

⁴³ Yardımcı 27.

⁴⁴ Yardımcı 28-29-30.

3.1. 2000 Öncesi

Ülkemizdeki sanat ortamının gelişimi incelendiği zaman genel hatlarıyla Tanzimat Dönemi'nde Osmanlı İmparatorluğu'nun Batı'yla etkileşim halinde olmasıyla başlayan, Cumhuriyet'in ilanıyla birlikte ilerleyen süreçte, Türkiye Cumhuriyeti'ne Batı modernizmi getirilmek istendiği görülmüştür. Çağdaşlaşmanın en önemli dinamiklerinden biri olan sanat ilgisiyle birlikte, yurt dışına eğitim amacıyla sanatçılar gönderilmiştir. Bu sanatçılar başta Hans Hofmann gibi ustalarla çalışmış, kendilerini geliştirmişlerdir. 19. Yüzyılın son çeyreğinden beri yurt dışına gönderilen sanatçıların ülkeye getirdikleriyle, Türkiye ancak 1970'lerde Batı'yla eş zamanlılığı tutturabilmiştir.

1950'lere kadar yurt dışına gönderilen sanatçıların, Batı'dan öğrendikleri teknikleri, kendi öz kültürleriyle harmanlamalarıyla birlikte sanat ortamı şekillenmeye başlamıştır. 1950'lerden sonra ise, Batı tekniğiyle öz kültürünü birleştiren sanatçılar, bu formülü oturtmuş olmanın verdiği güvenin kendini gösterdiği görülmüştür. Bununla birlikte Türkiye'nin dünyayla olan ilişkilerinin de bir sonucu olarak, sanatçılar çeşitli uluslararası bienallere katılmışlar ve kültür merkezlerinde sergiler açmışlardır.

1950'nin başları d Grubu sanatçılarının Uluslararası döneminin içine almaktadır. Toplumun alaycı tepkisiyle karşılaşan d Grubu sergileri, toplumun sanatsal bakış açısının değişiminde ve gelişiminde büyük rol oynamıştır. Topluma öncülük ederek bireyin sanat duyarlılığını geliştiren d Grubu sanatçıları, yurt dışındaki sergileriyle de, o dönemki genç Türkiye Cumhuriyeti'nin avangard karakterini göstermiştir. Bu sergilerin dışında, d Grubu'nun temsil ettiği modernist sanatın, onun bir duruşu haline gelmiş olmasının dışında, Akademinin bir eğitim programı haline getirilmiştir ve bu durum bugüne kadar devam eden avangard bakış açısını sağlamıştır.⁴⁵

1960'lı yıllar gözlemlendiğinde ise, sanatçıların toplumsal olaylara daha fazla tepki gösterdiği, sanatın bir başkaldırı halinde gelişim göstermeye başladığı yıllardır. 1928 yılında Sanayi-i Nefise Mektebi adını alan İstanbul Güzel Sanatlar Akademisi, 1969 yılında MEB'den ayrılarak özerk bir statüye sahip olmuş, İstanbul

⁴⁵ Güner 205-206 ve 219.

Devlet Güzel Sanatlar Akademisi adını almıştır.⁴⁶ 1960'lı yıllarda, İDGSA'daki disiplinin dışında çalışmalar yapan sanatçılar artmıştır. Bu özgür tavır, sanat ortamının hareketlenmesini sağlamıştır. 1968 Kuşağı'nın totaliter düzene başkaldıran özgürlükçü tavırları da kültür ve sanat ortamlarını şekillendiren gelişmelerden olmuştur.

3.1.1. 1970'ler ve 1980'lerde Türkiye'de Kültür-Sanat Alanındaki Gelişmeler

2. Dünya Savaşı'nın bitmesinden sonra 1970'lere kadar yıllar, Avrupa'nın her anlamda kendini toparlamaya çalıştığı yıllar olmuştur. Bu yılların ardından, 1970'lerin başında sanatçılar kendilerini, ne yapacaklarını bilememelerinden kaynaklanan sıkıntılı bir ruh hali içerisinde bulmuşlardır. Bu yıllarda sanatçılar ekonomik sıkıntılar çekmelerinin yanında, yaptıkları eserleri toplumla buluşturamayışlarının sıkıntılarını da yaşamışlardır. Herhangi bir belediyenin galerisinde sergi açılabilmesi için sıraya girilmesi ve bunun sonucunda da bir yılı aşabilen bekleme süreleri oluşmuştur. 1960'ların sonlarında yurt dışına eğitim amacıyla öğrenci gönderme disiplininin tekrar gündeme gelmiş olması, 1970'li yıllara ve sanat ortamına tekrar hareketlilik getirmiştir. Yurt dışından gelen bu öğrenciler, devletin eğitim kurumlarında öğretmen olarak görev almaya başlamıştır. Bunların yanında sanat galerilerinin sayısının artmaya başlaması bir diğer hareketlilik sebebi olmuştur.⁴⁷

Bu gelişmelere ek olarak, sergileme ve performans alanlarının eksikliğini gidermek amacıyla çeşitli kuruluşlar sanata destek olmaya başlamıştır. Bunlardan birisi de 1973 yılında kurulan İstanbul Kültür ve Sanat Vakfı'dır.

1980 sonrası dönemde ise, İstanbul bir sanat sahnesi gibi kullanılmaya başlamıştır. İstanbul'un yüzyıllardır süregelen imparatorlukların başkenti olmasının özelliği göz önünde bulundurulduğunda, her dönemde yapılmış olan ihtişamlı saraylar ve dinsel yapılar olan camileriyle ya da kiliseleriyle adı konulmamış büyük bir sahnedir esasında. Bununla birlikte şehrin, tam anlamıyla festivaller dünyası haline gelişi, 1980 sonrası dönemi kapsamıştır.

⁴⁶ Güner 153.

⁴⁷ Solmaz Bunulday Hasgüler, *Türkiye'de Sanat Üretimi 1975-2005*, (İstanbul: Parşömen Yayıncılık, 1. Basım, 2013) 55-56.

İstanbul'un, Cumhuriyet'in ilanından sonra resmi olarak başkent oluşunu yitirmesiyle birlikte, devletin desteğini alarak, yeniden üretim faaliyetlerinde bulunması, 1950'li yıllara denk gelmiştir. Yapılan ekonomi politikaları sonucunda, ithalat ve yabancı sermaye konuları korunma altına alınmıştır. Bu korumacı yaklaşımın sonucu olarak da sanayi çok hızlı gelişmiştir. Gelişen sanayi ise, kaçınılmaz olarak Anadolu topraklarında yaşayan halkı, bu şehre çekmiştir. Bu sıralarda İstanbul 20. Yüzyılın başındaki yapısına kıyasla, birçok yapısal değişiklik yaşamıştır. Eski dönemlerindeki gibi ekonomik ve kültürel anlamda zengin değildir.

İstanbul'un sanayi ve ticaret merkezi olarak gelişmeye başlaması 1950'lerden sonra başlamış olsa bile, global kent olması için yapılan sağlam atılımlar 1980'lerde gerçekleşmiştir. Bu atılımların birçoğu ekonomik anlamda olmuştur. Yerel ekonominin global ekonomiyle birleşme çalışmaları, piyasalarda fark edilmiştir. Çokuluslu şirketler yeni ve büyük bir pazar olarak değerlendirdikleri İstanbul'la ilgilenmeye başlamışlardır. Yabancı sermaye denilen olgu, turizm, bankacılık, danışmanlık gibi üretimin dışında kalan etkilere kaymıştır.⁴⁸ Bu sayede de ülke ekonomisi dünya ekonomisiyle birleşirken, tüm dünyada olup biten moda ve eğitimleri takip etmeye çaba gösteren, varsıl olarak adlandırılacak yepyeni bir profesyonel sınıf çıkmıştır. Hem iş olanakları hem de hayat tarzı açısından İstanbul, büyük şirketlerin şubeler açmaya başladığı, hatta merkezlerini taşıdıkları bir kent haline de dönüşmüştür.

İstanbul'un bir dünya şehri haline gelme fikri ilk defa bu dönemde tam anlamıyla desteklenmiştir. Menderes döneminde Tarlabası ve çevresinde, çeşitli yıkımlar yapılmıştır. Bu yapılan yıkımlar incelendiği zaman, zamanında Haussmann'ın planlı güzelleştirmeyi amaçlayan yıkımlarını örnek aldığı görülmüştür. Fakat; 1980'lerde uygulanan politikalar, şehrin merkezini yıkımlarla temizlemenin yanında, daha çok İstanbul'un dünya kenti olmasını, dünya kentleri arasında adını duyurmasını amaçlamıştır. Yönetimin tüm katmanları şehrin merkezinde kalmış, üretimle ilgili faaliyetlerin hepsi de kent merkezinde uzak noktalarda konumlandırılmıştır. Şehrin merkezi, Levent-Maslak hattındaki gibi şirketlerin kulelerine, alışveriş merkezlerine; Sultanahmet ve Beyoğlu gibi kültürel ve tarihsel değeri yüksek olan bölgelere bırakılmıştır. Bu sebeplerle, arsa değeri

⁴⁸ Yardımcı 41-42.

yüksek olan bölgelerden, ekonomik anlamda olanakları sınırlı olan kesimler, şehrin merkezinden uzaklaşmak zorunda kalmıştır. Uzun süredir revaçta olmayan eski mahalleler, yeniden yükselişe geçmiştir. Bunun dışında, değerleri çok yüksek rakamlar olan konutlar ise, güvenli ve orman içine inşa edilir. Tekrar gündeme gelen ve yükselişe geçen bu bölgeleri birbirine bağlayan ve şehirden uzaklaşmayı sağlayacak otoyollar yapılmıştır.⁴⁹ Bütün bu çalışmalar, stratejiler, planlar; İstanbul'u, Türkiye'nin dünya sahnesinde diğer ülkelerle bütünleşmesini sağlayacak gösterişli bir dünya şehri yapmayı hedeflemiştir.

Tüm bu çabalar başarılı olmuştur; bununla birlikte gelişen ve genişleyen megakent şehrin yoksullaşmakta olan kısmı, ucuz işgücüne dayanan ve iş güvenliği çok düşük kabul edilebilecek alanlarda çalışmaya mecbur kalmıştır. Şehre göç etmeye başlayan daha doğrusu yasa dışı yollarla gelen göçmenler; yasadışı çeşitli alanlarında çalışmışlardır. Bu göçmenler, eski Doğu Bloku ülkelerinden, İran'dan, Afganistan'dan, Bangladeş'ten ve Afrika'nın bazı bölgelerinden gelmişlerdir.⁵⁰

Gelir dağılımındaki eşitsizlik artmış, toplumsal ayrışma şiddetlenmiştir. Her geçen gün şehirde, etnik köken, sınıf, siyasi ve dini yönelimle ilgili fikir ayrılıkları çoğalmış ve olumlu kabul edilemeyecek noktalara tırmanmıştır. Her geçen gün gelişen teknoloji, ulaşım ve iletişim araçlarının sayesinde seçkinler, İstanbul'la sadece görsel bir iletişim kurmaya başlamışlardır. Özel güvenlik, polisin kuvveti, kentin yeni tasarımı, evlerin mimarisi de dahil olmak üzere, ortaya çıkan birleşim, bu seçkin kesime kentin tehlikelerine karşı güvenlik hissi sağlamaktadır. Bu gelişmeler yaşanırken kamu, bu seçkin sınıftan daha da kopmuştur. Tüketim odaklı oluşturulan yerler, toplumdaki bireylerin toplanabildikleri sayılı yerler halini almıştır. Tüketiciler, sergi ya da konser salonlarında, turistlere ayrılmış alanlarda, gerçek bir toplumsal iletişim kurmadan bir araya gelmeye başlamışlardır. Kısacası tüketim farklılaşmıştır. Tüketimin evrim geçirmiş olması, gündelik hayatı da etkilemiştir. Artık kamu kuruluşları, özel sektörün dev şirketleri, tüketimi destekleyecek festivaller düzenlemek için iş birliği yapmaya başlamıştır. Buna verilebilecek en iyi örnek, 2002 yılından beri düzenlenmekte olan "İstanbul Shopping Festival" denilebilir.⁵¹

⁴⁹ Yardımcı 42.

⁵⁰ Yardımcı 43.

⁵¹ Yardımcı 43-44.

Teknolojik gelişmeler, sadece tüketilecek olanın gelişmesini değil; aynı zamanda tüketilecek olanın nasıl sunulacağını da belirleyecek tekniklerin de gelişmesine olanak tanımıştır. Bakıldığı zaman, tüm dünya tüketilebilen bir tecrübe halini almıştır. Tüketim kültürü deyimi de, tüketimin ve kültürel duyarlılıkların tüketim malzemesi haline geldiğini anlatmaya başlamıştır.⁵² Kısacası; mağazalar, müzeler, sergiler değil, şehrin tümü, belirli bir ücret karşılığında izleyici kitlesinin tüketimine teslim edilmiştir.

İstanbul, Türkiye'nin kendisini bir şehir üzerinden dünya kamuoyuna yansıtırken kullanmak istediği yol olmuştur. Ülkenin global dünyaya adım atmasını, adını duyurmasını sağlayacak potansiyele sahip başka bir kenti yoktur. Bu nedenle de şehrin bazı bölgeleri donanımlı, gösterişli hale getirilmiş ve ona göre tanıtımı yapılmıştır.

Tüm bunlar göz önüne alınarak, tarihi yarımada kilimler, nargilelerle dekorasyonu yapılan, Doğu dokusunu taşıyan kafelerle, barlarla, restoranlarla, pansiyon ve otellerle, tarihi mekanları ve müzeleriyle; tam bir Açık hava müzesine dönüştürülmüştür. Turistlere yönelik olan Doğu dokusunu taşıyan mekanların tam tersine; Akmerkez ve Metrocity gibi Levent-Maslak hattındaki alışveriş merkezleri değişime uğramamış, Batı'lı bir oluşumla tüketicilerin kullanımına bırakılmıştır. Haliç kıyısında eski bir park alanına kurulan Miniatürk, İstanbul'da temalı parkların yükselişe geçeceğinin habercisi olmuştur.⁵³

⁵² Mike Featherstone, *Lifestyle and Costumer Culture*, Martyn J. Lee (der) The Costumer Society Reader, (Oxford: Blackwell, 2000) 92-105.

⁵³ Miniatürk, *Hakkımızda*, Miniatürk Resmi Web Sitesi, <http://miniatürk.com.tr/m%C4%B0n%C4%B0atuerk/hakk%C4%B1m%C4%B1zda.aspx> 23.04.2017.

Resim 3.15: Miniatürk, İstanbul.

Beyoğlu'nda kentsel dönüşüm sonucu oluşturulan Fransız Sokağı, çok başarılı sonuçlar vermiştir. Kentsel dönüşüm projeleri kapsamında bir diğer örnek proje ise, Fındıklı'dan başlayarak Haliç çevresine kadar uzatılması planlanan, son birkaç yıldır, gerek ofisleriyle gerekse kafe ve restoranlarıyla Karaköy'ü de içine alan GalataPort projesidir. Tüm bu tema çerçevesinde yapılması planlanan kentsel dönüşüm projeleri de, İstanbul'u tüm dünyaya kusursuz göstermeyi amaçlamıştır.

Bu kadar büyük bir çabayla, projelerle ve değişimlerle küreselleşmeye çalışan bu metropolün sanatçıları da yeni roller üstlenmişlerdir. Uluslararası sergiler, sanat faaliyetleri ve festivaller artarken, aynı oranda bu tarz etkinlikleri desteklemek isteyen kurumlarda da artış gözlemlenmiştir. İstanbul satın alınacak bir metaya dönüşürken, sanatsal faaliyetlerin tümü de bu satın alınacak metayı tanıtmanın ve satmanın yolları haline getirilmiştir. Birinci Uluslararası Çağdaş Sanat Sergileri ve İkinci İstanbul Bienali'nin sergi sorumlusu Beral Madra'ya göre "siyasetçiler kültürü bir aracı gibi, özel sektör bir billboard gibi, medyalar bir sansasyon malzemesi gibi kullanma sürecine" girmişlerdir.⁵⁴

Kendisi de bir Bienal sanatçısı olan Utku Varlık'a göre, "çokuluslu şirketler ve kültür bakanlıklarının ekonomik desteğini çok iyi kullanan bienal sistemi"ni "giderek kapitalist dünyanın ışıklı bir panosu" haline gelmiştir.⁵⁵

⁵⁴ Beral Madra, *Bir gün, Belki... Ama Nasıl?*, (İstanbul: sayı 3, 1992) 47-55.

⁵⁵ Utku Varlık, *Kavramlar Yeterince Tartışılmıyor*, *Cumhuriyet*, 11 Ekim 2001.

Kültür bu biçimde araç haline getirilirken, kent de, sokakları, mekanları, caddeleri, kiliseleri, camileri, sarayları, tarihi ve kültürel mekanları ile birlikte sanatsal çalışmaların sunulduğu, izleyiciyle buluştuğu bir sahne haline getirilmiştir. İkinci İstanbul Bienali kapsamında düzenlenen Geleneksel Çevrede Çağdaş Sanat temalı serginin sorumlusu Doğan Kurban'a göre, "çağdaş kent mekanları bir sanat yapıtı olarak değerlendirilmeyi" beklemektedir.⁵⁶

Dördüncü İstanbul Bienali küratörü René Block'a göre ise, bienal sırasında, İstanbul'un "bütünüyle, bir yer ve kavram olarak bir sanatçı atölyesine" dönüşecektir.⁵⁷

1973 yılından beri düzenlenen İstanbul Festivali'nden bağıni koparan Bienal'in, ayrı bir etkinlik halini alması 1980 sonrasına denk gelmiştir. Bu seneler içerisinde İstanbul, global bir ticari dönüşüme hazırlanmış ve cezbedici hale getirilmeye çalışılmıştır.

19. Yüzyılın ortalarında başlayan erken modernleşme döneminin batılı merkezi olan Beyoğlu, 1980 sonrasında yeniden öne çıkmış ve merkezleşmeye başlamıştır. Aynı şekilde, tarihi yarımada, Galata ve Pera civarları da, 19. Yüzyılın ortalarındaki hali gibi, kalıplarını kırmaya başlamış ve kültür tüketimine uyumlanacak hale gelmeye başlamıştır.⁵⁸

İstanbul Festivali'nin 1973'teki ilk etkinliğinden bu zamana kadar olan her festivalin tasarlanışında, daima en önemli mekan olarak İstanbul'un kullanılmasını göz önünde bulundurulmuştur. Festival denilen olgunun tarihine bakıldığında, kentlerin kültürel dokusunu, tarihsel örgüsünü ve içinde barındırdığı farklı etnik yapılarını vurgulamıştır. İKSV, İstanbul'un gelişmekte olan kültür politikası içerisinde en önemli adımları atmaya hazır olduğunu dile getirmiştir.

Bu söylemin daha farklı söylenişi de; İstanbul'un, İstanbul Festivali'nin amaçladığı kitle, Türkiye'nin tanınmasını sağlayacak dünya kamuoyudur. Buna rağmen, festivalin ilk dönemlerindeki programı, yerel seyircinin ilgisini çekecek

⁵⁶ Doğan Kuban, *Tarihi Çevre ve Heykel, İkinci Uluslararası İstanbul Bienali Kataloğu*, (İstanbul: İKSV, 1989) 78.

⁵⁷ Osman Constantinos'un René Block ile Yaptığı Söyleşi, *Dördüncü Uluslararası İstanbul Bienali Kataloğu*, (İstanbul: İKSV, 1995) 25.

⁵⁸ Yardımcı 47.

şekilde hazırlanmıştır. 1973'ten, 1980'lere kadar opera, bale ve oda müziği gibi formlar, halk dansları, aşıkların saz konserleri ve gölge oyunu gibi gösterilerle bir arada seyirci karşısına çıkarılmıştır.⁵⁹

Resim 3.16: 24 Haziran 1974. 2. İstanbul Festivali, Leyla Gencer (soprano), Leone Magiero (piyano), Aya İrini Müzesi.

Tüm bu gelişmelerle birlikte sanat ve toplum ilişkisi yeniden değerlendirildiğinde toplumun bazı kesimlerinde farklılaşma ve yeniden tabakalaşma gözlemlenmiştir.

İlk İstanbul Festivali, Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşunun 50. yıl dönümüne gelecek biçimde 1973'te organize edilmiştir. Bu bahsi geçen günlerde İstanbul, hem Boğaz Köprüsü'nün açılışını görkemli gösterilerle kutlamış hem de halkın bir kesimi kolera salgınıyla boğuşmuştur.

1. Uluslararası İstanbul Festivali'nin açılışının hemen ertesi gününde, Oya Baydar'ın kaleme aldığı bir yazı dönemin gazetelerinde yer almıştır. Halkın büyük bir kısmını kutlamalara katılırken, festivallerin “halka kapalı” olduğunu yazmıştır. Elbette davetiyelerin ya da biletlerin üzerinde halka kapalı ibaresi yer almamıştır; fakat Baydar bambaşka bir noktayı işaret etmiştir. Oya Baydar'a göre; “Batı'nın değerlerini benimsemiş, uluslararası sermayenin ortağı büyük sermaye; gelir düzeyi

⁵⁹ Yardımcı 67.

bir bilete 100 lira ödemeye elverişli olanlar, Paris'te Londra'da oturup aylar önce Festivalin biletlerini alma imkanı bulanlar.”dır.⁶⁰

Oya Baydar'ın eleştirisi, sonraki festivallerde de bu konunun gündeme gelmesinin önünü açmıştır. İKSV'nin amaçlarının başında gelen “Kamuoyunun kültüre ve sanata ilgisini çekmek” söyleminin, ilkeli bir söylem olmasının yanında, düzenlemiş oldukları bienal ve diğer festivaller, sosyo-ekonomik ve sosyo-kültürel düzeyi yüksek denilebilecek bireylere hitap etmiştir. Bu nedendir ki, İKSV'nin tüm etkinlikleri ücretsiz bile olsa, aldığı eğitim doğrultusunda, ailesinde ya da dahil olduğu sosyal zümrede belli bir kültür ve sanat birikimine sahip olan bireyleri içine almıştır.⁶¹

Gerek kullanılan sloganlarla, gerekse İKSV'nin ilkeli duruşuyla, bienalin ve etkinliklerin tüm İstanbul'a ait olduğu vurgulanmış olsa dahi, bu tür etkinliklere erişim fırsatı ekonomik anlamda ve kültürel birikim anlamında kısıtlanmıştır. İstanbul'un nüfusuna bakıldığında; yirmi milyon insanın yaşadığı, dört milyon insanın da gün içinde turizm ya da ticaret amaçlı şehre uğradığı, yirmi dört milyon gibi bir rakam elde edilmiştir. 14. İstanbul Bienali'deki ziyaretçi sayısı ise on iki hafta içerisinde sadece 545.000'dir.⁶²

3.1.2. Türkiye'de Dışa Açılma ve 1990'lar

Türkiye'nin dışa açılması daha net olarak 1990'lı yıllara denk gelmektedir. Bu yıllar, dünyada çeşitli kentlerin kültürel, sanatsal ve finansal açıdan merkez haline geldiği görülmüştür. Dünyadaki gelişimin ve dönüşümün dışında 1990'larda Türkiye'nin durumu, önceki yıllara oranla siyasi ve ekonomik açılardan olumsuz durumların azaldığı yıllardır. 1980'lerin ortalarından itibaren Türkiye'nin adını tüm dünyaya duyuracak uluslararası gelişmelerin en önemlilerinin başında bienaller gelmiştir. Uluslararası etkinlikler 1990'lardan artmıştır. Bu durum 1990'ların sanat ortamının önemli unsurlarından biridir. Örnek olarak göç, kentleşme, konut hakkı gibi konuları gündemine alan Birleşmiş Milletler “İnsan Yerleşimleri, Konferansı Habitat II” 1996 yılında yapılmıştır. Bu organizasyon için Sivil Toplum Kuruluşları

⁶⁰ Oya Baydar, “Cumhuriyet'in 50.Yılına Kimler Kutluyor?”, *Yeni Ortam Gazetesi*, 2 Haziran 1973, 2.

⁶¹ Yardımcı 121.

⁶² İKSV Haber Arşivi, *Uluslararası İstanbul Bienali*, İKSV Resmi Web Sayfası, <http://bienal.iksv.org/tr/arsiv/haberarsivi/p/1/1241> 04.04.2017.

Forumu Taşkışla Binası'nda sergiler ve atölye çalışmaları düzenlemiştir. UPDS, 1 No'lu Antrepo'da "Öteki, Çağdaş Sanat Sergisi"ni, T.C. Toplu Konut İdaresi ve Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı Darphane Binası'nda "Tarihten Günümüze Anadolu'da Konut ve Yerleşme" ve "Dünya Kenti İstanbul" sergilerini düzenlemiştir. Bu tip uluslararası etkinliklerin dışında, özel sektör sanata yatırım yapmaya başlamıştır. Bu etken de sanat ortamındaki olumlu gelişmelerdendir.⁶³

3.2. 2000 Sonrası

İstanbul'daki kültür ve sanat etkinliklerini, bu etkinliklerin ortaya çıkış noktası, desteklenmesi, geçen zaman zarfında büyümesi gibi etkenlerin yanında, sanat ve toplum ilişkisi konusunda, toplumun tüm kesimlerini kültür ve sanatın içerisine dahil etme durumu zayıf kalmıştır.

Sanat ve kültür alanı ile toplum dediğimiz büyük grubun arasında karşılıklı bir ilişki ve etkileşim vardır. Popüler kültür üzerinde yapılan çalışmaların hepsinde; kitle kültürü, popüler kültür, kültür endüstrileri, kültür ekonomisi, ideoloji, yönetim politikaları, öznellik, yaratma ve fikir özgürlüğü, tüketim kültürü, kültürün küreselleşmesi söylemleri bulunmaktadır.⁶⁴

Her toplumda, o topluma özgü bir sosyal yapı vardır. Bir toplumda kesin sınıf ayrımı varken, sınıflar arası ilişkiler belli başlı temellere bağlıyken, başka bir toplumda kesin sınır yoktur. Zaman içerisinde ise, toplumların sosyal yapısı değişir, bu durum da doğrudan kültürün değişmesine neden olur.⁶⁵

Kültür denildiğinde ise akıllara gelen ilk şey "dil"dir. Dil, millet denilen sosyal topluluğu birleştirmekte, bir arada tutmaktadır. Milletlerin ortak kullandıkları diller, gelenekler, onların milli kişiliğini, yani kültürünü oluşturur. Kültürler başka kültürleri keşfetmeye ve ticari ilişkileri kurmaya başladıkça, iletişimin kolaylaşması adına yeni diller geliştirilmiştir.⁶⁶

⁶³ Bunulday Hasgüler, 92-93.

⁶⁴ Fethiye Erbay, *Sanat Yönetiminin Boyutları*, (İstanbul: T.C. İstanbul Kültür Üniversitesi Yayınları, 2009) 150.

⁶⁵ Vadim Mejuyev, *Kültür ve Tarih*, (Ankara: Toplumsal Dönüşüm Yayınları, 1998) 150.

⁶⁶ Daniel G. Bates, *21. Yüzyılda Kültürel Antropoloji*, (İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, 2009) 72.

Keşif ya da ticari etkileşimlerle birlikte kültürlerarası geçişler gerçekleşmeye başlamıştır. Farklı kültürden olan insanlar, ortak duyguda buluşmaya başlamış ve böylece geçişler daha etkili hale gelmiştir. Bu nedendir ki, bu zamana kadar kültür ve sanat alanında elde edilen her ürün, dünya üzerindeki tüm insanlara hitap etmiş ve ortak duyguda buluşan insanları etkilemiştir.

Kültür, değişimi, hem de geçmiş, şimdi ve gelecek arasında, yeniliğe giden yolda gelenekten bağıni kopararak sürekliliği üretmektedir. Her kültür sadece tek bir kültürden ibaret değildir, birçok kültürü kapsamaktadır.⁶⁷

İnsanlık, her geçen gün teknolojiyle birlikte kendini geliştirmiş olsa dahi, kendinden olmayanı yok etme, üzerine basıp geçme gibi ilkel içgüdüleri hala içinde barındırmaktadır. İnsanın bu içindeki ilkel duyguları ehlileştirilmesi için, barışı, iyiyi ve güzeli dünya üzerine getirebilmesi için kültür ve sanatı hayatının bir parçası haline getirmesi gerekmektedir.

Ülkemizde kültür ve sanatın tanımları yapılırken hala zorluklar yaşanmaktadır. Kültür denildiğinde akla ilk gelen şey; kültür-sanat etkinlikleridir. Aslında kültür denilen olgu, insanların içinde buldukları çevrelerini bilgi aracılığıyla dönüştürmesini sağlamaktadır. Bu nedenle de, yaşam alanının tamamını etkilemektedir. Bununla birlikte, şehrin kültürel alt yapısını da geliştirmektedir. Bu durumun somut hale dönüşmesini sağlayan da daha fazla kültür merkezidir. Bu sayede toplum hayatı kültürle yoğrulup zenginlik kazanır. Bu tarz etkinlikler, hayata geçirilmesi planlanan projeler, dönüşümler; toplumun, kültür-sanat alanında daha bilinçli hale gelmesini, kültürel değerlerinin farkında olmasını sağlamaktadır.⁶⁸

2000 yılına kadar kültür ve sanat alanındaki gelişmeler, girişimler ve yürütülen tüm etkinlikler geleceğe dair umut vaat edici olmuştur. 2000 yılından sonraki gelişmelere bakıldığında ise, en göze çarpan ve İstanbul'u dünya kamuoyunun önüne çıkaran en büyük proje, Avrupa Kültür Başkenti projesi olmuştur. Bu projenin amacı de amacı, insanları kültür ve sanatla iç içe tutarak, insanların katılımını sağlayarak buluşturmaktır.

⁶⁷ Christoph Wulf, *Tarihsel Kültürel Antropoloji*, (Ankara: Dipnot Yayınları, 2004) 129.

⁶⁸ Kısaoğulları 30.

Resim 3.17: İstanbul 2010 Avrupa Kültür Başkenti Logosu.

Dünya üzerindeki ülkeler, kendi kültürel değerlerinin ne kadar önemli olduğunu fark etmişler ve bu değeri farklı bir noktada konumlandırmışlardır. Ülkeler, kültürlerini toplumun sosyal hayatının içerisine taşımak istemektedirler. Kendi kültürel değerlerini, diğer ulusların kültürel değerleriyle nasıl buluşturacakları konusundaki projeleri ve ortaklıkları önemsemektedirler. Politika, siyaset, ticaret, turizm, iş dünyası gibi argümanların karşı taraflara yansıtılıp, diğerleriyle bağlantı kurularak bütünleşmesi önemlidir. Çünkü eğer kültürel iş birliği olursa, sanatçıların ve sanatın ortaklığına da zemin hazırlanmış olacaktır.⁶⁹

Bu bağlamda, Avrupa Kültür Başkenti projesi, ülkelerin arasındaki kültürel işbirliğinin yaşanmasına yardımcı olurken, kültür başkenti olan şehrin, ülkesinde yaşayan her bir bireyin, kültürel mirasının farkında olmasına katkıda bulunmaktadır.

Kültür başkenti olmanın, bir ülke için ne anlama geldiğini Beral Madra şu sözleriyle açıklamıştır:

⁶⁹ İskender Pala, “Kültürel İşbirliği, Sanatçı Dolaşımı ve Kültür Aktörlerinin Kültür Politikalarına Katılımı”, *Avrupa ve Türkiye’de Kültür Politikaları Sempozyumu*, 6. Oturum, 21.11.2009.

“Kültür sanayinin alt birimlerinin gelişmesi için bir ivme, kentsel yaşamın niteliğinin yükseltilmesine kültürel yapılarla destek sağlama, yerel ve bölgesel kültürlerin canlandırılması ve desteklenmesi, kültür turizmi kapasitenin büyütülmesi ve çeşitlendirilmesi, küresel rekabette yaratıcı bireylerin yeni projeler üretmelerinin sağlanması, AB’nin kültür politikasının birliğe yeni giren (girecek olan) ülkelere aktarılması, özellikle bu ülkelerde siyasal ve ekonomik erk ile kültür erki arasında dengeli ve verimli bir ilişkinin kurulmasıdır.”⁷⁰

Madra’nın da vurguladığı gibi bu AKB süreci, toplumun kültür ve sanata katılımını sağlamak, kültürel değerlerin bilincine varmak, eksiklikleri fark etmek ve gidermek için bir fırsattır.

Hüsamettin Koçan AKB konusuyla ilgili fikirleri şu şekildedir:

“AKB fikri, kültürlerarası iletişim odaklı bir organizasyondur. Ancak, bu organizasyon yalnızca kültürel tanımları içermemekte; onun ötesinde siyasal, ekonomik ve daha birçok nedeni de kapsamaktadır. Bu nedenle bu organizasyonun tek boyutlu algılanması, organizasyonun öteki boyutlarının görülmemesi anlamına gelir ki; bu da büyük bir yanılgıdır”⁷¹

Ülkemizi de olumlu anlamda etkileyen bu süreçte, İstanbul’un AKB adayı olması için çalışmalar, ilk kez 2000 yılında, “habitat” sayesinde bir araya gelmiş sivil toplum kuruluşu üyesi bir “Girişim Grubu” tarafından ve 1999 depremleri sonrasında oluşan dayanışma gruplarının ortamında gündeme gelmiştir. Yaptığı çalışmalar sonucunda giderek genişleyen bu grup, diğer AKB’leri ile iletişim kurarak, projenin uygulama alanını ve hem kültürel ve sanatsal hem de toplumsal ve ülkelerin dünya kamuoyu önünde sağladıkları prestiji görmüşlerdir. Bunun akabinde ise, yerel yönetimin adaylık konusundaki desteğini almışlar ve en son olarak başvurunun yapılabilmesi için Dışişleri Bakanlığı sürece dahil edilmiştir. Kısacası 2010 AKB İstanbul hazırlık aşamaları, sivilden resmiye, yerelden merkeze doğru ilerlemiştir.

⁷⁰ Beral Madra, “Proje Amacından Saptırılıyor”, *Radikal Gazetesi İnternet Sitesi*, <http://www.radikal.com.tr/kultur/proje-amacindan-saptiriliyor-963752/> 17.04.2017.

⁷¹ Hüsamettin Koçan, “Kentın Varoluşlarının Sokakları Bu Organizasyonun Bir Parçası Olmayacak”, *rh+artmagazine dergisi*, Eylül 2007:27.

İstanbul, Avrupa’da bir sivil toplum girişimiyle başlayan çalışmalar sonucunda Avrupa Kültür Başkenti ünvanını alan ilk şehir olmuştur.⁷²

Jeopolitik öneminin yanında; dünya üzerinde, iki ayrı kıtayı birleştiren, “iki kıta-bir şehir” şeklinde hakkında sloganlar oluşturulmuş özel bir şehirdir İstanbul.

Şehrin 2700 yıllık geçmişine bakıldığı zaman, saraylar, müzeler, camiler, hamamlar, çeşmeler, çarşılar birbirinden değerli anıtlar şehrin dört bir yanındadır.⁷³

İçinde bulunduğumuz modern dünyaya ayak uydurabilecek kapasiteye sahip olan bu şehir, tüm dünyaya; farklı kültür, din, dilden olan insanların birlikte barış içerisinde yaşanabileceğinin somut kanıtı gibidir. Bu nedenle İstanbul’un AKB seçilmiş olmasının değeri çok büyüktür.⁷⁴

İstanbul’un AKB seçilmiş olmasıyla birlikte ülkemizde bazı ilkler yaşanmıştır. İlk kez kamu, bir örnek, üzerinden kültür ve sanata destek olmuştur. 2010 AKB süreciyle birlikte kültür ve sanat konusuyla ilgili özel bir yasa oluşturulmuştur, bu oluşturulan yasa ise, kültür ve sanat alanında oluşturulan ilk yasalardan biri olmuştur. Bu kapsamda bakıldığı zaman, İstanbul’un 2010 AKB seçilmesi, hem İstanbul hem de ülkemiz için kültür-sanat alanında iz bırakacak ve bu alana çok daha farklı gözle bakmamızı sağlayacak dönüm noktası bir gelişme olarak kabul edilmiştir.⁷⁵

AKB sürecine kadar sadece belli bir kesimin yoğun olarak ilgilendiği, içinde bulunmaya çalıştığı kültür-sanat ölçütlerinin, tartışılmaya başlandığı görülmüştür. İlk defa, kültür ve sanat etkinlikleri, 2010 AKB projesiyle birlikte şehrin her köşesine ulaşmıştır.

İstanbul’un bu projeye dahil olmasındaki süreçte, yapılan etkinliklerin halkın her kesimine erilebilmesi çok önemli bir unsur olmuştur. O dönemde, yani 2010 AKB sürecinde, İstanbul’da 39 ilçe vardır ve yine o dönemde şehirde yerleşik olarak 17 milyon insan yaşamaktadır. Şehirde yerleşik halde yaşayan insanların oluşturduğu rakam, Avrupa’da bir ülkenin tamamını oluşturmaktadır. İstanbul’un hem üretim

⁷² Kısaoğulları 90.

⁷³ Tuna Köprülü, *Kültür Başkenti İstanbul*, (İstanbul: İstanbul Büyükşehir Belediyesi Kültür A.Ş. Y., 2006) 6.

⁷⁴ Kadir Topbaş, *“Kültür Başkenti İstanbul”*, (İstanbul: İstanbul Büyükşehir Belediyesi Kültür A.Ş. Y., 2006) 5.

⁷⁵ Kısaoğulları 108.

hem de tüketim potansiyeli yüksektir. Sağlam bir organizasyonel gelişme oluşmadığı için kültür ve sanat dediğimiz olgu, Beyoğlu gibi semtlerde sıkışıp kalmıştır. Sanat, sadece elit diye tabir edilen kesimin üretip tükettiği döngüde kalmıştır. Bu anlamda, 2010’da elde edilmek istenen şey, kültür ve sanatın herkesin ulaşabileceği bir noktaya gelmesidir.⁷⁶

Şehirde yaşayanlar, etkinliklere katılım ücreti, ulaşım ücretleri gibi çeşitli ekonomik nedenlerle şehrin kültür ve sanat hayatından faydalanamamışlar ve sanatsal etkinlikler de belli başlı merkezlerde toplanmıştır. Bu merkezi konumlara ulaşımını sağlayamayan İstanbul’lular, kültür-sanat etkinliklerine ulaşmada da doğru orantılı olarak avantajlı durumda olamamıştır. Bu durum, İstanbul’un sanat üretimini de olumsuz etkilerken; şehirde yaşayanların da kültür endüstrileri ile buluşmasını sağlayamamaktadır.⁷⁷ İstanbul’un AKB projesine dahil olması, bu duruma bir süreç içerisinde de olsa olumlu bir çözüm getirmiştir. Birçok etkinlik, şehrin her köşesine ulaştırılmıştır.

2010 AKB süreciyle beraber sadece organizasyonel gelişimin gerçekleşmesi planlamalarında değil, düşünce sisteminde de değişiklikler olmuştur. Önceleri kültür ve sanat etkinliklerinin gelişmesi devletten beklenirken, artık bu sürece şehirde yaşayan herkes dahil olmuştur. Düşünsel anlamda, “Ben ne yapabilirim?, İstanbul’a kültür ve sanat alanında ne gibi bir katkıda bulunabilirim?” gibi yaklaşımlar söz konusu olmaya başlamıştır. AKB 2010 projesine, uluslararası alan açısından bakıldığında ise, kültür kurumlarıyla sürdürülebilir ilişkilerin kurulmuş olması ve bu ilişkilerin 2010’dan sonra da devamlılığını sağlayacak olması, Türkiye adına, Türk kültürü ve sanatı adına dönüm noktalarından biri kabul edilmiştir.⁷⁸

Bu sayede tüm dünya, İstanbul’u sadece “iki kıtayı bağlayan şehir” ya da “imparatorluklara başkentlik yapmış şehir” olarak değil; üreten, genç, yaratıcı enerjisi çok yüksek ve kitleleri kendine çekecek bir şehir olarak da görmeye başlamıştır.

⁷⁶ Kısaoğulları 109-110.

⁷⁷ Korhan Gümüş, “İstanbul’dan Başka Hangi Şehir Kültürel ve Paylaşımı ve Açıklık Yoluyla Barışın Sağlanabileceğini Daha İyi Anlatabilir?”, *İstanbul 2010 Avrupa Kültür Başkenti Programı*, (İstanbul: epsilon Yayınları, 2009) 8.

⁷⁸ Kısaoğulları 110.

4. İSTANBUL'DAKİ MÜZİK ETKİNLİKLERİ

İstanbul, insanların sanatın her dalına her zaman kolayca ulaşabileceği bir sahne olmuştur. Özellikle İKSV'nin attığı adımlarla birlikte kurulan İstanbul Festivali ve bu festivalin zaman içerisinde yerini kendi dalında çok önemli kabul edilen festivallere bırakmış olması, şehirdeki sanatsal etkinliklerin her geçen gün farklı zevklere sahip olan bireylerin de sanata dahil olmasını sağlamıştır.

İKSV'nin uluslararası platformlarda İstanbul'un da yer almasını gerçekleştirmek adına düzenlediği ana festivalin yerini diğer festivallere bırakması sayesinde, şu an on binlerce insanın katıldığı büyük-küçük çeşitli etkinlikler gerçekleşmektedir. Kısacası İKSV'nin atmış olduğu adım, bugünkü birçok festivalin doğmasına neden olmuştur.

İKSV'nin sanat politikalarına destek vermek amaçlı bir diğer projesi de Zorlu PSM ile birlikte yapacakları işbirliğidir. Şubat ayında basın toplantısıyla duyurulan bu işbirliğinin amacını İKSV Genel Müdürü Görgün Taner şu sözlerle ifade etmiştir:

“Türkiye’de kültür-sanatı öncelikli konular arasına almak, bu alanda çalışan kurum ve mekanların sayısının artmasına öncülük etmek ve erişilebilirliğin önündeki engelleri kaldırmak...”

Bundan sonra Zorlu PSM, İKSV'nin düzenlemiş olduğu etkinliklere tüm yıl sahnelerini kullanıma açacak. Bununla birlikte 45. Yılıni kutlayan İKSV, kutlama projelerine ek olarak İtalyan Hükümeti'nden esinlendikleri bir projeyi uygulama karar almışlar. Bin üniversite öğrencisine 250 TL'lik bir İKSV Kültür Sanat Kart sunmaya karar vermişler. Kart almaya hak kazanan bu bin öğrenci, yıl boyunca etkinliklere katılarak 250 TL'yi kullanabilecekler. Bu işbirliği kapsamında Zorlu PSM Genel Müdürü Murat Abbas da, öğrencilerin bilet fiyatlarında daha fazla indirim yapılabilmesi için gerekli çalışmaları yapacaklarını dile getirmiştir.⁷⁹

⁷⁹ Şirin Sever, “Daha Çok Sanat İçin Daha Çok İşbirliği”, *Posta* [İstanbul] 11 Şubat 2017, 23.

Sanata daha fazla erişimin sağlanması için bu tarz işbirliklerinin olması, sanat politikalarına destek verilmesi hem gerekli hem de gelecek adına umut vericidir.

4.1. İstanbul Müzik Festivali

Resim 4.1: 45. İstanbul Müzik Festivali Afışı

İstanbul Müzik Festivali, sadece İstanbul'un değil, tüm Türkiye'nin en köklü klasik müzik etkinlikleri arasında yer almaktadır. Türkiye'de ve İstanbul'da, klasik müziğin sevilmesi ve benimsenmesi için uzun yıllardır festival çalışmaları sürmektedir. Festival, hem müzisyenlerin arasındaki deneyimi perçinlerken, hem de yerel ve uluslararası klasik müzik repertuarının genişlemesini sağlamaktadır.

İstanbul Müzik Festivali, ilk kez 15 Haziran-15 Temmuz 1973 tarihleri arası, İKSV'nin tarafından, "İstanbul Festivali" adıyla düzenlenmiştir. Festival ilk yıllarında, alanında isim yapmış birçok sanatçıyı festival programına dahil etmiştir. Zaman geçtikçe İKSV'nin farklı dallara ayrılan birçok etkinliği gibi, bu festival de, 1994 yılında "İstanbul Müzik Festivali" olarak yola devam etmiştir.⁸⁰

Bu yıl 45.si düzenlenecek olan İstanbul Müzik Festivali'nin bugüne kadar programına dahil ettiği saygın orkestra ve topluluklar arasında Symphonieorchester des Bayerischen Rundfunks, New York Filarmoni, Berlin Filarmoni, Viyana

⁸⁰ İstanbul Festivali, *Festival Tarihçesi*, İKSV Resmi İnternet Sitesi, <http://muzik.iksv.org/tr/festival/tarihce> 06.04.2017.

Filarmoni, Royal Concertgebouw Orkestrası, Simon Bolivar Senfoni Orkestrası, Orchestre de Paris, Filarmonica della Scala, The Philharmonia Orkestrası, Kirov Opera ve Balesi yer aldı. Festivalin konuk ettiği şefler arasında ise Pierre Boulez, Kurt Masur, Lorin Maazel, Zubin Mehta, Simon Rattle, Mariss Jansons, Daniel Barenboim, Christoph Eschenbach, Yuri Temirkanov, Valery Gergiev, Gustavo Dudamel ve William Christie gibi isimler sayılabilir. Festivalde yer alan uluslararası solistler arasında Elizabeth Swarzkopf, Kiri Te Kanawa, Kathleen Battle, Cecilia Bartoli, Montserrat Caballé, Renée Fleming, Itzhak Perlman, Anne Sophie Mutter, Renaud Capuçon, Gautier Capuçon, Fazıl Say, Yehudi Menuhin, Mischa Maisky, Maxim Vengerov, Gidon Kremer, Joshua Bell, Hilary Hahn, Aldo Cicciolini, Daniel Barenboim, Radu Lupu, Lang Lang, Juan Diego Florez, Andre Previn, Jean-Pierre Rampal, Shlomo Mintz, Suna Kan, Ayla Erduran, İdil Biret ve Hüseyin Sermet gibi isimler vardır. Festivalin geçmiş yıllarda izleyicisiyle buluşturduğu dans topluluklarından bazıları ise Martha Graham Dans Topluluğu, Bolşoy Balesi, Amerikan Bale Tiyatrosu, Bejart Balesi, Nederlands Dans Theater ve Les Ballets de Montecarlo. İstanbul Müzik Festivali, Yaşam Boyu Başarı Ödülü'yle bestecilerin, araştırmacıların, orkestra şeflerinin, sanatçıların tanınmasında desteğini esirgemiyor. Festivalin Yaşam Boyu Başarı Ödülü'nün sahipleri arasında Leyla Gencer, John Tavener, Arvo Pärt, Daniel Barenboim, Zubin Mehta, Gidon Kremer, Krzysztof Penderecki ve José Antonio Abreu gibi isimler yer alıyor. Festival ayrıca 2011 yılından bu yana, tanınmış bestecilerin yanı sıra genç ve gelecek vaat eden bestecilere verdiği eser siparişleriyle güncel müzik repertuarının zenginleşmesine de katkı sağlıyor. O günden bugüne festival, Arvo Pärt, Giya Kancheli, Peteris Vasks, Alexander Raskatov, Fazıl Say ve Tigran Mansurian'ın yeni eserlerinin dünya prömiyerlerine ev sahipliği yapmıştır. Türkiye'deki kültürel yaşamın mihenk taşları haline gelen İstanbul Festivalleri'nin en eskisi olan İstanbul Müzik Festivali, tüm bu çalışmaların yanında, müzikoloji alanındaki araştırmaları da destekliyor.

İstanbul Müzik Festivali direktörlüğünü, kurulduğu günden 2000 yılına kadar Cevza Aktüze, 2000-2006 yılları arasında ise Ahmet Erenli üstlendi. 2006 yılında görevi devralan Yeşim Gürer Oymak, halen festival direktörüdür.⁸¹

⁸¹ İstanbul Müzik Festivali, *Festival Tarihçesi*, İKSV Resmi İnternet Sitesi, <http://muzik.iksv.org/tr/festival/tarihce> 06.04.2017.

İstanbul Müzik Festivali, 1977'den bu yana da Avrupa Festivaller Birliği üyesidir.

Konservatuarların müzik ve şan bölümü öğrencileri, bu yıl 45.si düzenlenecek olan İstanbul Müzik Festivali'nin konserlerine, uzun yıllardır olduğu gibi bu yıl da ücretsiz olarak girebilecekler. Bu politika, sanatın kamu hizmeti haline dönüştürülebilmesi ve ulaşılabilir olması için İKSV'nin yapmış olduğu olumlu girişimlerden birisidir.⁸²

4.2. İstanbul Opera Festivali

İKSV'nin attığı adımlarla kurulan İstanbul Festivali, bir süre sonra, Türkiye'nin en saygın ve köklü klasik müzik festivali haline dönüşen İstanbul Müzik Festivali adıyla etkinliklerine devam etmiştir.

İKSV'nin öncülüğünde klasik müziği temel alan en önemli festivallerden biri de İstanbul Opera Festivali'dir. İstanbul festivalleri içerisinde yer alan opera sanat dalının, ayrı bir festival etkinliği olması uzun zaman almıştır. İstanbul Opera Festivali, İstanbul 2010 Avrupa Kültür Başkenti Ajansının kültür-sanat ve kent kültürü kapsamında düzenlediği etkinlikler kapsamında ortaya çıkmıştır ve süreklilik konusunda başarılı olmuştur.

Resim 4.2: 1. Uluslararası İstanbul Opera Festivali Afişi.

⁸² İstanbul Müzik Festivali, *Festival Basın Bültenleri*, İKSV Resmi İnternet Sitesi, <http://muzik.iksv.org/tr/basin/basinbultenleri/2017> 18.05.2017.

4.3. İstanbul Klasik Müzik Etkinlikleri ve Kurumlar

Kurumsallaşma sözcüğü, özetlenmiş hali ile bir hedef için organize olmayı açıklamaktadır. Burada bahsi geçen hedef, toplumsal, siyasi, ticari, dinsel, sanatsal içeriğe sahip olabilir. Kurum ve kurumlaşmak gibi kavramlar kurumsallaşma sözcüğüyle doğrudan ilişki içerisindedir. Kurum, toplumsal bir ortamda gelişecek olan girişim fikridir. Kurumlaşmak ise, kurum niteliğine ulaşmakla aynı anlama sahiptir. İşletme, fabrika, müessese gibi kavramlarla eş anlama sahiptir.⁸³

Bütün organizasyonlarda olduğu gibi, sanatla ilgili olan organizasyonlar da kendi içlerinde bir tarihsel gelişim oluşturmuştur. Bu süreç içerisinde de bir kurumsallaşma sürecinden geçmiştir. Müzik disiplinindeki kurumsallaşma vokal ya da çalgı gruplarından başlayarak, orkestralar, konser salonları, opera salonları ve tiyatroları da içine alan geniş bir yelpaze içinde değerlendirilmektedir.⁸⁴

Müzik disipliniyle ilgili kurumsallaşma batıda 16. yüzyılda çeşitli girişimlerle başlatılmıştır. 19. yüzyılda ise daha net bir profil ile sınırları çizilmiştir. Ülkemizin bu anlamdaki tarihsel sürecine bakıldığında ise, bu girişim ve gelişim daha geç tarihlerde oluşmuştur. Osmanlı Devleti zamanında müzik ve plastik sanatlar sarayın himayesinde ve desteği ile gelişim gösterebilmiştir. Bu gelişim bugün sahip olduğu şartlar ile sanatta kurumsallaşma süreci içerisinde değildir. Toplumun yapısı, siyasal gelişmeler ve ekonomik imkanlar bu tarz sanatsal girişim ve gelişimlere olanak sağlayamamıştır. Tüm bu gelişmeler incelendiğinde, sanatsal yapıdaki en büyük kırılma Cumhuriyet'in ilanı ile birlikte olmuştur. Cumhuriyet Dönemi'nde yapılan bütün atılımlar olumlu sonuç vermiştir ve en büyük etkiler sanatın tüm alanlarında kendisini göstermiştir.⁸⁵

Cumhuriyet dönemiyle şekillenmeye başlayan müzik alanında kurumsallaşma çabaları büyük bir ölçüde devlet desteği olarak ilerle kaydetmiştir. “Devlet ağırlıklı ekonomi modeli”nin uygulanmış olması, sanat alanındaki gelişmelerin kamu yapılarında görülmesini sağlamaktadır.

⁸³ Büyük Larousse, cilt 14, 7197.

⁸⁴ Kıvılcım Yıldız Şenürkmez, *Klasik Müzikte Kurumsallaşma ve Türkiye Örneği*, (Berlin: Türkiye Alim Kitapları, 2014) 33.

⁸⁵ Yıldız Şenürkmez 91.

Cumhuriyet'in kurulmasıyla birlikte sanat alanında özellikle müzikte yapılan atılımlar, eğitim ve kurumsallaşma adına olumlu sonuçları beraberinde getirmiştir. Klasik müzik alanındaki yapılandırmacı yaklaşım, Atatürk'ün sanat politikasındaki en başarılı adımlardan birisi olmuştur. 1950'li yıllardaki devletin sanayi alanına yönelme politikası gereği ve bununla birlikte özel girişimlerin teşvik edilmesiyle birlikte, sanata ve müziğe devlet desteği azalma göstermiştir. Bu azalmaya paralel olarak sivil girişimlerin artış göstermesiyle birlikte kurumlaşma adına çok farklı gelişmeler kaydedilmiştir. Günümüze baktığımızda da devlet kurumlarının yanında, yerel yönetim ve sivil kuruluşlar desteğiyle varlığını devam ettiren sanat kurumları vardır.

Bu çalışmada kullanılan kurum örnekleri, üniversite içi sanat merkezi, belediyeye bağlı opera binası, büyükşehir belediyesine bağlı konser salonu ve alışveriş merkezi (AVM) içerisinde yer alan bir performans sanatları merkezi gibi mekanlardan oluşmaktadır. Üniversite içi bir sanat kurumunun değerlendirmesi, İstanbul Kültür Üniversitesi'nin içerisinde yer alan, öncelikli hedefinin okulun öğrencilerini ve kurum çalışanlarını eğitmek, sanatın içine dahil etmek ve sonrasında da kurumun çevresindeki yerleşim alanında oturan halka da sanatı ulaşılabilir kılmak gibi bir misyonu olduğunu da vurgulayan Akıngüç Oditoryumu ve Sanat Merkezi üzerinden yapılmıştır. Cemal Reşit Rey Konser Salonu ise, İstanbul Büyükşehir Belediyesi'ne ait, içerisinde sergi salonu da barındıran bir sanat kurumudur. Bir diğer örnek ise, Süreyya Operası'dır. Kadıköy Belediyesi'ne ait olan bu sanat kurumu, yıllarca sinema olarak kullanılmış, sonrasında ise Kadıköy Belediyesi'nin desteğini alarak opera sahnesine dönüştürülmüştür. Atatürk Kültür Merkezi (AKM)'nin kapanmasıyla birlikte, İstanbul'un tek opera sahnesi olarak hizmet vermektedir; Süreyya Operası'nın örnek olarak seçilmesinin en büyük sebebi bu olmuştur. Son örnek de, Zorlu Performans Sanatları Merkezi'dir. Zorlu PSM'nin çalışmaya dahil edilme sebebi ise, açılışını yaptığı günden bugüne oluşturdukları etkinlik takvimiyle göz dolduran olumlu eleştiriler alması ve özel bir sanat kurumu olmasıdır.

4.2.1. Akingüç Oditoryumu ve Sanat Merkezi

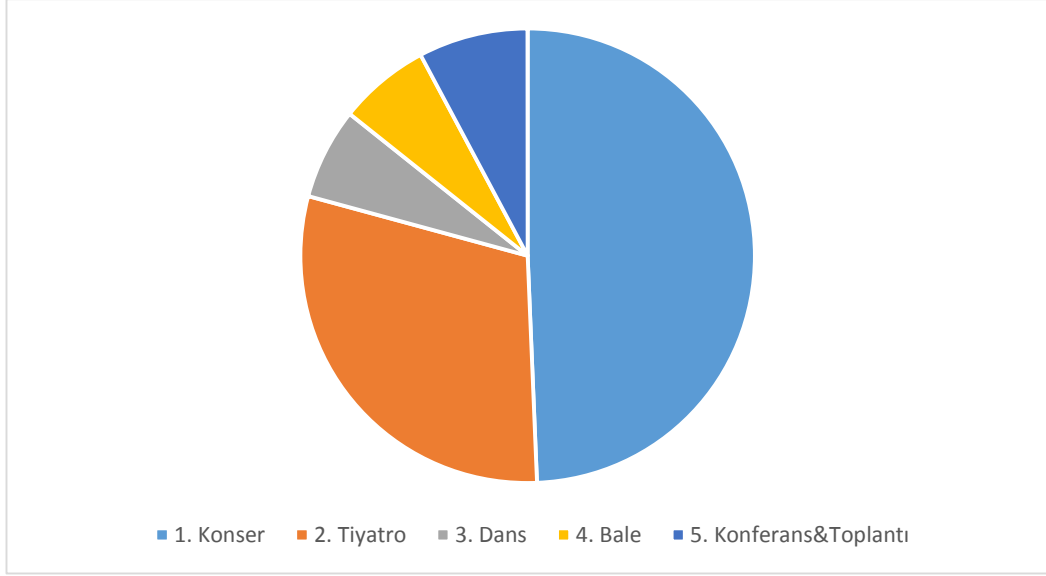

Resim 4.3: Akingüç Oditoryumu ve Sanat Merkezi.

2007 yılında kurulan Akingüç Oditoryumu ve Sanat Merkezi'nin (AOSM), kurulduğu zamandan bu yana genel sanat yönetmenliğini Prof. Özer Sezgin ve Prof. Mesut İktü üstlenmiştir. Son dört yıldır ise bu sanat yöneticiliği görevini Soprano Ece İdil yürütmektedir. Kurulduğundan beri ASOM'un hedefleri, İstanbul Kültür Üniversitesi'nin değerleri doğrultusunda olmuştur. Bu hedefleri destekleyecek etkinlikler, okul öğrencilerinin ve bölgedeki halkın, bir araya gelen farklı disiplinlere alışmaları ve ayak uydurmaları yönünde olmuştur. Bu bağlamda İKÜ'nin vizyonu, izleyenin bilinçlenmesini ve dünya görüşüne sahip olmasını sağlayacak sanatsal etkinliklere, ulusal ve uluslararası kongre ve toplantılara ev sahipliği yapmaktır.

AOSM bugüne kadar, İstanbul Devlet Senfoni Orkestrası, Fazıl Say, Şirin Pancaroğlu, Cihat Aşkın, Gershwin Kuartet, Borusan Kuartet, Genco Erkal, Gülsin Onay, Verda Erman, Ayla Erduran gibi dünya çapındaki isimleri konuk etmiştir.⁸⁶

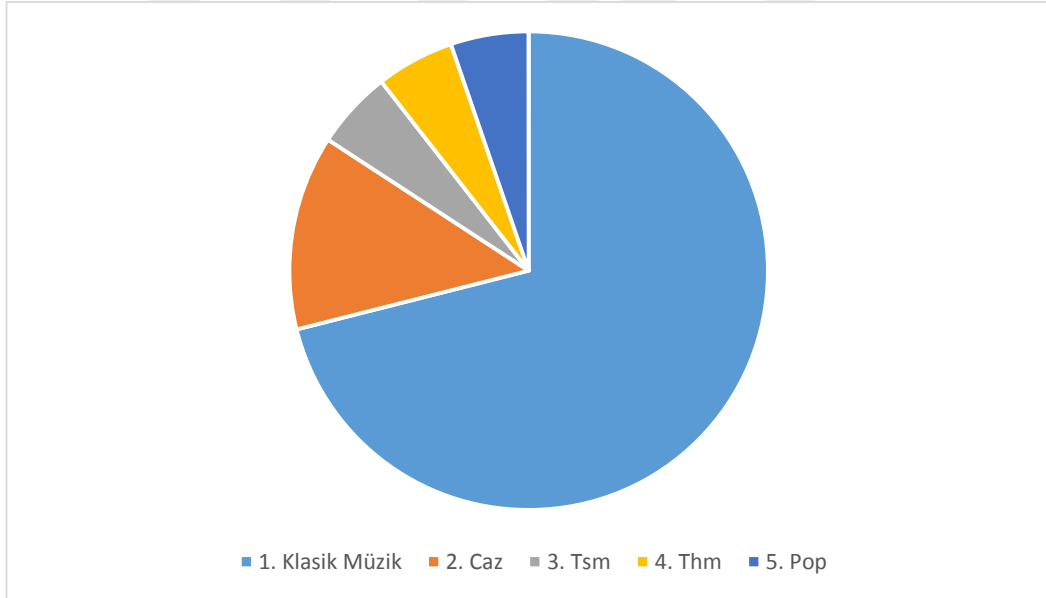
⁸⁶ Akingüç Oditoryumu ve Sanat Merkezi, Resmi İnternet Sitesi, <http://www.iku.edu.tr/2/283547/akinguc-oditoryumu-ve-sanat-merkezi.html> 06.04.2017.

Şekil 4.1: Akıngüç Oditoryumu ve Sanat Merkezi Etkinlikler (2012-2015)

AOSM 2012-2015 yılları arası toplam 77 etkinlikten;

23'ü tiyatro, 38'i konser, 5'i dans, 5'i bale, 6'sı konferans & toplantı

Şekil 4.2: Akıngüç Oditoryumu ve Sanat Merkezi Konserler (2012-2015)

38 Konserden;

27'si klasik müzik, 5'i caz, 2'si tsm, 2'si thm, 2'si pop

4.2.2. Cemal Reşit Rey Konser Salonu

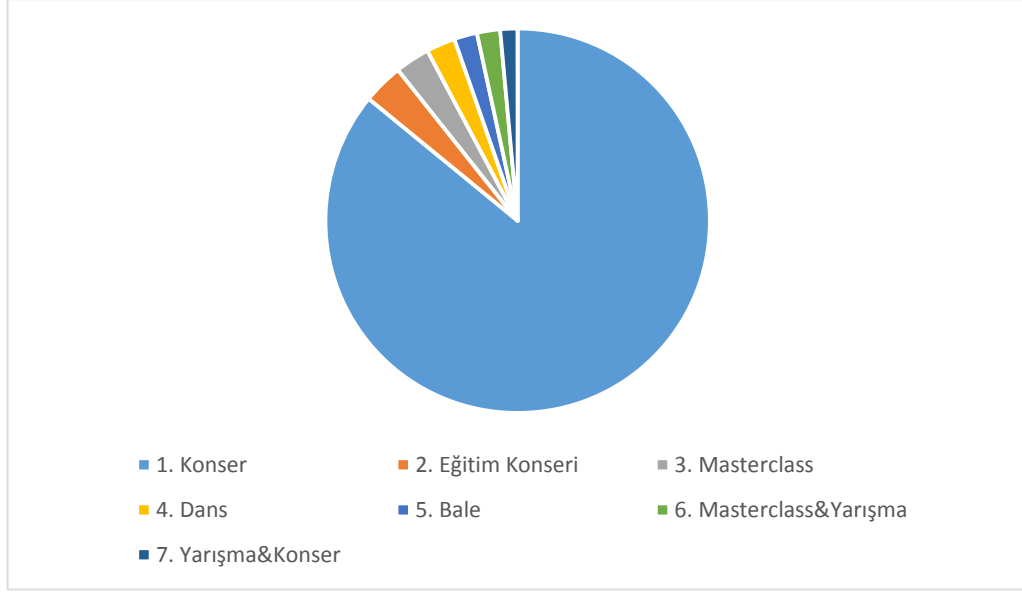
Resim 4.4: Cemal Reşit Rey Konser Salonu.

Cemal Reşit Rey (CRR) Konser Salonu'nun çalışmaları, İBB Kültür Daire Başkanlığı'na bağlı olarak Kültür A.Ş. tarafından yürütülmektedir. CRR Konser Salonu, İBB tarafından yaptırılan ve 1989 Mart'ında düzenlenen 6 konser dizisiyle hizmete açılmıştır. Konser salonu, çağdaş Türk bestesi Cemal Reşit Rey (1904-1985)'in adını taşımaktadır.

Salon, her yıl Ekim ve Mayıs ayları arasında, çeşitli özel etkinlikler ve konserlerin yanında, dans ve bale gösterilerine de ev sahipliği yapmaktadır. CRR İstanbul Senfoni Orkestrası, Türk Müziği Topluluğu, CRR Bigband Jazz ve CRR Saz Solistleri gibi toplulukları etkinliklerine dahil etmiştir.

19 yıldan beri, CRR'de sahne almış ulusal ve uluslararası sanatçı ve topluluklardan bazıları şöyledir: İdil Biret, Suna Kan, Fazıl Say, Maxim Vengeroc, Ayla Erduran, Melihat Gürses, Arif Sağ, Neşet Ertaş, Ayla Erduran, Viyana Çocuk Korosu, Berlin Konzerthaus Orkestrası, Toros Can, Avrupa Birliği Oda Orkestrası, Luz Casal, Bonnie Tyler, Arto Tunç Boyacıyan.⁸⁷

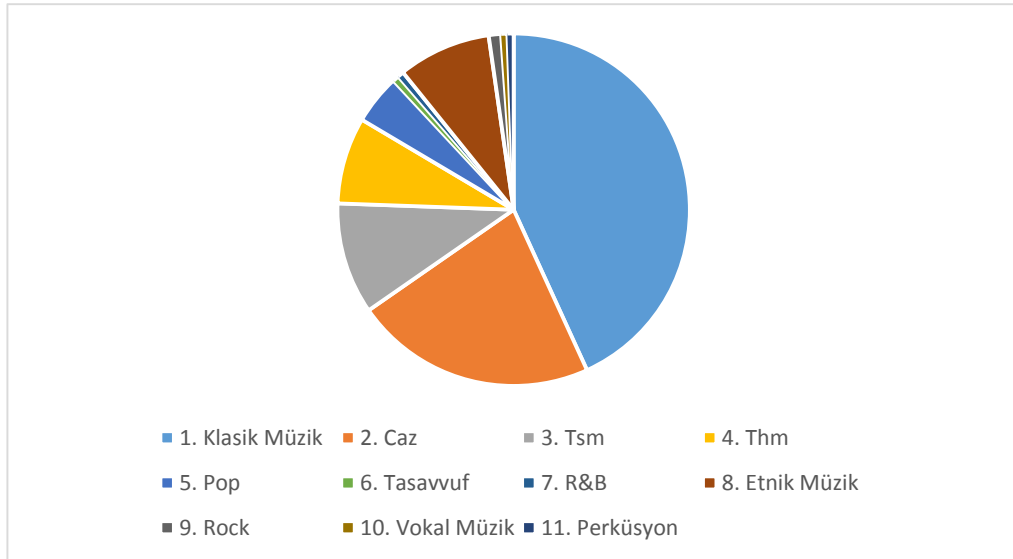
⁸⁷ CRR Konser Salonu, *Tarihçe*, Resmi İnternet Sitesi, <http://www.crrkonsersalonu.org/?p=content&cl=hakkimizda&l=hakkimizda> 07.04.2017.

Şekil 4.3: Cemal Reşit Rey Konser Salonu Etkinlikler (2013-2015)

CRR 2013-2015 yılları arası toplam 206 etkinlikten;

177'si konser, 7'si eğitim konseri, 6'sı masterclass, 5'i dans, 4'übale, 4'ü masterclass & yarışma, 3'üyarışma & konser

Şekil 4.4: Cemal Reşit Rey Konser Salonu Konserler (2013-2015)

77'si klasik müzik, 39'u caz, 18'i tsm, 14'ü thm, 8'i pop, 1'i tasavvuf, 1'i R & B, 15'i etnik müzik, 2'si rock, 1'i vokal müzik, 1'i perküsyon

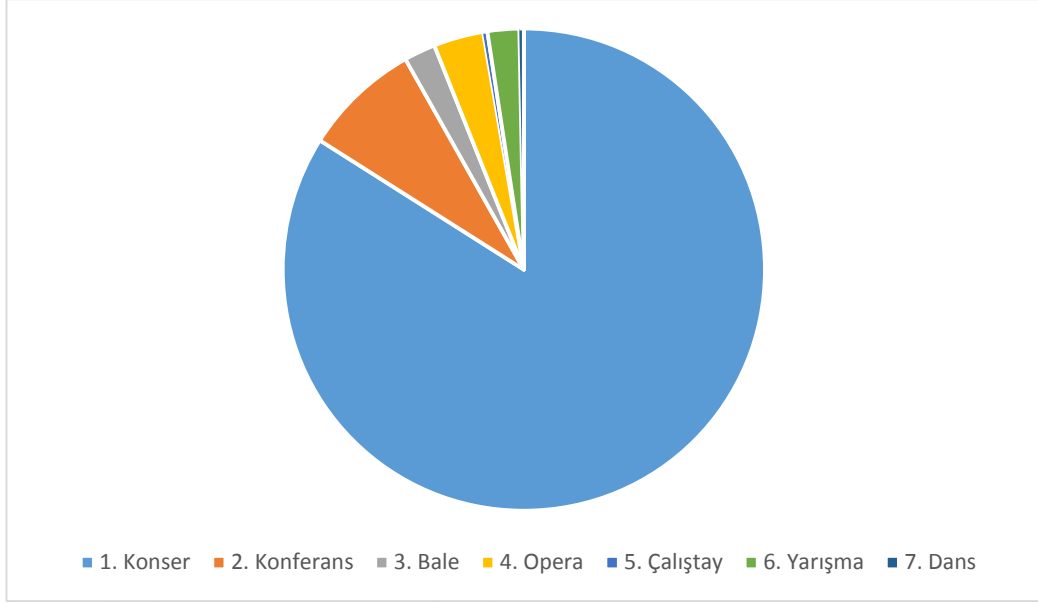
4.2.3. Kadıköy Belediyesi Süreyya Operası

Resim 4.5: Kadıköy Belediyesi Süreyya Operası.

İstanbul'un Kadıköy ilçesinde 80 yıllık tarihi ile Süreyya Binası, günümüzdeki haline, Kadıköy Belediyesi Süreyya Operası adıyla opera sahnesine 27 Ekim 2007'de dönüşmüştür. Uzun yıllar sinema olarak kullanılan binayı, aslında Süreyya İlmen Paşa, zamanında opera binası olarak tasarlayıp opera, tiyatro ve bale salonu olarak yaptırmıştır. Kadıköy Belediyesi'nin desteği ile 2 yıl süren restorasyon çalışmaları sonucunda, Anadolu Yakası'nın birinci, Türkiye'nin ise altıncı opera binası olarak faaliyetlerini sürdürmeye başlamıştır. O dönemdeki ismiyle Süreyya Paşa Tiyatro ve Sineması, mimari olarak iki bölümden oluşmaktaydı. Ana bölüm, seyir salonu, yarım kalmış sahne ve girişteki altlı üstlü fuayeden oluşan ve tiyatroyla ilgili olan alanlardır. Binanın tamamı incelendiğinde, o dönemin Avrupa mimarlığını gözler önüne sermektedir. Bina, 1927 yılından 1950 yılına kadar sinema olarak kullanılmıştır. 1950 yılında Süreyya İlmen Paşa'nın ölümünün ardından bina, kültür-sanat hizmetlerinde kullanılması için Darüşşafaka Cemiyeti'ne verilmiştir. Binanın opera binasına dönüştürülmesi sürecini, İzmir'deki Elhamra Sineması'nın İzmir Operası'na dönüşmesinde de büyük katkıları olan Dr. Murat Katoğlu ve mimar Esen Gürsel başlatmıştır. Kadıköy Belediye Başkanı Selami Öztürk'ün kararlı adımları sonucunda, Darüşşafaka Cemiyeti'nin denetiminde sinema olarak kullanılan bina, cemiyetten 49 yıllığına kiralanmış oldu. Aslına uygun olarak yapılan restorasyonun ardından bina, Süreyya Operası adıyla 27 Ekim 2007'de sahnesinin perdelerini açmıştır.⁸⁸

⁸⁸ Süreyya Operası, *Tarihçe*, Resmi İnternet Sitesi, <http://www.sureyyaoperasi.kadikoy.bel.tr/AltSayfa.aspx?id=56> 07.04.2017.

Şekil 4.5: Kadıköy Belediyesi Süreyya Operası Etkinlikler (2008-2015)

SÜREYYA OPERASI 2008-2015 yılları arası toplam 331 etkinlikten;
278'si Konser, 7'si bale, 1'i dans, 26'sı konferans, 1'i çalıştay, 7'si yarışma, 11'i opera

Şekil 4.6: Kadıköy Belediyesi Süreyya Operası Konserler (2008-2015)

KONSERLER

275'i klasik müzik, 1'i çağdaş müzik, 2'si caz

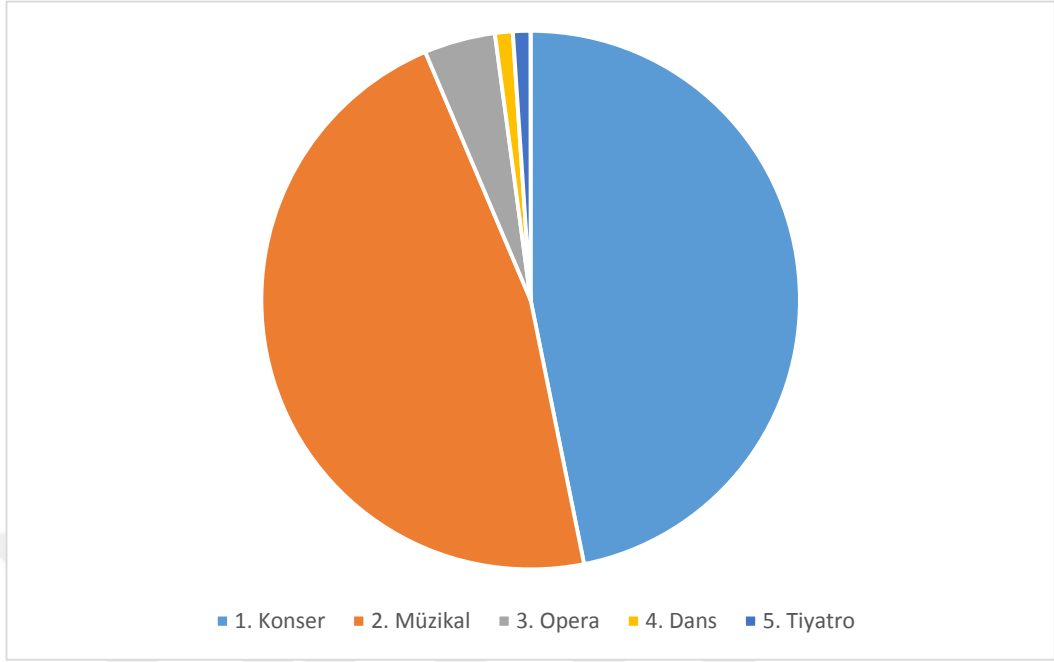
4.2.4. Zorlu Performans Sanatları Merkezi

Resim 4.6: Zorlu Performans Sanatları Merkezi.

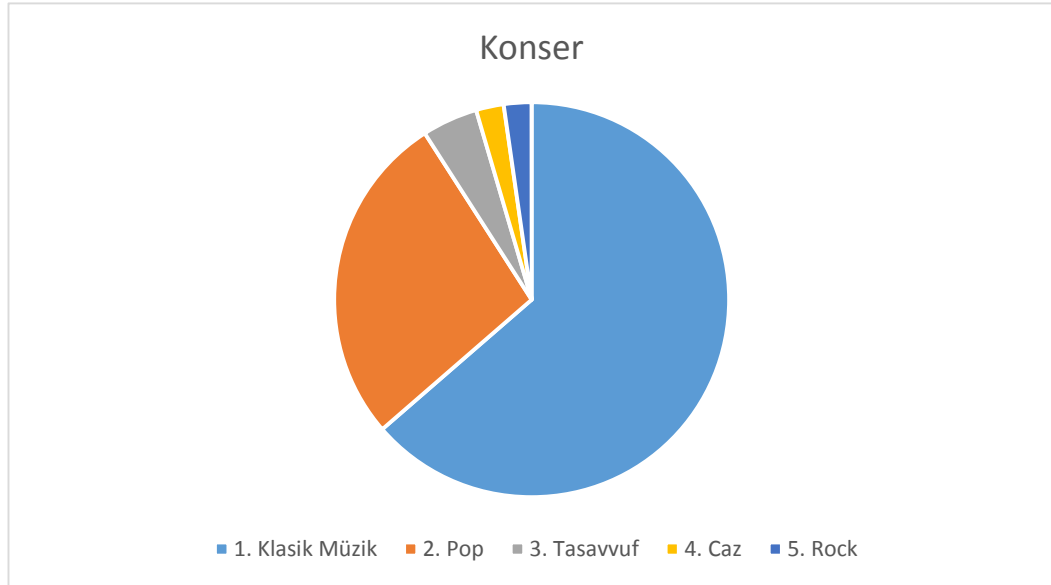
Zorlu Performans Sanatları Merkezi (Zorlu PSM), 2190 kişilik ana tiyatro sahnesi, 678 kişilik drama sahnesi, 280 kişilik stüdyosu, her türlü sergi ve etkinlikte kullanılması için SkyLounge’u, özel davetliler için ayrılan VIP Lounge’u, 2500 metrekareye ve üç kata yayılan fuaye alanlarıyla, toplam 55000 metrekarelik bir alan üzerinde konumlandırılmıştır. Tüm bu behsedilen özellikleriyle, Avrupa’nın en büyük ve donanımlı performans sanatları merkezinden biri olmuştur. Zorlu PSM’nin ulaşım kolaylığının yanında, etkinlik programlarındaki zengin içeriği de sahneyi cazip hale getirmektedir. Sahnenin amacı, İstanbul’daki toplumun her kesiminden insanın kültür-sanatla buluşmasını, bunun yanında da sadece Avrupa’nın değil, dünyanın en saygıdeğer performans sanatları merkezinden biri olmaktır. Kurulduğu zamandan bugüne kadar, Broadway ve West End müzikallerinden, dünya çapındaki sanatçılara kadar bir çok zengin programa ev sahipliği yapan sahne, sanatsal olduğu gibi teknik olarak da iyi bir tecrübeye, uluslararası iletişim becerisine sahiptir. Dünya çapındaki sanatçıları ve toplulukları bünyesinde sunan sahne, toplumsal sorumluluğunu da yerine getirir durumdadır. İstanbul’un kültür ve sanat yaşamına destek olmaktan da geri kalmayan Zorlu PSM, Barış İçin Müzik Vakfı’nın 10. Yıl Konseri, TEV’in Zeki Müren’in 20. Ölüm Yıl Dönümü için düzenlediği anma konseri gibi toplumsal değeri yüksek denebilecek etkinliklere de ev sahipliği yapmaktadır.⁸⁹

⁸⁹ Zorlu PSM, *Tarihçe*, Resmi İnternet Sitesi, <http://www.zorlupsm.com/tr/hakkimizda> 07.04.2017.

Şekil 4.7: Zorlu PSM Ana Tiyatro Etkinlikler (2014-2015)

ZORLU PSM Ana Tiyatro 2014-2015 toplam 94 etkinlikten;
44'ü konser, 44'ü müzikal, 4'ü opera, 1'i dans, 1'i tiyatro

Şekil 4.8: Zorlu PSM Ana Tiyatro Konserler (2014-2015)

44 Konserden;

28'si klasik müzik, 12'si pop, 2'si tasavvuf, 1'i caz, 1'i rock

5. SONUÇ

Kültür ve sanat, bir toplumun bağlarını koparmadan varlığını sürdürebilmesi için gerekli köşe taşlarıdır. Bugüne kadar dünya üzerindeki toplumlar incelendiğinde, bir toplumu yönetenlerin kültür ve sanata verdikleri önemin ölçüsü, o toplumun refah içerisinde olmasını sağlamış ya da bu anlamda gerileme yaşamasına neden olmuştur.

Atatürk'ün şu sözleri Türk toplumunu yönetmiş bir lider olarak sanata ne kadar önem verdiğini anlatmaktadır: “Bir millet sanata ehemmiyet vermedikçe büyük bir felakete mahkumdur.”⁹⁰ Kültüre verdiği önemi ise şu sözleri vurgular: “Bence uygarlığı kültürden ayırmak güçtür ve gereksizdir. Bu noktada hars ne demektir tarif edeyim. Bir insan cemiyetinin devlet hayatında, fikir hayatında, yani ilim ve güzel sanatlarda, iktisadi hayatta, yani ziraatte, sanatta, kara, deniz ve havacılıkta yapabildiklerinin toplamıdır.”⁹¹ Atatürk'ün bu sözleri, O'nun kültür anlayışının belli kalıplar arasında sıkışıp kalmadığını, sürekli gelişmekte olduğunu gösterir. Çünkü kültür de gelişen ve dönüşen dünyaya paralel olarak evrim geçirir.

Gelişen dünyayı takip eden ülkelerin öncelikli hedefi, kültür politikalarını net bir disiplin çerçevesine oturtmak olmalıdır. Oluşturulan kültür politikası ile, toplumun bireylerini kültürün ve sanatın içerisine dahil ederek hem bireyin gelişimine katkıda bulunulur, hem toplum bir arada tutulmuş, hem de gelecek kuşaklara kültürel aktarımın gerçekleşebilmesi için bir ön hazırlık yapılmış olur.

Cumhuriyetin ilan edilmesiyle birlikte, iki önemli gelişme olmuştur. Bunlardan bir tanesi, kuruluş yıllarında gerçekleştirilmiş devrimler ile Cumhuriyet'in kendini ifade etmesidir. Bir diğeri ise, ümmet olmaktan birey olmaya doğru bir atılım yapılmış, dogmaların yerini akıl almıştır. Bu gelişen ve dönüşen süreç içerisinde sanat, kilit taşı olmuştur. Çağdaşlaşma döneminde olan bu genç Cumhuriyet için sanatın, en büyük güçlerden biri olacağı düşünülmüş ve ona göre planlamalar

⁹⁰ Erbay-Erbay 58.

⁹¹ Reşat Kaynar-Necdet Sakaoglu, *Atatürk Düşüncesi*, (Ankara Milli Eğitim Bakanlığı, no:2882. 834/4, 1996), 98 ve 102.

yapılmıştır. Fakat ülkedeki çok partili düzen, bu sürecin kültürel olan kısmıyla değil teknolojik kısmıyla ilgilenmiştir.⁹²

Hüsametttin Kavi, Cumhuriyet döneminde izlenen politikaların sonucunda halkın kültür ve sanata ulaşması konusunda şunları söylemiştir:

“Cumhuriyet tarihinde kültür ve sanatı geniş toplumsal kesimlerle buluşturmada ne yazık ki yeterince başarılı olmadık. Bunun başlıca nedeni de, ülkenin ekonomik olarak gelişmemesidir. Yani toplumun sınırlı bir kesimi dışında kültür ve sanat toplumun temel ihtiyaçlarının gerisinde kaldı. Oysa şimdi hem ekonomik hem de sosyal olarak yeni bir orta sınıf oluşuyor ve bu sınıfın önemli bir ilgi alanı da kültür ve sanat. Ve asıl önemlisi, dünyada olduğu gibi, artık ülkemizde de kültür ve sanat, yatırım yapılabilecek bir alan, bir kültür endüstrisi olarak değerlendirilmeye başlanmıştır. Burada önemli olan, biraz zamana ihtiyacımızın olduğudur. Bazı şeyler siz istesiniz de önceden hayata geçirilememektedir. Kültür ve sanatı geniş kesimlere ulaştırmanın yönetilmesi ve geliştirilmesinde iki önemli şey; katılımcılık ve çoğulculuktur. Bunun diğer yolu ise kültür ve sanatla ilgilenen vakıfların, derneklerin sayılarının artmasıdır. Bu durum STK’ların topluma sahip çıkmasıdır. Yani kültür ve sanat topluma mal edilmelidir. Sivil platformlar kurarak, toplumsal talepleri siyasete yansıtmak, sorunlara ortak olmayı ve çözümüne katkıda bulunmayı mümkün kılacaktır.”⁹³

Bu açılardan değerlendirildiğinde, Türkiye kendi içsel sorunlarını çözüme kavuşturduğunda, kültürel ve sanatsal anlamda gelişmesi ve bunlara sahip çıkması, bu doğrultuda da kendine medeni ülkeler arasında yer açabilmesi hız kazanacaktır.

Sanat, toplulukları birleştirdiği, bireyin tam insan olmasını sağlayabildiği gibi, aynı zamanda da toplumda öğretici rol üstlenmektedir. Halkın sanatı anlaması, kavrayabilmesi için öncelikle bu farkındalıkla hayatına devam etmesi gerekmektedir. Bu da ancak iyi bir eğitim politikası ile gerçekleşebilir. Bu konuda da eksiklerimizin olduğu görülmektedir.

⁹² Hüsametttin Koçan, Kültürel Açından Avrupa Birliği’ne Yaklaşım Sempozyumu, Birey, Yaratıcılık ve Sanat Eğitimi, IV. Oturum: Türkiye ve Avrupa Birliği’nde Eğitim, Araştırma ve Sanat, (İKSV, İstanbul, 200), 130

⁹³ Hüsametttin Kavi, “Avrupa Türkiye’den Vazgeçmez”, Murat Aksoy Günceler İnternet Yayını, 21.04.2017, <https://murataksoy.wordpress.com/2010/07/12/husametttin-kavi-avrupa-turkiyeden-vazgecemez/>

1980'ler festivalizm kavramının somut olarak altının doldurulabildiği yıllar olmuştur. 1970'lerde İKSV'nin attığı adımlar, 1980'lerde hız kazanmıştır. Bunlarla birlikte 1980'ler sanat eğitimi açısından kurumlaşma çalışmalarının yapıldığı yıllardır. Bu kurumlaşma çabalarının en önemli örneği güzel sanatlar liseleridir. İDGSA ve devlet konservatuarları dışında bu güzel sanatlar liseleri, Avrupa ülkelerindekilere benzerlik göstererek ülkemizde de aynı işlevleri gerçekleştirmeye çalışmıştır. Fakat sanat eğitimi verecek olan bu okullar, öğretim kadrolarındaki ve alt yapıdaki eksikliklerinden dolayı hedeflediği amaca ulaşamamıştır. Eğitim ve özellikle sanat eğitimi mutlak bir devlet desteğine ihtiyaç duymaktadır. Çünkü sanat ciddi olduğu kadar da masraflı bir disiplindir.

Devletin sanat kurumlarına, kültür politikalarına, eğitim politikalarına mutlak bir destek vermesi gerekmektedir.

Bu tez çalışmasında İstanbul, seçilen örnekler üzerinden değerlendirilmiştir. Üniversite içi bir kurum olan Akıngüç Oditoryumu, öncelikli olarak üniversite içindeki öğrencileri ve kurum çalışanlarını, yakın çevresi olarak da Bakırköy halkını sanatın içine dahil etmeye çalışmaktadır. Kurumun sanat yöneticisi, üniversite çevresindeki Yenibosna, Sefaköy gibi sanattan kopuk olan halkın, sanatın içine dahil edilebilmesi için, belediyeyle daha önce iletişim kurduklarını ama bunun bir sonuca ulaşmadığını vurgulamıştır. Bir diğer örnek olan Süreyya Operası ise, AKM'nin kapatılmasıyla birlikte İstanbul'da İDOB'un performanslarını sergileyeceği tek sahnedir. Kadıköy Belediye'sine bağlı olan opera, tüm desteğini belediyeden almaktadır. Kurumun sanat yöneticisiyle yapılan görüşmelerde de, bu büyük şehirde sadece tek bir opera sahnesinin olmasının ne kadar büyük bir eksiklik olduğu röportajın ana konularından biri olmuştur. Kadıköy Belediyesi'nin İDOB'a sahnelemesi için eser talebi ve halkın sanata ulaşabilmesi için konser biletlerinin fiyatlarına uyguladığı makul rakamların yanında, genç sanatçılara ve konservatuar öğrencilerine açtığı yarışmalar, klasik müzik alanında dünyaca ünlü virtüözlere sahnesinde yer vermesi, kar amacı gütmeyen sanatı kamu hizmeti haline getirmeye çalışmanın göstergeleridir. CRR'nin uzun yıllardır, sanata ve etkinlik takvimlerindeki klasik müziğe verdikleri önem ortadadır. 2000'lerin başlarından itibaren CRR'de klasik müzik etkinlikleri azalmış, yerini geleneksel türk müziği etkinliklerine bırakmaya başlamıştır. 2008 yılında AKM'nin kapatılmasıyla birlikte

büyük bir darbe alan klasik müzik, şehirdeki salonlarda da klasik müzik etkinliklerinin azalmasıyla birlikte iyice düşüşe geçmiştir. Klasik müziğe yer vermeye devam eden salonların yanında, bu yıl kırk beşincisi düzenlenecek olan İstanbul Müzik Festivali gibi bir festival sayesinde klasik müzik, dinleyiciyle buluşmaya devam etmektedir. Buradaki sorun klasik müzik ve geleneksel türk müziği kıyaslaması ya da bu iki türün birbirinin yerini almış olması değildir. Klasik müzik tüm kültürlerin ortak çalışmasıyla meydana gelmiş, yüzyıllar içerisinde de gelişme göstermiş bir müzik türüdür. Tüm dünyayı tek bir çatı altında toplayabilen müzik türüdür. Armonik yapısı gereği insan kulağını eğitir ve insanı kaliteli müziği ayırt edebilir hale getirir. Klasik müzikle birlikte, geleneksel türk müziği de dinlenip sevinebilir ve ikisini aynı anda dinlemek, sevmek insanı kendi kültüründen koparmaz. Burada önemli olan, halka bu detayı iyi anlatabilmektir. Bunu aktarabilmenin bir yolu da şehirdeki birçok salonda iyi bir etkinlik takvimi belirlemekten, alanındaki virtüözleri bu salonlarda izleyiciyle buluşturmaktan geçer. Bu nedenle de, kurumlardaki sanat yönetmenlerine etkinliklerin içeriğini belirlemede çok fazla sorumluluk düşmektedir. Özellikle etkinlik içerikleri açısından bakıldığında, Zorlu PSM, şehirdeki en göz doldurucu programlara ev sahipliği yapmaktadır. Şu sıralar 45. İstanbul Müzik Festivali'nin de birçok konserine ev sahipliği yapan Zorlu PSM, şehirdeki akustiği en iyi olan salonları bünyesinde barındırmaktadır. Kurulduğu günden bugüne bilet fiyatlarının yüksek olmasıyla ve konservatuarların ya da güzel sanatlar fakültelerinin müzik bölümlerinde okuyan öğrencilere herhangi bir ayrıcalık ya da kolaylık tanımadığı için eleştirilen kurum, eleştirilere karşılıksız kalmayıp öğrencilere indirim uygulamaya başlamıştır. 45. İstanbul Müzik Festivali için tüm sahnelerini İKSV'ye açacak olan Zorlu PSM, bu iş birliği kapsamında öğrencilere daha da fazla indirim yapılması için çalışmalarına başladıklarını duyurmuştur. Görülmektedir ki sadece özel sektörün ya da vakıfların çalışmalarıyla değil, devlet desteğinin ve kültür politikalarının, sanatın teşvik edilmesinde, sanatın halkı bilinçlendirmesi ve sanatın içerisine dahil edebilmesi adına bir kamu hizmeti haline getirilmesinin ne kadar önemli olduğu anlaşılmaktadır.

Bu çalışma için seçilen kurumların çeşitli yıl aralıklarıyla etkinlik takvimleri incelenmiştir. 2008 yılında açılan Süreyya Operası, İDOB'un etkinliklerinden bağımsız olarak Kadıköy Belediyesi'nin desteğini alarak oluşturduğu etkinlik takvimi kapsamında etkinliklerinde en çok klasik müziğe yer vermiştir. Etkinlik

analizlerinin yapılabilmesi için arşiv sistemleri son derece ulaşılabilir ve düzenlidir. İstanbul Kültür Üniversitesi'nin içerisinde yer alan ve üniversite içi bir kurum olması açısından bu tez çalışmasına seçilen Akıngüç Oditoryumu ve Sanat Merkezi'nin 2012 yılından bu zamana, en çok konser ve tiyatro etkinliklerine yer verdiği analiz edilmiştir. Konserlerin kapsamında ise en çok klasik müzik konseri yer almıştır. Etkinlik analizlerinin yapılabilmesi için ancak 2012 yılına kadar geriye gidilebilmiştir. AOSM'nin arşiv konusunda ulaşılabilir olmasının yanında, arşiv eksiğini de gidermesi gerektiği sonucuna varılmıştır. İstanbul Büyükşehir Belediyesi'ne bağlı Cemal Reşit Rey Konser Salonu 2013 yılından beri düzenlemiş olduğu etkinliklerde en çok konser organizasyonlarına yer vermiştir. İncelendiğinde bu konserlerde en çok klasik müzik konserleri yer almıştır. 1989 yılından itibaren hizmete açılan salonun arşivine ulaşılacak istendiğinde sadece kendi web sitesinden 2013 yılına kadar geriye dönük veri bulunabilmiştir. Yapılan görüşmelerde kurumun sağlıklı bir arşiv sisteminin olmadığı tespit edilmiştir. Bir diğer örnek kurum ise Zorlu PSM'dir. Birden fazla sahnesi bulunan Zorlu PSM'de en büyük etkinliklere yer verdikleri Ana Tiyatro'nun etkinlik takvimi analiz edilmiştir. 2014 yılından bu zamana kadar Ana Tiyatro'da yer alan etkinlikler incelendiğinde konserler ve müzikaller eşit oranda çıkmıştır. Konserlerin içeriği incelendiğinde ise en çok klasik müzik konserlerine yer verildiği tespit edilmiştir. 2013 yılından açılan Zorlu PSM, açıldığı ilk dönem arşiv sistemine geçmemiş, sonraki yıllarda ise düzenli bir arşiv oluşturmuştur. Bu örnekler içerisinde arşivine en kolay ulaşılan Süreyya Operası ve Zorlu PSM'dir. Bir kurumun arşiv sisteminin iyi olması kadar, yapılan araştırmalara ışık tutması açısından ulaşılabilir olması da çok önemlidir.

5 Eylül-26 Kasım 2015 tarihleri arasında gerçekleştirilen 14. İstanbul Bienali'ne 80'in üzerinde sanatçının 1500'ün üzerinde eseri sergilenmiştir. İstanbul'un 36 farklı mekanında gerçekleşmiş ve 2 ay sürmüş bienalin ziyaretçi sayısı 545.000'dir.⁹⁴ Şehirde yaşayan insan sayısı 20 milyona yakınken, ücretsiz olan bu sanat etkinliğine katılımın bu derece az olması şaşırtıcıdır. Bunun çeşitli sebepleri vardır. Sosyokültürel seviyenin düşük olması ya da yeterli tanıtımın yapılmaması bu sebeplerden sayılabilir. Tüm bunlarla birlikte en büyük sebep, toplumun bu

⁹⁴ İstanbul Bienali, *Basın Bültenleri*, İKSV Resmi İnternet Sitesi, <http://bienal.iksv.org/tr/basin/basimbultenleri/2015> 21.04.2017.

farkındalığa sahip olmasını sağlayacak devlet desteği, kültür ve eğitim politikalarında eksikler olmasıdır.

İstanbul'un 2010 Avrupa Kültür Başkenti oluşu, ülkemizde bugüne kadar en çok devlet desteğini almış uluslararası organizasyondur. Şehrin her yerine ulaşan etkinliklerle sanatsal organizasyonların hepsi halkla iç içe olmuştur. Bu veriden de anlaşılacağı gibi, devletin planlı bir şekilde sanatın arkasında durması gereklidir.

Bu çalışmadaki literal tarama, kurumların sanat yöneticileriyle yapılan görüşmeler ve şehirdeki kültür ve sanat ortamlarının gözlemlenmesi sonucunda, Türkiye'deki kültür ve eğitim politikalarının devletin yönetim stratejisi içinde var olduğu ama somut anlamda henüz yeterince verimli sonuçlar ortaya çıkaramadığı görülmektedir.

İstanbul, kendi tarihsel süreci içerisinde imparatorluklara başkentlik etmiş ve iki ayrı kıtayı birleştiren, "iki kıta-bir şehir" olarak dünyada anılan bir şehirdir. Ve kendi dönüşümü içerisinde bir sonraki kuşağa bırakabileceği çok zengin bir kültürel mirasa sahiptir. Öyle ki, bu tarihsel kent, başlı başına bir performans sahnesidir. Planlanacak doğru stratejilerle İstanbul'u sanatla dünyaya açmak, sadece İstanbul'a değil, Türkiye'ye de diğer ülkeler arasında prestij kazandıracaktır. Bu sayede turizm hareketlenecek ve ekonomik anlamda kalkınma yaşanacaktır. Para kaynağında yaşanacak olumlu gelişmeler paralelinde de Cumhuriyet Dönemi'nden beri devam eden devletin geleneksel destek politikalarının üzerine çıkılarak, bireyin gelişimi ve ön planda tutulması, yaratıcılığı da ortaya çıkaracak olan düşünme ve sorgulama yetisinin destekleneceği iyi bir eğitim politikası bugüne kadar hedeflenen ama gerçekleştirilemeyen stratejik planlara ulaşılmasını sağlayacaktır.

Kültür ve sanat konusunda artık tüm dünya eskiye göre daha bilinçlidir. Bu nedenle de ülke olarak nerede eksikliklerimiz varsa tespit edilip, bu doğrultuda yapılacak doğru planlamalarla olumlu sonuçlar alınacaktır.

KAYNAKÇA

- Adorno, Theodor W. *Kültür Endüstrisi*, çev.ler: Nihat Ünler, Mustafa Tüzel, Elçin Gen, İstanbul: İletişim Yayınları, 2007.
- And, Metin. “Avrupa Sahnelerinde Osmanlı İmajı” *Antik Dekor, Antika Dekorasyon ve Sanat Dergisi*, Ocak/Şubat 1999, sayı 50.
- Baydar, Oya. (ed.) Zafer Toprak, çev. Adair Mill, *Kıtaların, Denizlerin, Yolların, Tacirlerin Buluştuğu Kent İstanbul*, (İstanbul Ticaret Odası Y., 2003)
- Baydar, Oya. “Cumhuriyet’in 50. Yılına Kimler Kutluyor?”, *Yeni Ortam Gazetesi*, 2 Haziran 1973.
- Bayrak, M. Orhan. *Resimli İstanbul Tarihi*, (İstanbul: İnkılap Y., 2003)
- Bayrak, M. Orhan. *Resimli İstanbul Tarihi*, (İstanbul: İnkılap Y., 2003)
- Bunulday Hasgüler, Solmaz. *Türkiye’de Sanat Üretimi 1975-2005*, Parşömen Yayıncılık, 1. Basım 2013.
- Cezar, Mustafa. *Osmanlı Başkenti İstanbul*, (İstanbul: Erol Kerim Aksoy Kültür, Eğitim, Spor ve Sağlık Vakfı Y., 2002)
- Daniel G. Bates, *21. Yüzyılda Kültürel Antropoloji*, (İstanbul Bilgi Üniversitesi Y., 2009)
- Dominique, Jameux. *Sanat Estetik*, çev.Gönen Görey (İstanbul: MÜ.Güzel Sanatlar Fakültesi Yayını, 1990.
- Erbay, Fethiye ve Erbay Mutlu. *Cumhuriyet Dönemi Atatürk’ün Sanat Politikası*, Boğaziçi Üniversitesi Yayınları, 2006.

- Erbay, Fethiye. *Sanat Yönetiminin Boyutları*, İstanbul: T.C. İstanbul Kültür Üniversitesi Yayınları, 2009.
- Featherstone, Mike, *Lifestyle and Costumer Culture*, Martyn J. Lee (der) The Consumer Society Reader (Oxford: Blackwell, 2000)
- Fischer, Ernst, *Sanatın Gerekliliği*, çev. Cevat Çapan, İstanbul: Paralel Yayınları, 2005.
- Gümüş, Korhan. “İstanbul’dan Başka Hangi Şehir Kültürel ve Paylaşım ve Açıklık Yoluyla Barışın Sağlanabileceğini Daha İyi Anlatabilir?”, *İstanbul 2010 Avrupa Kültür Başkenti Programı*, (İstanbul: Epsilon Yayınları, 2009)
- Güner, Kaan. *Modern Türk Sanatının Doğuşu*, (Kaynak Y., 2014)
- Güvenç, Bozkurt. *İnsan ve Kültür*, İkinci Basım, Remzi Kitabevi Yayınları, İstanbul, 1974.
- Hauser, Arnold, *Sanatın Toplumsal Tarihi*, çev. Yıldız Gölönü, İstanbul: Remzi Kitabevi, 1995.
- Herbert Read, *Sanat ve Toplum*, çeviren: Selçuk Mülayim, İstanbul: Ümran Yayınları, 1981.
- Kaplan, Mehmet. **Kültür ve Dil**, İstanbul: Dergah Yayınları, 2007.
- Kaplan, Yusuf. “İmparatorlukla Başkenti İstanbul’un Avrupa Kültürleri Üzerindeki Çok Yönlü Etkisi” *Paneli*, 12.12.2009.
- Kaynar, Reşat ve Sakaoğlu, Necdet. *Atatürk Düşüncesi*, Ankara Milli Eğitim Bakanlığı, no:2882. 834/4, 1996.
- Kısaoğulları, Aysun. *T.C. İstanbul Kültür Üniversitesi-Sosyal Bilimler Enstitüsü- 2010 Avrupa Kültür Başkenti Kapsamında, Kültür ve Sanat Projelerinin Sosyolojik Yapı İçerisindeki Yeri ve Etkinliklerinin Araştırılması/İncelenmesi*, Yüksek Lisans Tezi.

- Koçan, Hüsamettin. “Kentin Varoluşlarının Sokakları Bu Organizasyonun Bir Parçası Olmayacak”, *rh+artmagazine* dergisi, Eylül 2007:27.
- Koçan, Hüsamettin. *Kültürel Açından Avrupa Birliği’ne Yaklaşım Sempozyumu*, Birey, Yaratıcılık ve Sanat Eğitimi, IV. Oturum: Türkiye ve Avrupa Birliği’nde Eğitim, Araştırma ve Sanat, İKSV, İstanbul, 200.
- Köprülü, Tuna. *Kültür Başkenti İstanbul*, (İstanbul: İstanbul Büyükşehir Belediyesi Kültür A.Ş. Y., 2006)
- Kuban, Doğan. “Tarihi Çevre ve Heykel”, *İkinci Uluslararası İstanbul Bienali Kataloğu* (İstanbul: İKSV, 1989)
- Madra, Beral. “Bir gün, Belki... Ama Nasıl?”, İstanbul, sayı 3 (1992)
- Mejuyev, Vadim. *Kültür ve Tarih*, (Ankara: Toplumsal Dönüşüm Y., 1998)
- Ortaylı, İlber. *İstanbul’dan Sayfalar*, (İstanbul: Turkuaz Y., 2008)
- “Osman Constantinos’un Réne Block ile yaptığı söyleşi”, *Dördüncü Uluslararası İstanbul Bienali Kataloğu* (İstanbul: İKSV, 1995)
- Ögel, Bahaeddin. *İslamiyetten Önce Türk Kültür Tarihi*, Üçüncü Baskı, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara, 1988.
- Özendes, Engin, *Osmanlı’nın Son Başkenti*, (İstanbul: Yapı-Endüstri Merkezi Y., 1999)
- Özendes, Engin. *Osmanlı’nın Son Başkenti*, (İstanbul: Yapı-Endüstri Merkezi Y., 1999)
- Pala, İskender. “Kültürel İşbirliği, Sanatçı Dolaşımı Ve Kültür Aktörlerinin Kültür Politikalarına Katılımı”, *Avrupa ve Türkiye’de Kültür Politikaları Sempozyumu*, (6. Oturum, 21.11.2009)
- Sever, Şirin. “Daha Çok Sanat Daha Çok İşbirliği”, *Posta Gazetesi*, 17 Şubat 217.

- Sibel Yardımcı, *Kentsel Değişim ve Festivalizm: Küreselleşen İstanbul'da Bienal*, İletişim Yayınları, İstanbul, 2014.
- Sorgun, Hüseyin. *Avrupa Kültür Başkenti İstanbul*, (İstanbul: Doğan Burda Dergi Y. ve Paz. A.Ş., 2009)
- Tekin, Melek (Haz.), *Türk Tarihi Ansiklopedisi*, Milliyet Yayınları [İstanbul], 1991.
- Tokalak, İsmail. *Bizans-Osmanlı Sentezi-Bizans Kültür ve Kurumlarının Osmanlı Üzerindeki Etkisi*, (İstanbul: Gülerboy Y., 2006)
- Topbaş, Kadir. "Kültür Başkenti İstanbul", *Kültür Başkenti İstanbul*, (İstanbul: İstanbul Büyükşehir Belediyesi Kültür A.Ş. Y., 2006)
- Uçan, Ali. *Geçmişten Günümüze Günümüzden Geleceğe Türk Müzik Kültürü*, Evrensel Müzik ve Yayın Evi, 3. Basım, 2015.
- Ulman, Elinor. "The Emotional Disturbed: Art Education for Special Groups", *The International Encyclopedia of Education*, Torsten Husen (eds) (USA: Pergamon Press, vol: 1, 1985)
- Varlık, Utku. "Kavramlar Yeterince Tartışılmıyor", *Cumhuriyet*, 11 Ekim 2001
- William, Raymond. *The Politic of Modernism*, The Future of Cultural Studies, chap 3.
- Wulf, Christoph. *Tarihsel Kültürel Antropoloji*, (Ankara: Dipnot Y., 2004)
- Yıldız Şenürkmez, Kıvılcım. *Klasik Müzikte Kurumsallaşma ve Türkiye Örneği*, Berlin: Türkiye Alim Kitapları, 2014.

Görüşmeler

Katoğlu, Murat. (Süreyya Operası Sanat Yönetmeni) ile görüşme, 09.03.2017.

İdil, Ece. (Akingüç Sanat Yönetmeni) ile görüşme, 25.02.2017.

Dildar, Sara. (CRR Sanat Yönetmeni) ile görüşme, 19.04.2017.

Orçun Orçunsel ile görüşme, (29.05.2017)

İnternet Siteleri

https://tr.wikipedia.org/wiki/Saraydan_K%C4%B1z_Ka%C3%A7%C4%B1rma, 12.04.2017.

https://upload.wikimedia.org/wikipedia/tr/e/e6/Hasano%C4%9Flan_k%C3%B6y_enstit%C3%BCs%C3%BC_tabelas%C4%B1.png, 10.04.2017.

<http://www.musikidergisi.net/resimler/bartok%20osmaniye1936.jpg>, 10.04.2017.

http://img03.blogcu.com/images/s/a/l/salkiturizmtanitim/8ec97b9e8f140abd79218c79eca4d86c_1272901422.jpg, 09.04.2017.

http://www.istanbullite.com/images/410_ISTANBUL_2009_052.JPG, 09.04.2017.

https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/archive/c/c6/20160131210411%21Gentile_Bellini_003.jpg/444px-Gentile_Bellini_003.jpg, 09.04.2017.

http://68.media.tumblr.com/47f64b1e0c4713fc4b0832da10692e52/tumblr_nfjoah7nQp1tmm2yno1_1280.jpg, 10.04.2017.

<http://t24.com.tr/foto-haber/fotograflarla-iksvnin-45-yillik-kultur-sanat-seruveni,6130>, 09.04.2017.

<http://t24.com.tr/foto-haber/fotograflarla-iksvnin-45-yillik-kultur-sanat-seruveni,6130>, 09.04.2017.

<http://cdn.iksv.org/media/content/images/film/afis/FilmFestAfis8.jpg>, 09.04.2017.

<http://cdn.iksv.org/media/content/images/tiyatro/AFISLER/1tiyatroyestivali1a.jpg>, 09.04.2017.

<http://cdn.iksv.org/media/content/images/CAZ/afisler/CazAfis1.jpg>, 09.04.2017.

<http://cdn.iksv.org/media/content/images/MUZIK/arsiv/muzik22.jpg>, 09.04.2017.

<http://cdn.iksv.org/media/content/images/BIENAL/BienalAfis1.jpg>, 09.04.2017.

<http://cdn.iksv.org/media/content/images/BIENAL/BienalAfis2.jpg>, 09.04.2017.

<http://gezipgordum.com/wp-content/uploads/Miniat%3BCrk-%C4B0stanbul.jpg>, 09.04.2017.

<http://t24.com.tr/foto-haber/fotograflarla-iksvnin-45-yillik-kultur-sanat-seruveni,6130>, 09.04.2017.

<http://www.radikal.com.tr/kultur/proje-amacindan-saptiriliyor-963752/>, 17.04.2017.

http://3.bp.blogspot.com/_hLU5i7inegU/TE3-ArUFmVI/AAAAAAAAACvw/q6sMJJa3fIBY/s1600/istanbuloperafestival.jpg, 10.04.2017.

<http://cdn.iksv.org/media/content/images/MUZIK/arsiv/muzik45.jpg>, 09.04.2017.

<http://image.cdn.iha.com.tr/Contents/images/2015/43/1312616.jpg>, 09.04.2017.

<http://www.iku.edu.tr/2/283547/akinguc-oditoryumu-ve-sanat-merkezi.html>, 06.04.2017.

<http://www.ibb.gov.tr/sites/kultur/HaberResimleri/kulturmerkezleri/CRRSALON1.jpg>, 09.04.2017.

<http://www.crrkonsersalonu.org/?p=content & cl=hakkimizda & l=hakkimizda>,
07.04.2017.

<http://l1cdn.listelist.com/listeliststatic/2016/11/25121932/izzet-keribar-sureyya-opera-house-interior.jpg>,09.04.2017.

<http://miniaturk.com.tr/m%C4%B0n%C4%B0atuerk/hakk%C4%B1m%C4%B1zda.aspx>, 23.04.2017.

<http://www.sureyyaoperasi.kadikoy.bel.tr/AltSayfa.aspx?id=56>, 07.04.2017.

<http://felsefenotlari.blogspot.com.tr/2008/05/insana-ve-insan-doasina-felsefeyle.html>, 18.04.2017.

<https://upload.wikimedia.org/wikipedia/tr/2/27/2010istanbul.jpg>, 09.04.2017.

<https://murataksoy.wordpress.com/2010/07/12/husamettin-kavi-avrupa-turkiyeden-vazgecemez/>, 21.04.2017.

<http://add.org.tr/wp-content/uploads/2016/02/bolu-halkevi.jpg>, 10.04.2017.

<http://www.ayasofya.gen.tr/wp-content/uploads/2016/02/ayasofya-cami.jpg>,
09.04.2017.

http://aa.com.tr/uploads/Contents/2016/04/03/thumbs_b_c_61715ee8cf0b6862529183be42229c03.jpg, 09.04.2017.

<http://bienal.iksv.org/tr/arsiv/haberarsivi/p/1/1241>, 04.04.2017.

<http://www.zorlupsm.com/tr/hakkimizda>, 07.04.2017.

<http://www.louvre.fr/en/mediaimages/le-bain-turc>, 09.04.2017.

<http://www.fotokritik.com/2613805/aya-irini-kilisesi>, 09.04.2017.

https://tr.wikipedia.org/wiki/Lope_de_Vega, 12.04.2017.

<http://www.iksv.org/tr/hakkimizda/tarihce>, 17.04.2017.

https://tr.wikipedia.org/wiki/%C4%B0stanbul_Bienali, 17.04.2017.

<http://bienal.iksv.org/tr/basin/basinbultenleri/2015>, 21.04.2017.

<http://muzik.iksv.org/tr/basin/basinbultenleri/2017> 18.05.2017.

https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/8/8f/Musiki_Muallim_Mektebi_%28Music_Teachers%E2%80%99_School%2C_later_Ankara_State_Conservatory%2C_1930s%29.jpg/1200px-Musiki_Muallim_Mektebi_%28Music_Teachers%E2%80%99_School%2C_later_Ankara_State_Conservatory%2C_1930s%29.jpg,
10.04.2017.

https://tr.wikipedia.org/wiki/T%C3%BCrk_Mar%C5%9F%C4%B1,
12.04.2017.

https://tr.wikipedia.org/wiki/T%C3%BCrk_Mar%C5%9F%C4%B1,
12.04.2017.

EKLER

Ek 1: Kurum Görüşmesi Kapsamında Akıngüç Oditoryumu ve Sanat Merkezi Sanat Yönetmeni Ece İdil Röportajı

ECE İDİL

İstanbul'da doğdu, müziğe 8 yaşında arp çalarak başladı, aynı yıllarda yürüttüğü bale çalışmaları onu ileride profesyonelliğe kadar götürdü ve kısa bir müddet İDOB'de dans etti. 1973'de Atatürk Kız Lisesi'ni bitirdi ve aynı yıl İstanbul Devlet Konservatuvarı Şan Bölümü sınavlarını kazanarak bas Mustafa İktu'nun öğrencisi oldu. Daha sonra bariton Mesut İktu ile çalışmalarını sürdürerek Konser Şarkıcılığı Bölümü'nün ilk öğrencisi olarak, 1980'de bu bölümün yüksekini "pekiyi" derece ile bitirdi. Çalışmalarını lied, oda müziği eserleri ve orkestralı şarkı dağarcığı üzerinde geliştiren İdil, Türk bestecilerinin eserlerini ve çağdaş kompozitörlerin yapıtlarını seslendirmeyi bir ilke edinmiş, bunların TRT ve diğer televizyon kurumlarında kurumlarında birçok kayıt ve icralarını yapmıştır. Şimdiye kadar İDSO, ÇDSO, İZDSO, CSO'ya solist olarak katılmış, yurt içi resitallerinin yanı sıra Casablanca, Rabat ve Paris'te konserler vermiş, 1992'de Sofya Modern Müzik

Festivali'ne solist sanatçı olarak davet edilmiştir. Çağdaş Hollandalı besteci Theo Loewendie'nin "6 Türk Manisi", A. Schönberg'in "Pierot Lunaire"ini ve Schostakovitsch'in "Romanzen-Suite" adlı oda müziği eserlerini, A.Berg'in "7 İlk Şarkı"sını ve Ravel'in "Shéhérazade"adlı orkestral yapıtlarını yurdumuzda ilk seslendirilişini yapmıştır. 1995'de Boğaziçi Oda Müziği topluluğu ile Cemal Reşit Rey'in "Sextuor" ünün dünya prömiyerini gerçekleştirmiş, 2004 Cemal Reşit Rey'in "100. Yılı" nedeniyle Kalan Klasik etiketiyle çıkan cd'de "12 Anadolu Türküsü" nü seslendirmiştir. 2005'de de Yıldız Üniversitesi tarafından çağdaş müziği yorumlamadaki başarısı nedeniyle "Yılın 10 Divası" ödülüne layık görülmüştür. 2006'da ilk Türk kadın bestecisi Nazife Güran'ın liedlerini gene Kalan Müzik ile cd'sini gerçekleştirmiştir. 2007 Ekim ayında da aynı firma ile Usmanbaş, Saygun ve Rey'in yapıtlarından oluşan "Üç Usta" adlı albümü piyasaya çıkmıştır. Kendisi 1981'den beri Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Devlet Konservatuvarı'nda Opera Ana Sanat Dalı'nda öğretim görevlisi ve Opera Anasanat Dalı Başkanıdır. 2012 temmuz dan itibaren İstanbul Kültür Üniversitesi Genel Sanat Yönetmenliğine getirilmiştir. Andante dergisinin her yıl düzenlediği 2013 Donizetti Müzik Ödüllerinde "Yılın Müzik Eğitimsi" ödülünü almıştır.

Selen Tuncal: Kurum bazında çalışan bir sanat yönetmeni hangi vasıfları barındırmalı?

Ece İdil: Öncelikle müzik kurumlarında belli bir deneyime sahip olmalıdır. Sahneyi, kulis mutfağını bilmelidir. En önemlisi de sanatçılarla doğru ilişkiler kurup, bu doğrultuda doğru seçimler yapabiliyor olması gerekir.

Selen Tuncal: Sanat yönetimi bölümündeki ekipler hangi niteliklere sahip insanlardan oluşuyor?

Ece İdil: İlişkiler, hızlı karar verebilme ve doğru hedeflenme en önemli nitelikler.

Selen Tuncal: Yapılan etkinliklerde özellikle hangi sanat medyalarını kullanıyorsunuz?

Ece İdil: Klasik müzik olmazsa olmaz. İnsanı yücelten belli bir hayat görüşü ve kültürü veren bir alan. Tiyatro ve dans da sanatın diğer kolları. Bunun yanı sıra gençliğe onları cezbedecek bir popüler kültürden en iyisini seçmeye çalışıyorum.

Selen Tuncal: Bunların yanında etkinliklerinizde tercih ettiğiniz sanat medyalarını açabilir misiniz rica etsem? Şöyle ki, üniversite içinde olan öğrencilerin ve çalışanların etkinliklerden haberdar olmaları çok kolay, çünkü pano sistemini uyguluyorsunuz yanlış hatırlamıyorsam, afişler var. Peki bunun dışında, üniversite bünyesinde olmayan biri etkinliklerden nasıl haberdar oluyor, bununla ilgili tercihiniz nedir?

Ece İdil: Sanat medyası demeyelim. Sanat medyaya uymayan bir kelime. Sanat Dünyası desek daha doğru olur sanırım. Çoklu kültürlerle yapılan etkinlikler, resim ve müziğin bileşimi, dansla oda müziğinin beraberliği diyebilirim. Geçmiş yıl ve bu yılki etkinlik programlarında bunlar görülebilir.

Selen Tuncal: Kültür-sanat'a dair hangi açığı kapatmaya yönelik çalışıyorsunuz ve hangi hedefe ulaşmaya çalışıyorsunuz?

Ece İdil: AKM'nin kapatılmasıyla boşalan mekan sorununu gidermeye çalışıyoruz. Bize en yakın olarak Yeşilköy-Bakırköy halkıyla sanatı buluşturma gayreti içindeyiz. Ve üniversite içi bir kurum olarak önce üniversite gençliğini sanatın içine taşımaya çaba gösteriyoruz.

Selen Tuncal: Akıngüç Oditoryumu lokasyon açısından, Ataköy-Bakırköy-Florya gibi sosyokültürel yapı bakımından yüksek seviyedeki semtlere yakın olduğu gibi, genel hatlarıyla bu durumun tam aksini söyleyebileceğimiz Yenibosna gibi semtlere de yakın. Burada yaşayan kesimi de sanata dahil edebilmek adına yürüttüğünüz herhangi bir çalışma oldu mu? Konuyla ilgili sizce neler yapılabilir? Bu durumla ilgili neler söyleyebilirsiniz?

Ece İdil: Bu durum üniversitenin kurumsal iletişimin kısmıyla ilgili diye düşünüyorum. Ayrıca bu Yenibosna gibi semtlere ulaşmak için bu konuda görevlendirilecek kişilerin olması lazım. Bakırköy Belediyesi ile ilk göreve

başladığım yıl dirsek temasımız oldu, tanıtım ve duyuru konusunda yardım istedim. Netice istediğim gibi sonuçlanmadı. Tüm bunlar değerlendirildiğinde üniversite tek başına bir şey yapamaz, belediyenin üniversitesine sahip çıkması gerekir. Ayrıca sosyo-kültürel seviyesi yüksek kabul edilemeyecek semtler eskidendi. Oralarda şimdi yeni zenginlerin ve medya koşturucularının paralı ama kültürlüymüş gibi gözükten bir kitlenin büyüdüğünü görüyorum.

Selen Tuncal: 2000 yılından günümüze kadar kültür-sanat alanındaki değişimlerle ilgili neler düşünüyorsunuz?

Ece İdil: 2000 yılından itibaren değil de, AKM'nin kapatılmasından başlayarak bir değerlendirme yaparsak, AKM'nin kapatılması, sanat kurumları ve sanatçılara mekan ve mesleki kariyerleri bakımından çok büyük bir darbe oldu. Bununla beraber küçük konser mekanları, özel kuruluşların sahnelerinin açılmasıyla yeni icra alanları doğdu. Sanat sektörü el değiştirdi. Hayret bir şeydir ki eskisinden daha hızlı bir şekilde, bu yokluklara rağmen dünya çapında birçok müzisyen genç yetişmekte, uluslararası platformda ödüller almakta. Biz neredeyse bunları takip edememeye başladık. Bu içimizdeki fişkırان potansiyeli gösteriyor.

Selen Tuncal: Mekana dair aşağıda kalemler hakkında bize bilgi verebilir misiniz?

Ece İdil:

-Mekan için yıllık toplam harcama bütçesi: 300 bin tl'yi geçmemeye çalışıyorum

-İzleyici profili: 250 kişilik gerçek sanatsever yakın çevreden geliyor. Öğrenci katılımı ise %2.

-Fiziksel kapasite: 750 kişilik koltuk kapasitesi var

-Mekanın bakımı/yenilenmesi: 2-3 senede bir yenileniyor. Perde, akustik levhalar, barkovizyon, şimdi ise döşemeye sıra geldi.

Selen Tuncal: İstanbul gibi bir metropolde, mekanın konumunun izleyici katılımını ne ölçüde etkilediğini düşünüyorsunuz? Akıngüç Oditoryumu'nu bu anlamda değerlendirir misiniz?

Ece İdil: Bu anlamda konum itibariyle şehrin kültürlü sanatsever kitlesinin ortamından çok uzak ve merkez dışı bir yer. Ulaşım, vesait olsa dahi trafik yorucu ve uzun zaman yolda kalınıyor. Ama burada amaç önce Kültür Üniversitesi okuyanını ve çalışanını eğitmek, sonra da Bakırköy ve çevre ilçelerdeki halka hizmet sunmak. Salonun misyonu bunun için önemli.

Selen Tuncal: Duyuru sistemleriyle ilgili tercihleriniz ve iptal/ kriz anlarındaki çözüm metotlarınız neler?

Ece İdil: Her vakit bir B planı yaparım. Sanatçı ilişkilerimin iyi olması sayesinde iptal durumuna bir başka etkinlik koymak çok kolay. Bunu anında Biletix'le paylaşıyorum. Duyuru olarak sosyal medyada daha çok yer almayı ve NTV ve Mezzo kanalına ilan vermeyi, Atatürk Havaalanı billboardlarında görülmeyi ve THY dergisinde haber edilmeyi, şehir içi otobüs durakları panolarında, metro ekranlarında yer almayı çok isterdim. Bunun için sıkı bir reklam bütçesi gerekiyor.

Selen Tuncal: Üniversite içi bir kurum olarak yurt dışından aynı pozisyondaki kurumlarla nasıl bir iş birliği içindesiniz?

Ece İdil: Avusturya, Hollanda ve Almanya'daki bazı ajans ve kurumlarla zaman zaman iş birliğine girdim. Ekonomik nedenler ve de daha çok kendi sanatçımıza sahip çıkmak ilkemden dolayı böyle bir çalışmayı şimdilik erteledim. Ancak İKÜ Çoksesli Koromuzu her yıl Amerika'daki önemli üniversitelerle (Yale, Chicago gibi) değiş-tokuş programları, konser ve seminerlere gönderiyorum.

Selen Tuncal: Etkinlik takvimlerini, program içeriklerini nasıl oluşturuyorsunuz? Bu takvimde ve program içeriğinde hangi koşullarda değişiklik yapıyorsunuz?

Ece İdil: Her vakit doğru mesaj veren altında muhakkak sanatsal bir kimlik yatan etkinlikleri tercih ediyorum. Mecburi sebep olmadan bir değişiklik yapmıyorum.

Selen Tuncal: Hangi tip etkinlikler daha çok rağbet görüyor?

Ece İdil: Bale, tiyatro, dans festivali, Fazıl Say konserleri ve de farklı disiplinleri bir araya getirdiğim etkinlikler.

Selen Tuncal: Etkinlik takvimi oluştururken, yerli-yabancı sanatçıların ya da grupların dağılımını nasıl yapıyorsunuz?

Ece İdil: Yıl içinde bir veya en çok iki yabancı sanatçı oluyor. İlkem daha çok yerli sanatçıya hizmet etmek ve destek vermek.

Selen Tuncal: Kuruma gelir getirecek yan faaliyetler var mı?

Ece İdil: Salonu dışarıya gösteri ve konferans amaçlı kiraya veriyoruz.

Selen Tuncal: Rekabetçi politikanız nelerdir, aynı kulvarda yer alan kurumlarla farkınızı ortaya koymak için neler yapıyorsunuz? Kurumun misyon ve vizyonundan bahsedebilir misiniz?

Ece İdil: Kimseyle rekabet etmiyorum. Daha doğrusu rekabet edecek bizim misyonumuzda başka üniversite yok. Atatürk ilkelerine sahip çıkan, O'nun doktrinlerinin bir neferi olan, çok kültürlü, hümanist ve çok uluslu bir öğrenci yapımız var. Burada öğrencinin bilgi akışını enerjiye çeviren faaliyetlerimizle öne çıkıyoruz. Sanatın en seçkin ve dallarından etkinlik koyuyoruz. Paletimiz çok geniş. Bu durumda tek vizyona sahip diğer üniversitelerden epeyce farkımız var.

Selen Tuncal: Geleceğe yönelik inovasyon içeren planlarınız neler?

Ece İdil: Teknolojik olarak değil fakat pazarlama alanında daha çok duyurulmaya ve kolaylıklar sağlanmasına ihtiyacım var. Tabiki burası üniversite, bazı kalemler çok ağır yürüyor. Akingüç Oditoryumunda çok iyi durumda bir CF3 Yamaha piyanomuz var. Ancak salonun büyüklüğü dolayısıyla Oda Müziği konserleri için bünyemizdeki 220 kişilik Önder Öztunalı Konferans Salonuna yarım kuyruk bir başka piyano daha konulması ilk planım. Öğrenciyi bu etkinliklerin içine sokmak için ise kredi kullanılması şartı. Ders kredisi dediğimiz bu uygulama şudur; yılda 4 etkinliğe gelen öğrenci seçtiği dersten tam kredi alabiliyor. (Bu konuyu her yıl teklif

ediyorum, henüz onaylanmadı) ikinci hedefim. Ayrıca öğrenciye etkinlik mesajı gitmesi de bu planın içinde.

Selen Tuncal: İnovatif anlamda şu yönde görüşlerinizi almak isterim, gelecek tamamen inovasyon ve teknolojinin gelişimi üzerine kurulacak. Yapılan çalışmalar bize bunu gösteriyor. İnsanlar konsere gitmek yerine evlerinden internet üzerinden bağlanarak performansları izleyecekler, hatta şu an bazı salonlar bu sisteme geçmeye başladı. İzleyici internetten bağlanarak konseri canlı izlemek yerine, neden kalkıp mekana gelmeli? Siz kurum olarak ve sanat yönetimi ekibi olarak bu inovatif yaklaşımlarla ilgili neler hedefliyorsunuz?

Ece İdil: Neden hala sinemaya gidiyoruz? Karanlık bir yerde telefon, kapı zili gibi bölücü aygıtların olmadığı bir yerde sanatla ve kendimizle baş başa kalıp ufkumuzu, duygularımızı, içe yolculuğumuzu keşfetmek için değil mi? Konser ise daha da derin boyutlu. 4 defa aynı filmi izleyebilirsin, ama o an müziğin yorumcuyla olan alışverişini ancak bir kez izleyebilirsin. Zaman ve mekan konser, tiyatro, bale gibi sahne sanatlarının bazısıdır. Sanatçının o günkü performansı, gününde olup olmadığı, yan etkenler, salonun ısısı, aydınlatması, akustiği, izleyicinin yorgunluğu veya ne beklediği, koltuğa sahip çıkma, bilet alıp o gösterinin bir parçası olma yani aidiyet duygusu.. Bu değerleri neredeyse ülke olarak kaybetmek üzereyiz. Bölüm aralarında alkışlamaktan tutun, kahveyle salona girmeler, sanatçı çiçeğini ne vakit vermesi gerektiğini bilemeyen elemanlar, konser programını okumayanlar ve konser esnasında gürültülü bir şekilde salonu terk etmeler.. Genel Sanat Yönetmeni, çizelgeyi yapar, sanatçılarla olan ilişkiyi düzenler, kuruma teklif eder, salonun alt yapısı ve bilet satışlarını takip eder. Kurumumda 5 yıldır sürekli değişen kadro değişken iş yükü dolayısıyla ile her yeni gelen görevli ile yeniden yukardaki saydığım ana kriterleri oluşturmak zorunda kalıyoruz. Görevimin ötesinde uğraştığım epey zorluklar var, ama her şeye rağmen devrin inatla daha çok çalışmak olduğu bir dönemdeyiz. Röportaj yapanın da yapılan kişinin de sorumluluğu çok fazla.

Sonuç

Ece İdil, başarılı bir soprano ve aynı zamanda MSGSÜ Opera Ana Sanat Dalı'nda öğretim görevlisi ve bölüm başkanıdır. Sanat eğitimine küçük yaşlarda başlamasıyla doğru orantılı olarak, sahneye adım atması da erken yaşlarına denk

gelmiştir. 2012 yılının temmuz ayından beri İstanbul Kültür Üniversitesi'nin Akıngüç Oditoryumu ve Sanat Merkezi'nin genel sanat yönetmenliğini sürdürmektedir. Kendisinin yıllardır sahnede yer alarak sanatını icra etmesinden kaynaklı sahne tecrübesi ve sanatçılarla olan ilişkileri buradaki görevini başarıyla sürdürmesini sağlamıştır.

**Ek 2: Kurum Görüşmesi Kapsamında Kadıköy Belediyesi Süreyya Operası
Sanat Yönetmeni Murat Katoğlu Röportajı**

DR. MURAT KATOĞLU

Dr. Murat Katoğlu öğrenimini Ankara Üniversitesi Dil Tarih ve Coğrafya Fakültesi Sanat Tarihi ve Tiyatro Enstitüsü tamamlamıştır. 1974 yılında ise, Ankara Üniversitesi'nde 'Güzel Sanatlar Eğitimi' alanında Doktora yapmıştır. Aldığı görevler şunlardır: Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi ve İletişim Fakültesi'nde öğretim görevlisi ve yöneticilik, TRT Kurumu'nda sanat müşavirliği, Kültür Bakanlığı Müsteşarlığı ve Eski Eserler Müzeler Genel Müdürlüğü, Başbakanlık Müşavirliği, Ankara ve İzmir Büyükşehir Belediyeleri Başkan Baş Danışmanlığı. Yayınları, Türk Tarih Kurumu 'Belleten', Türk Tarih ve Etnoğrafya Dergisi, Bibliyografya, Türk Dili, Yapı Kredi Sanat Dünyamız, Mülkiye dergilerinde makale. Gazete yazıları ve sanat eleştirileri; Türkiye Ansiklopedisi Cilt 4, Çağdaş Türkiye 'Kültür Eğitim ve Sanat' Bölümü (Cem Yayınevi), 'Türk Kalarak Çağdaşlaşmak' Muammer Sun ile (Müzik Ansiklopedisi Yayınları); 'Knidoslu Afrodite' (Yapı Kredi Yay.); 'Şematizmden Yaratıcılığa' (Kırmızı Yay.); 'Türkiye'nin Milli Opera Topluluğu Devlet Opera ve Balesi'nin Kuruluş Öyküsü' (Kültür Bakanlığı Yay.).

Selen Tuncal: Kurum bazında çalışan bir sanat yönetmeni hangi vasıfları barındırmalı?

Murat Katoğlu: Öncelikle sanat duyarlılığı olan birisi olmalıdır. Sadece müzik alanında değil genel bir sanat duyarlılığına sahip olmalıdır. Bir de sanat bilgisi düzeyi yüksek olmalıdır, bu bilgi düzeyi ne kadar yüksekse o kadar avantajlıdır. Tüm bunlarla birlikte Türkiye'ye bakıldığında bu manada bir sanat yöneticiliğine pek rastlanmamaktadır.

Selen Tuncal: Sanat yönetimi bölümündeki ekipler hangi niteliklere sahip insanlardan oluşuyor?

Murat Katoğlu: Bu konuda genel anlamda bir şeyler söylemek isterim. Çünkü; ben aşağı yukarı 40 yıldır müzeden tutun, kütüphaneye kadar bütün sanat kurumları ile ilgili hem üniversitede hoca olarak bu konularla ilgili ders verdim hem de fiilen bürokraside çalıştım. Bu sayede de şunu gördüm; Türkiye'de sanat yöneticiliği ve kültür kurumlarının yöneticiliği konusunda çok ciddi bir zaaf var. Sanat yöneticiliği çok fazla donanım isteyen bir meslektir. Öncelikle çok yüksek bir sanat duyarlılığına sahip olmayı gerektirir. Sanat duyarlılığı dediğimiz şey ise Türkiye'de en zayıf kalmış şeylerden biridir. Örneğin bir müzenin başında bir ressam sanat yöneticisi olarak görev yapamıyor, bir heykeltıraş görev yapamıyor. Ya bir arkeolog ya da bir sanat tarihçisi sanat yöneticiliğini yapıyor. Olabilir; arkeolog da olabilir sanat tarihçisi de olabilir; fakat bütün bu işlerin bilinçli olarak düzenlenmesi ve yürütülmesi gerekir. Çünkü sanat uzmanlık isteyen bir iştir. Müzik kurumlarına gelince; müzik kurumları da Türkiye'de Cumhuriyet döneminde, siyasi iradenin çok önem verdiği, özen gösterdiği işlerin başında gelmiştir ve bu kurumların meydana getirilmesinde ve yönetiminde bilinçli, iyi yetişmiş bürokratlara görev verilmiştir. Kuruluşlarından itibaren uzun yıllar böyle olmuştur. Özellikle müzik ve sahne sanatları dediğimiz dallar, tamamen devletin himayesinde kurulmuştur. Siyasi iradenin öngörülerıyla, titiz denetimiyle başarılı işler ortaya konulmuştur. Bu kurumlar en deneyimli uzmanlara teslim edilmiştir. Yurtdışından mesleğinde öne çıkmış insanlar ülkeye davet edilmiştir ve bu uzmanlar sanat yöneticisi olarak kurumların başına getirilmiştir. Örneğin Paul Hindemith, şef Pratorius, dünyanın önde gelen opera yöneticilerinden Carl Ebert ve daha birçok yabancı müzisyen gelip burada bu kurumların kuruluşlarından itibaren hazır bulunmuşlar ve müzik ve sahne

sanatlarını temellendirmişler, icra ettirmişlerdir. Bunu sağlayan da, o zamanki siyasi iradedir. Sonra da, bu kurumların başında daima akli başında, dirayetli, bilgili yöneticiler, bürokratlar bulunmuştur. Aşağı yukarı bu durum 1950'li ve 1960'lı yıllara kadar sürmüştür. 1960'lardan sonra artık meslektan yetişen müzisyenler, tiyatrocular müzik kurumlarının, orkestraların ya da operaların başına yavaş yavaş gelmeye başlamıştır. Bu, elbette anlaşılır bir şey olabilir; fakat bu insanların idarecilik yönleri zayıf kalmıştır. Gitgide bu kurumlarda idari zaafılar, tempoda yavaşlama, işletmecilik esaslarından ayrılma, işgücünü verimli kullanamama, sanatçıları verimli kullanamama gibi durumlar ortaya çıkmıştır. Bu durum hem ekonomik bakımdan, hem de iş idaresi bakımından kabul edilebilir bir şey olmasa gerek.

Selen Tuncal: Süreyya Operası ve İDOB birlikteliğini sanat yönetmeni gözüyle değerlendirir misiniz?

Murat Katoğlu: Süreyya operası binası Kadıköy belediyesinin sorumluluklarını üstlendiği bir kurumdur. Belediye buranın işletme giderlerini, güvenliğini sağlamaktadır. Ve evet, İstanbul Devlet Opera ve Balesi'ne burayı tahsis etmektedir. Bu tahsis protokolü, Taksim'deki Atatürk Kültür Merkezi kapandığı için değildir. Orası kapanmadan iki kamu kuruluşu arasında bir karar alınmıştır. Şöyle düşünülmüştür; Süreyya, İstanbul'daki operanın ikinci sahnesi olsun, denilmiş ve süreç başlatılmıştır. AKM kapatılınca, burası tek sahne haline geldi. AKM kapanmasaydı bile İDOB burada devam edecekti, burası zaten var olacaktı. Bu noktada benim görevim, buradaki iki ayrı kurumun; uyum içinde çalışmasını sağlamak olmuştur. Bununla birlikte, opera idaresinden bazı programlarla ilgili ricada bulunuyoruz. Elbette bütün programlarını İDOB kendisi belirliyor. Ancak bazı eserlerin sahnelenmesi için, Kadıköy Belediyesi işbirliğinin başından beri (on senedir) üç-dört esere maddi katkıda da bulundu, kısacası sponsor oldu. Anlayışlı bir işbirliği şarttır. Karşılıklı sorumlulukların özenle yerine getirilmesine çalışılmıştır ve bugüne kadar başarılı olunmuştur diye düşünüyorum.

Selen Tuncal: Belediye adına Süreyya Operası'nın organize ettiği etkinliklerden bahsedebilir misiniz?

Murat Katoğlu: Belediye adına Süreyya operasının organize ettiği etkinliklerden biri, Oda Müziği Konserleri'dir. Orkestra konserleri de oluyor; fakat en çok oda müziği konserleri organize ediyoruz. Kuartetler, triolar, kentetler, düetler yapılıyor. Ve Türkiye'nin önde gelen virtüözleri bu konserlerde, belediye tarafından angaje ediliyor. Bu konserler on yıldır her pazartesi akşamı düzenli olarak "Kadıköy Belediyesi Süreyya Operası Oda Müziği Konserleri" adı altında yapılıyor. Peki biz neden bu modelde bir şeyi tercih ettik? Bilinçli bir seçimdi. Çünkü orkestra konserleri yapılıyor İstanbul'da düzenli olarak. Bu şehirde düzenli olarak yapılmayan etkinlik oda müziği konseri. İDSO, BİFO gibi özel orkestralar, bir zamanlar Akbank'ın orkestrası, düzenli olarak orkestra konserlerini yapmaktaydılar, hala yapıyorlar. Biz ilk defa düzenli oda müziği konserlerini organize ettik ve bu da Süreyya Operası'nın bir özelliği haline geldi. Oda müziği konserlerinin yıllık programı sanat kurulunca belirlenmektedir. Türk sanatçıların yanında Avrupa'dan, Amerika'dan da sanatçılar getiriyoruz örneğin. Bu sanatçıların tespiti de, yine sanat kurulunun onayı ve fikriyle oluyor.

Selen Tuncal: Peki bununla ilgili ne söyleyebilirsiniz? Yerli veya yabancı sanatçıların ya da oda müziği konserlerinde davet edilecek sanatçıların dağılımı nasıl yapılıyor?

Murat Katoğlu: Bu dağılımı, tekrarlara düşmemeye, çeşitlendirmeye, icra edilen eserlere göre yapmaya özen gösteriyoruz. Örneğin, bir keman & piyano ikilisi seçtikleri eserleri çalışıyorlar, o programın, mümkün olduğu kadar o sene içerisinde tekrarlanmamasına dikkat ediliyor. Elbette bazen tekrarlanabilir; fakat iki konser arasında muhakkak uzun bir zaman dilimi olması şarttır. Bir piyano resitalini ele alırsak, üst üste birkaç hafta piyano resitali denk geldiyse artık uzunca bir süre piyano resitaline ara veriyoruz. Bu tip dengeler, planlamalar yapıyoruz. Ya da bir Trio konseri olursa o konserden sonra bir Quartet; bir yaylı Quartet olursa o konserden sonra bir piyanolu Kentet koyuyoruz. Yani bu tip dağılımlar yapıyoruz. Konserlerin programlarının ilan edilip katalogdan yayınlanmasından sonra olabildiğince değişmemesine dikkat ediyoruz. Bu durumlarla ilgili de bütün

sanatçılardan ricada bulunuyoruz. Programların değişmemesi bizim için, izleyici için önemli.

Selen Tuncal: Bir etkinlik değişikliğinde ya da iptal kriz anlarında ya da program içeriğindeki değişikliklerle ilgili o anda neler yapıyorsunuz? Çözüm olanaklarınız neler?

Murat Katoğlu: Açıkçası işi sene başından sağlam tutuyoruz. Bu nedenle de 10 sene içerisinde bugüne kadar iptal edilen üç ya da dört konser olmuştur. Bazen programlarda değişiklik talep edebiliyor sanatçılar, bu da, 10 sene içinde yedi ya da sekiz defa oldu. Örneğin bir Quartet ya da trioyu ele alırsak, bu topluluklar birden fazla kişiden oluştuğundan dolayı, sanatçılardan birinin mazeret ya da sağlık sorunu olabiliyor. Bazı durumlarda da programdaki bir eser değişebiliyor. Bunu kabul ediyoruz. Bu gibi değişiklikler keşke olmasa. Örneğin konser iptali çok az oldu. Şunu söylemek isterim, bizim biletlerimiz bir ay öncesinden satışa çıkmaktadır. Konser iptali bir ay önce belli olursa, bu duruma bir tedbir alabiliyoruz. Bu sene böyle bir durum oldu mesela. Yurtdışından gelen çok önemli topluluklar, mesela Julian, son anda güvenlik nedeniyle Amerika'dan gelemediler. Bunun bilgisi bize konserden 15 gün önce geldiği için yerine maalesef bir etkinlik koyamadık. Viyana'dan gelen bir kentet de iptal etti. Fakat onlar bir ay önceden haber verdikleri için konser koyabildik. Kısacası değişiklik olmaması için özen gösteriyoruz ve bugüne kadar da üç dört konserin dışında iptal edilen konserimiz olmadı. Sanatçılarla karşılıklı bir anlayışla yürütüyoruz bu etkinlikleri. Seneler içinde sanatçılar da buradaki sisteme inandı ve bu konuda çok anlayışlılar. Aynı zamanda ticari amaç gütmeyen bir yer olduğunu da seneler içerisinde anladılar. Örneğin buradaki bilet fiyatları bir kamu hizmeti anlayışı ile düşünülüyor. Belediye bu fiyatları belirlerken özen gösteriyor. Mesela seyircimiz, “Borodin Quarteti” gibi dünyaca ünlü bir topluluğu ya da dünyaca ünlü bir viyolonsel ya da keman sanatçısını 25-35 TL gibi rakamlarla dinleme imkanı buldu. Öğrenciler ya da emekliler yarı fiyatına izleyebiliyor ve bu rakamlar bugünkü İstanbul piyasasına bakıldığında çok uygun denebilecek rakamlar. Tüm bunları değerlendirdiğimizde, belediye tam bir kamu hizmeti yapmaktadır. Sanatçılar da bunu biliyorlar ve uyum sağlıyorlar.

Selen Tuncal: Peki sanata dair hangi açığı kapatmaya yönelik çalışıyorsunuz? Bahsettiğiniz belki bu küçük rakamlar bir açık kapatmaya yönelik olabilir, bunun dışında neler var, hangi açık kapatmaya yönelik burası?

Murat Katoğlu: Evet belediyenin belirlediği düşük bilet fiyatları bir açığı kapatmaya yönelik fakat bunun yanında fark yarattığımız etkinliklerimiz var. Bunlar fuaye konserleri ve eğitsel konserler. Eğitsel konserlerin programı tamamen ayrı oluyor çünkü bu konserler açıklamalı konserlerdir. Bu konserlere de yine genç, dinamik, kaliteli sanatçılar geliyorlar ve hem eser icra edip hem de eserle ilgili açıklama yapıyorlar. Bir diğer faaliyetimiz ise, "Bir Şölendir Opera". Her sene 2-3 hatta bazen 4 konser düzenliyoruz "Bir Şölendir Opera" ile ilgili. Bu konserler yine akşamüstleri, açıklamalı; giriş serbest, herkese açık bir etkinlik halinde oluyor. Bu etkinlik türünde moderatör, önemli bir müzik adamı, bir rejisör ya da bir orkestra direktörü, bir müzik tarihçisi olabiliyor. Moderatör, İstanbul'da ve özellikle Süreyya operasında oynanmamış ve oynanması mümkün olmayacak eserleri videoda örnekler sunarak gösteriyor. Hatta aynı eserin birkaç ayrı icrasından örnekler gösteriyor, açıklama yapıyor, anlatıyor. Bu etkinlik de çok rağbet görmektedir. Her sene mutlaka bu etkinliği de yapıyoruz. Örneğin yeni çıkan bir opera olan "Küçük Prens" Operası, besteleneli 3-4 dört sene oldu. "Bir şölendir opera" etkinliği kapsamında Ali Poyrazoğlu geldi hem gösterdi, hem anlattı Küçük Prens Operası'nı. Bir başka örnek verecek olursam Macbeth'in, Shostakovich'in operalarının oynanması zordur. Bunları da hep tanınmış operacılar, rejisörler geldiler anlattılar. Örneğin Yekta Kara, Mesut İktu, Gürer Aykal, Rengim Gökmen gibi müzik hayatının önde gelen insanları, bazen tiyatrocular, mesela Işıl Kasapoğlu rejisör olarak, Macbeth'i anlattı. Bir başka etkinlik de opera ve bale sanatıyla ilgili açıklamalı, eğitsel, belgesel sergilerdir. Örnek verirsek bu etkinliklere, "Türkiye'de Operanın Kuruluş Öyküsü", gerçekleştirdiğimiz bir sergi örneği. Türkiye'de Operanın Kuruluşu sergisi kitap olarak da basıldı. Bir diğer etkinlik "Opera ve Bale Afişleri" ile ilgiliydi. Bu etkinlik bir yanıyla Türkiye'de opera ve bale icrasının kronolojik tarihçesini de vermiş oldu. Eserlerin ne zaman oynandığı, hangi afişlerin kullanıldığı, hangi grafiker tarafından yapıldığı, hep araştırılmıştır. Bu sayede bir 40-50 senelik opera ve bale icrası tarihi de ortaya çıkmış oldu. Bir sonraki etkinlik ise opera dekorlarıyla ilgiliydi; dekor resimleri sergisi yaptık. Bu da, mesleğin bir başka tarafını anlattı. Bunlar hep

belgesel sergilerdir. Elbette bu sergiler uzun araştırmalar sonucu ortaya çıkmıştır. Bunlar aşağı yukarı beş-altı aylık bir çalışmadan sonra ortaya çıkan çalışmalardır. şu anda, opera ve bale kostümleri sergisi var. Dün (8 Mart 2017) açıldı, haziran ayına kadar da açık kalacak. O da bir belgesel sergidir. Orijinal çizimleriyle; giysiler, giysilerin üzerindeki desenler, başlıklar, aksesuarlar ile opera sanatı ile ilgili insanlara bilgi veren bir sergidir. Opera ve Bale eserleri yazmış Türk bestecileriyle ilgili bir sergi de düzenledik.

Her sene Süreyya operasının programı, haziran ayında yapılır ve bir senelik program net bir şekilde oluşturulur. Programın dışında hiçbir faaliyet olmaz. Oluşturulan takvimin kitabı basılır, ekimin başında izleyiciye bir yıllık program sunulur. On senedir tamamen bu disiplinli sistemi oturtmuş olduk. Ve izleyici buna alıştı.

Bunların dışında bir de yarışmalar açıyoruz burada. Elbette müzik sanatıyla ilgili her sene bir yarışma yapıyoruz. Mesela gençler arasında piyano yarışması yaptık. Tanınmış virtüözlerden seçici kurul oluşturduk. Kazanan gençler daha sonra piyasada da bir çok konser vermeye başladılar. Keman yarışması yaptık. Kazananlar İKSV'nin festivalinde programda eser icra etme fırsatını yakaladı. Bu yarışmalar belediyenin müzik sanatını ve gençleri teşvik etmek için yaptığı organizasyonlardandır. 2017'de sonuçlanan bir "Orkestra Suiti Beste Yarışması" açtık. Altı genç besteci ödül kazandı. şimdi bunların cd'leri de basılacak.

Selen Tuncal: Baktığımız zaman Süreyya operası, Moda'da yaşayan halk ya da okuyan öğrenciler gibi sosyo-kültürel seviyesi yüksek diyebileceğimiz bir kesime hitap ediyor. Ya da bu konuda donanımlı ve meraklı bir kesime hitap ediyor diyebiliriz. Bir de Süreyya Operası'na yakın Hasanpaşa dediğimiz, Fikirtepe dediğimiz, biraz daha sanattan ve eğitimden kopuk bir kesim de var. Bu kesimi de sanatın içine çekebilmek için yürüttüğümüz bir faaliyet var mı? Neler düşünüyorsunuz bu konuyla ilgili? Neler yapılabilir?

Murat Katoğlu: Esasında bu çalışmalar, sanat yöneticisinin tek başına yapabileceği bir şey değildir. Bu en başta bir eğitim işidir. İnsanların bu anlamda biraz daha ilgisini çekebilmek için web sitesini aktif tutmaya çalışıyoruz, her gün güncelliyoruz. Ve paylaşımlarımızın anlaşılır olmasına dikkat ediyoruz. İnterneti

mailing yoluyla kullanıyoruz. Binlerce kişiye devamlı mail gönderiyoruz. Afiş ve billboard kullanıyoruz. Halkla ilişkiler, tanıtım apayrı bir iş.. bu konuda herhalde eğitim idarecilerine de sorumluluk düşmez mi?

Selen Tuncal: Tam da bu esnada duyuru sistemlerinizi biraz daha açabilir misiniz?

Murat Katoğlu: İnternet, afiş ve billboard. Bu üçünün dışında mümkün olduğu kadar da basına bilgi veriyoruz. Elbette basın kullandığı kadarını kullanıyor hatta çok fazla kullanmıyor. Biliriz ki basın böyle konulara çok fazla yer vermez. Mesela belediyenin müzik sanatını ve gençleri teşvik etmek için yaptığı yarışmalardan bahsetmiştim. Bu yıl beste yarışması yaptık, çok iyi netice verdi, iki gün önce sonuçlandı. Bu beste yarışması basında epey yer aldı. Çünkü çok önemli bir işti. Bir oda orkestrası için beste yapılması istendi. Türkiye'nin ileri gelen müzisyenleri seçici kuruldaydı. Birçok eser geldi, altı eseri finale seçtiler. Bu seçilen altı eser, daha doğrusu finale kalan altı eser Gürer Aykal'ın yönetimindeki oda orkestrası İstanbul Sinfonietta tarafından finalde çalındı. Jüri, ödül alacak eserleri orkestranın performansı sonrasında seçti. Jüri ödülü alacak eserleri seçerken, dinleyiciler de eserlere oy verdiler. Çok güzel bir sonuçla, jürinin seçtiği eserle, halkın oyladığı eser aynı çıktı! İşte bu bir teşviktir. Belediyenin müzik sanatına ve gençlere teşviğidir. Kısacası bütün bu etkinlikleri halkın her kesimine ulaştırmaya, halkın her kesimini haberdar etmeye çalışıyoruz. Ama bu daha ziyade belediyenin basın bürosundan, halkla ilişkilerinin görevidir. Onların da halkın her kesimine hitap etmek adına uğraştıklarını eminim.

Selen Tuncal: 2000 yılından günümüze baktığımızda, kültür-sanat alanındaki değişimleri değerlendirir misiniz?

Murat Katoğlu: Edebiyat, şiir; bunlar Türkiye'de kendi ayakların üzerinde durabilen mesleklerdir, kültür faaliyetleridir. Hatta tiyatroyu bile buna katabiliriz. Heykel ve resime baktığımızda, yani güzel sanatlara baktığımızda, edebiyat kadar olmasa da yine de kendi ayaklarının üzerinde durabiliyor. Çünkü güzel sanatlar uzun yıllar, 1930'lardan itibaren kamu desteğiyle yürümüştür. Bu durum 1970'lere kadar da öyle gitmiştir. Devlet Resim ve Heykel Sergileri, bir takım yarışmalar, teşvikler hep devlet tarafından yapılmıştır. O dönemde resim ve heykel ürünlerinin birinci

alıcısı devletti. Devletin önerisiyle bazı kamu kuruluşları ve bankalar alıcı olmuştur. O dönemlerde bu etkinliklerden Milli Eğitim Bakanlığı sorumluydu. Baş organizatör ve teşvikçi bakanlıktı. Mesela İstanbul Beşiktaş'taki Dolmabahçe Sarayı'ndaki veliaht dairesindeki Resim ve Heykel Müzesi oraya bağlıydı. Modern Türk Resmi koleksiyonu orada oluşturuldu. 1980'lerden sonra bu devlet sergilerinin eskisi kadar işlevi, itibarı kalmamıştır. Çünkü özel galeriler yavaş yavaş ortaya çıkmaya başladılar. Ve bunlar gitgide çoğaldılar. Bu nedenlerden dolayı da mesleğin, eserlerin bir piyasası oluşmaya başladı. Bazıları ticari, bazıları popülist bu piyasaların. Dolayısıyla iyi-kötü resim (heykel o kadar değil) bir şekilde ayakta durmaktadır. Fakat bir şey vardır: MÜZİK. Müzik dünyanın her yerinde ve tabii ki Türkiye'de, hatta Amerika'da bile, vakıfların, kamu kuruluşlarının, firmaların desteğiyle ayakta durur. Almanya'da, Fransa'da, İngiltere'de orkestralara, opera ve baleye mutlak bir kamu desteği vardır. Bu kamu desteği olmadan ayakta duramaz. Hele opera ve bale hiç duramaz. Orkestra bazında bakıldığında; Akbank, Tekfen, Borusan gibi firmalar orkestra kurup sürekliliğini sağlayabiliyorlar; ama opera için bu mümkün olmuyor. Çünkü opera muazzam maliyeti olan, masraflı bir sanattır. Operayı çok girift işleri olan bir fabrikaya benzetebiliriz. Yani tek bir ürün değil, bir sürü ürün üretmesi gerekir. Başlıca olarak orkestrası vardır. Tiyatrodan çok farklıdır opera bu anlamda. Hatta tiyatroyla kıyas edilemeyecek kadar farklıdır. Bir orkestra en az 35-40 kişiden aşağı değildir, hatta bazen esere göre 60-70 kişidir. Koro vardır sonra. Bu koro en az 25 kişidir, esere göre 80-90 kişiye kadar çıkar. Solistler, orkestra şefi, rejisör, koro şefi vardır. Sonrasında destek hizmetleri vardır; tabi dekoratör (ki dekoratörler ayrılmaz bir parçasıdır operanın), kostümcü, ışıkçı, realizatörler, kuaför, kunduracı, terzi, makyöz.. Düşünebiliyor musunuz? Küçük çaplı bir teşkilat, bir fabrikadır opera. Hem de tek bir ürün üreten fabrika değil, birden fazla ürün üreten bir fabrikadır. Kuaförün, makyözün, kunduracının, terzinin işleri dönemlere göre değiştiğinden her biri orijinal bir iş, bir tasarım sorunu haline dönüşüyor. Yani bu müthiş bir organizasyondur. Bunlar parça parça hazırlanır. En sonunda insanların karşısına çıktığı vakit, insanlar bunların hazırlanış süreçlerini elbette akıllarına getirmezler. Bu nedenle opera mutlak bir kamu desteğine sahip olmalıdır. Şimdi şuna gelelim, kamu desteği, yıllar boyunca 1950-55, 1960'tan itibaren günümüze doğru gitgide azalmıştır. Özellikle son yıllarda, opera ve bale politik bir polemik meselesi haline geldi. Ve kamu yönetimi kendi öz kurumlarıyla, kendi kurduğu bu kurumlarla ilgilenmemeye başladı. Hatta "hasım" oldu gibi.. Son on senedir,

özellikle 2000'den bu yana olan kültür sanat politikasında, en çok bütün sanat kurumlarında hoşgörüsüzlük, belki dışlanma söz konusu olduğu görülmektedir. Devlet, opera ve bale ile hiç ilgilenmiyor, resime destek vermiyor, heykeli ise tamamen dışlıyor. Yani devlet, geleneksel bir bütçe payıyla gidiyor ve desteklemiyor sanat kurumlarını. Bunun dışında sahne meselesi de çok önemli. İstanbul gibi bir metropolde operanın bir sahnesi, tiyatronun bir sahnesi yok. Devletin ciddi bir konser salonu da yok. Örneğin İDSO konserlerini, Beşiktaş Belediyesi Fulya Sanat Merkezi'nde icra ediyor. Burada, Kadıköy Belediyesi'nin Caddebostan Kültür Merkezi'nde icra ediyor. İDSO, Beşiktaş ve Kadıköy belediyelerinin sahnelerini kullanıyor sadece düşünabiliyor musunuz? Bunların dışındaki mekanlara para ödemek zorunda kalarak konser veriyorlar. Ve opera da öyle. Opera gibi bir sanat, Süreyya operasının sınırlı imkanları içinde sıkışmış oluyor. Belli eserler oynanamıyor mesela. Kısacası özellikle 2000'den sonra plastik sanatlarda, güzel Sanatlarda müthiş bir umursamazlık var. Tiyatroda da var. Sanatın her dalı etkileniyor kısacası. Bununla birlikte edebiyat ayaklarının üzerinde durabiliyor büyüklü küçüklü yayınevleri sayesinde. İnsanlar da bireysel olarak gidip satın alabiliyorlar. Ama insanların karşısına bir opera eseri çıkarmak, bir orkestra çıkarmak çok başka bir şey ve çok masraf isteyen bir şey. Bu nedenle edebiyat gibi, şiir gibi kendi ayaklarının üzerinde durabilen sanat dallarıyla operanın, orkestraların kısacası müziğin sahnelenip uygulanması kıyaslanamaz maalesef. Ve kamu desteğine ihtiyacı var bu sanat dallarının.

Selen Tuncal: Peki bundan sonrası için öngörüleriniz nedir?

Murat Katoğlu: Benim kendi düşüncelerimin hiçbir kıymeti yoktur. Çünkü karar verici değilim. Bizim belediyenin karar vereceği eylemi işte bu ölçekte. Mesela Süreyya operası kadar olabiliyor.

Selen Tuncal: Biraz mekanla ilgili konuşursak eğer, yıllık toplam harcama bütçesi, izleyici profili, fiziksel kapasite, mekanın bakımı/yenilenmesi ile ilgili neler söyleyebilirsiniz?

Murat Katoğlu: Böyle binaların bakımı çok önemli. Süreyya Operası binasının her sene yaz aylarında bakımı yapılır. Nerden bakılsa burası her sene temmuz ayına kadar kullanılıyor. Çünkü İKSV'nin her sene burada üç-beş konseri

oluyor. Belediye burayı ona da tahsis ediyor. Sonra Uluslararası Opera Festivali oluyor, o festivalin birkaç temsili ve provaları da Süreyya Operası'nda oluyor. Bunun dışında her sene mevsim sonunda, iki konservatuvarın da (Mimar Sinan Üniversitesi Devlet Konservatuvarı, İstanbul Üniversitesi Devlet Konservatuvarı) sene sonu temsilleri oluyor birer tane; çünkü genç profesyonel adaylardır onlar; onlara da veriliyor bu bina. Tüm bunlarla birlikte kapanması Temmuz ayını buluyor. Temmuz ayından itibaren binanın bakım yapılıyor. Her sene muhakkak bakım yaptırıyoruz. Bazen büyük bakım, bazen küçük bakım. Sahne asansörleri, elektrik sistemi, bunlar hep gözden geçiriliyor. Sonra bütçe konusu; burada iki adet bütçe var. Bir belediyenin kullandığı bütçe, bir de İDOB'un kullandığı bütçe. Oda müziği konserleri için belediye bu sene aşağı yukarı 300.000 tl civarında bir rakam ayırmıştır. Yarışma için de yine belediye 80.000 tl bütçeyi ödüllere ve icra giderlerine ayırdı. Harcama bütçesi içerisinde personel giderleri de var. Fakat onun için bir rakam veremiyorum. 12 güvenlik personeli var, bunun dışında temizlik personeli, teknik personel, ışık, elektrik, otomasyon, teknik ve idari olarak tam 12 personel görev yapıyor. Bunun dışında vardiyalı da çalışan görevli var. Opera idaresinin de elemanları var. Onlarla da tam bir dayanışma içinde çalışılıyor. Çünkü operanın elemanlarının kullandığı çok şey belediyeye aittir. Bu nedenle de hem operanın hem belediyenin elemanları ortak çalışmış oluyor. Bu da bir dayanışma gerektiriyor. Bu dayanışma da burada fazlasıyla mevcut. Fiziksel kapasiteye gelince, operalarda ve konserlerde aşağı yukarı 570 kişi alınıyor salona. Bu şekilde değerlendirildiğinde bu salonun 600 kişiye yakın bir kapasitesi var, hep de doludur. Çoğu zaman biletler satışa çıktığı gün biter. Gelen izleyici yaş ortalaması orta yaş ve biraz üstüdür. Bununla birlikte gençler de geliyor. İlgi çekici olan konservatuar öğrencilerinin gelmemesidir. Bununla birlikte orkestra üyeleri de gelmez. Bunun nedeni de, 2000'den sonra neler oldu diyoruz ya, kamunun 1960'lara kadar olan denetiminin zayıflaması ile ilgilidir. Bu denetim zayıflığı da idareciliğin sanatçılara geçmesinin sonucudur. 1970'den sonra -hepsi benim gözlemim-bu gevşeme halini aldı maalesef. Sebebi de dediğim gibi denetim eksikliğidir. Diyeceksiniz ki, peki denetimi kim yapacak? Kamu yönetiminde bu denetimi yapacak nitelikli insan da yok maalesef. Halbuki bu kurumlarda ciddi bir denetimin olması gerekir. Çünkü netice itibarıyla bunları devlet kurmuş, bir sürü yerde binalar tahsis etmiş ve kadrolar vermiş, binlerce insana görevini yapması için maaş ödemektedir. Maalesef kamu yönetiminde olduğu gibi, başa gelen sanatçılarda da idarecilik eksikliği vardır. Şunu da önemle belirtmeliyim: Türk tiyatro hayatının

bir Muhsin Ertuğrul'u olmuştur... Mesleği kurallarıyla, ilkeleriyle temellendirmiştir. Türk müzik ve operasının ise ne yazık ki bir Muhsin Ertuğrul'u olmamıştır. Sanatçı dediğimiz kişi de esasında icracıdır fakat Türkiye'de artık bu tarz ayrımlar kalmadı. Bu nedenle iyi idarecilik beklemek ise haksızlık olur. Bu da yine kamu yönetiminin zaafiyetidir, özensizliğidir. Çünkü Türkiye'de estetik kesinlikle ikinci plandadır, daha doğrusu böyle bir kaygı yoktur, bu da toplumsal bir meseledir.

Selen Tuncal: İstanbul gibi bir metropolde yaşıyoruz ve konumun önemi çok büyük. Süreyya'yı konumu açısından değerlendirir misiniz?

Murat Katoğlu: Süreyya, herhalde ulaşımı en kolay olan yerlerden biridir. Hatta İstanbul'un Rumeli yakasında oturan insanlar için bile çok kolaydır. Çünkü vapur dediğimiz, son derece düzenli bir ulaşım aracı var. Hem Karaköy'den hem Beşiktaş'tan 20-25 dakikada ulaşılan bir yer. Sonrasında da on dakikalık bir yürüyüşle hiçbir vasıta kullanmasanız bile ulaşılacak bir yer. İstanbul'da bu kadar kolay ulaşılan yerler çok az.

Selen Tuncal: Az önce İKSV'ye konser mekanı olarak veriyoruz burayı dediniz. Peki bu kuruma gelip getirecek yan faaliyet var mıdır? İKSV'den konser mekanı olarak kira alıyor musunuz örneğin?

Murat Katoğlu: Hayır. Bunların hepsi belediyenin sponsorluğunda, belediyenin tutumudur. Bazı belediyeler parasız yapmıyorlar mesela. Bu bir kamu hizmetidir, iş birliğidir. İKSV zaten yasal olarak kamu yararına çalışan bir vakıftır. Yani ticari bir kuruluş değildir. İDOB'da kira vermiyor örneğin. Onlarla dayanışma halinde olarak halka hizmet sunabiliyoruz. Amaç yüksek sanat faaliyetlerini insanlara ulaştırabilmektir.

Selen Tuncal: Belediyeye bağlı bir kurumuz ve kar amacı gitmiyoruz dediniz. Bunun dışında diğer belediyelerimizin de faaliyetleri var. Onlarla farkınızı ortaya koymak için neler yapıyorsunuz? Vizyonunuz ve misyonunuzu açar mısınız?

Murat Katoğlu: Öncelikle bir kar amacı gütmüyoruz. Belediye hepsini kamu hizmeti olarak yapıyor. Diğer belediyeler için bir şey söyleyemem, onlar da eminim birçok şey yapıyordur.

Selen Tuncal: Gelecek teknolojinin üzerine kurulu ve teknolojik gelişmeler her gün yenileniyor. Sanat ve inovasyon desek, geleceğe yönelik planlarınız neler?

Murat Katoğlu: Birçok salon konseri performans esnasında canlı yayınlara internet üzerinden vermeye başladı. Bunları duyuyoruz bunlar güzel gelişmeler. Açıkçası konserlerin naklen verilmesi için bir şirketin bunu yapan birilerinin olması gerek. İkincisi İDOB bir kamu kuruluşudur, bunun için mevzuata uyulması gerekir. Belediye böyle bir planlamaya girmedir. Bunun dışında mesela dev ekranları kapının önüne konması gibi bir fikir geldi aklımıza. Temsil çok dolu olduğunda yapılabilir diye düşündük; ama dışarı konduğunda gürültü-gelen geçen olur diyerek bu fikirden vazgeçildi, uygulaması zor. İnternet yayını en pratik olanı aslında. Ama böyle bir talep yok. Böyle bir talep olmadığı için de böyle bir hazırlık yok şu an.

Sonuç

Dr. Murat Katoğlu, uzun yıllar bürokraside yaptığı önemli görevler ve akademik yayınları ve çalışmaları sayesinde iyi bir deneyime sahiptir. Bunun dışında röportaj esnasında iletişim dilinden ve paylaşımlarından sanat duyarlılığının çok yüksek olduğu anlaşılmaktadır. Belediyeye bağlı bir sanat kurumu olan Süreyya Operası için, hem bürokratik anlamda, hem akademik çalışmaları çalışmaları çerçevesinde, hem de sanat duyarlılığı bakımından çok iyi diyebileceğimiz bir sanat yöneticisi gerekmektedir. Dr.Murat Katoğlu bütün açılardan gerekli donanıma sahip olarak işini başarıyla yapmaktadır.

**Ek 3: Kurum Görüşmesi Kapsamında Cemal Reşit Rey Konser Salonu
Sanat Yönetmeni Sara Dildar Röportajı**

Sara DİLDAR

1970 yılında İstanbul'da doğdu. Eğitim hayatına Şişli 19 Mayıs İlkokulunda başladı. 1981 yılında Nişantaşı'nda bulunan İstanbul Teknik Üniversitesi Türk Musikîsi Devlet Konservatuarına girdi. Ortaokul - Lise ve Üniversite eğitimini burada tamamladı.

Konservatuar eğitimi boyunca başta Tanbur eğitimi olmak üzere Türk Müziği Solfej ve Nazariyatı, Batı Müziği Solfej ve Nazariyatı, Usûl, Türk Sanat Müziği Repertuarı, Türk Halk Müziği Repertuarı, Türk Halk Müziği Bilgileri, Türk Müziği Edebiyatı gibi birçok ders aldı. Birbirinden değerli isimlerden eğitim aldı; Göksel Baykut, Sadun Aksüt, Hurşit Ungay, Kâni Karaca, Demirhan Altuğ, Naime Batanay, Haydar Sanal, Yücel Paşmakçı, Fikret Değerli, Rahmi Sönmezocak, Saadet Gültaş, Sabahat Emir, Gamze Tüfekçi, Necip Gülses, Faris Akarsu, Hakan Talu ve Nail Yavuzoğlu bu isimlerden sadece birkaçı.

Ayrıca Ercümen Berker, Alâeddin Yavaşca, Bekir Sıtkı Sezgin, Niyazi Sayın, Yalçın Tura, Nida Tüfekçi, Neriman Tüfekçi, Yavuz Özüstün, Cüneyt Orhon, İhsan Özgen, Abdi Coşkun, Tülin Yakarçelik, Tülûn Korman gibi büyük hocaları tanıma şerefine nail oldu.

Konservatuar eğitiminin ardından ilkokul ve anaokullarında müzik öğretmenliği yaptı. Bunun yanı sıra uzun yıllar zihinsel engelli çocuklar ile müzik çalışmaları gerçekleştirdi. Çeşitli gruplarla müzik çalışmalarında bulundu. Daha sonra çalışma hayatına organizasyon alanında devam etti.

2012 yılında ise İstanbul Büyükşehir Belediyesi Kültür Daire Başkanlığı Ar-Ge biriminde çalışmaya başladı. Şu an İBB Cemal Reşit Rey Konser Salonu'nda Genel Sanat Yönetmeni olarak görevine devam etmektedir.

Selen Tuncal: Kurum bazında çalışan bir sanat yönetmeni hangi vasıfları barındırmalı?

Sara Dildar-İBB Kültür Daire Başkanlığı: Cemal Reşit Rey Konser Salonu; İstanbul Büyükşehir Belediyesi Kültür Daire Başkanlığı Kültürel Etkinlikler Müdürlüğü bünyesinde faaliyetlerin sürdürmektedir.

Cemal Reşit Rey Konser Salonu'nda görev yapacak olan Genel Sanat Yönetmeni; kültür-sanat sahasında ve özellikle müzik alanında eğitim almış ya da bu sahalarda uzman isimler arasından seçilmektedir.

Selen Tuncal: Sanat yönetimi bölümündeki ekipler hangi niteliklere sahip insanlardan oluşuyor?

Sara Dildar-İBB Kültür Daire Başkanlığı: Cemal Reşit Rey Konser Salonu'nda görev alan ekipler belediye personeli içerisinde seçilmekte. Resmi işleri takip eden memurların dışındaki ekip, daha önce müzik ve sanat alanlarında çalışmış ya da; bu konuda eğitim almış isimler arasından seçilmektedir.

Selen Tuncal: Yapılan etkinliklerde özellikle hangi sanat medyalarını kullanıyorsunuz?

Sara Dildar-İBB Kültür Daire Başkanlığı: Cemal Reşit Rey Konser Salonu'nda yapılan etkinliklerin türüne bağlı olarak sanat alanında faaliyet gösteren yazılı ve görsel medya araçlarını tümünden faydalanmaktayız.

Selen Tuncal: Kùltür-sanat'a dair hangi açığı kapatmaya yönelik çalışıyorsunuz ve hangi hedefe ulaşmaya çalışıyorsunuz?

Sara Dildar-İBB Kùltür Daire Başkanlığı: Hedef kitlemiz tüm İstanbul halkıdır. İstanbul'un kültürel çeşitliliğini dikkate alarak her yaş grubuna hitap eden kùltür-sanat ve özellikle müzik alanında çok çeşitli etkinlikler gerçekleştirmekteyiz.

Düzenlenen etkinlikler ve desteklenen organizasyonlarla kentin kùltür-sanat hayatına yerel yönetim katkısı sunulmakta, geliştirilen projelerle sanatın ve sanatçının önü açılmakta, halkın kùltür-sanat etkinliklerine ücretsiz ya da en düşük fiyatlarla ulaşması sağlanmaktadır.

Selen Tuncal: CRR lokasyon açısından, o semtte yaşayanlar açısından sosyo-kùltürel anlamda yüksek kabul edeceğimiz bir noktada. İstanbul'a baktığımızda, maalesef, sosyo-kùltürel anlamda sanattan kopuk olan bir kesim de görmekteyiz. Bu kesimi sanatın içine dahil edebilmek adına yürüttüğünüz bir çalışma var mı? Konuyla ilgili sizce neler yapılabilir? Bu durumla ilgili neler söyleyebilirsiniz?

Sara Dildar-İBB Kùltür Daire Başkanlığı: İstanbul Büyükşehir Belediyesi İstanbul'a çeşitli yerlerinde bulunan kùltür merkezleriyle kùltür-sanat alanında her türlü etkinliği gerçekleştirmektedir. Bu etkinliklerin büyük bölümü ücretsizdir. Sadece uluslararası etkinliklere de ev sahipliği yapmakta olan İBB CRRKonser Salonu'nda ücretli etkinlikler yapılmakta, bununla birlikte buradaki etkinliklerin ücretleri meclis kararıyla benzerlerine göre çok düşük fiyatla belirlenmektedir.

Tüm bu çalışmalar; İstanbul'da yaşayan her kesimden insanın kùltür-sanat etkinliklerine katılımını kolaylaştırmaktadır.

Kùltür-sanat etkinlikleri İstanbul'a yayılan kùltür merkezleri sayesinde şehrimizde yaşayanların ayağına kadar gitmektedir.

Selen Tuncal: 2000 yılından günümüze kadar kùltür-sanat alanındaki değişimlerle ilgili neler düşünüyorsunuz?

Sara Dildar-İBB Kùltür Daire Başkanlığı: Yeni bin yılın girmesiyle birlikte kùltür ve sanatın önemi artmış, ülkelerin gelişim ve değişiminde çok önemli bir güç

olduğu artık kabul edilir olmuştur. Kùltür-sanat etkinlikleri ùlkelerin gelir kaynakları arasına girmiş, yurtdışında ùlke tanıtımlarının en önemli aracı haline gelmiştir.

Buna bağlı olarak; Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan'ın 1994 yılında belediye başkanlığına seçilmesinden sonra başlattığı kültürel ve sosyal belediyeçilik anlayışı 2000'li yıllardan sonra 2004 yılında işbaşına gelen İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanımız Sayın Kadir Topbaş'ın gayretiyle daha da gelişmiştir. Yaptığımız çalışmalardan bazıları: 2004'te 3 olan kültür merkezi sayısını 16 yeni kültür merkezi açarak 19'a çıkardık. Kùltür merkezlerindeki 1182 olan koltuk kapasitesini 7204'e çıkarttık. Cemal Reşit Rey Konser Salonu'nu yenileyerek teknik altyapı kalitesini arttırdık ve koltuk kapasitesini 863'ten 963'e çıkarttık. İstanbul'umuza uluslararası standartlara sahip 2 adet kongre merkezi kazandırdık; İstanbul Kongre Merkezi, Haliç Kongre Merkezi. 4 yeni tiyatro açtık; Türkiye'de ilk çocuk tiyatroları olan, Küçük Kemal Sahnesi, Ferih Egemen Sahnesi. Bu sürede kültür merkezlerimizde toplamda 27 bin 559 etkinlik gerçekleştirerek kültürümüzü şehrin en uçlarına kadar taşıdık. Şehir Tiyatrolarında %57'si yerli olmak üzere; 232 yerli, 172 yabancı olmak üzere toplam 404 farklı oyunu, 21.256 seans da seyirciyle buluşturduk. Tiyatrolarımızda 4 milyon 902 bin 400 seyirciyi oyunlarla buluşturduk.

Bugün; İstanbul Büyükşehir Belediyesi şehrimizdeki kültür-sanat faaliyetlerinin en önemli aktörü konumundadır. Sadece şehrimizde değil ulusal ve uluslararası sahada gerçekleştirdiği önemli etkinliklerle İstanbul kültür-sanat hayatını dünyaya taşımaktadır.

Selen Tuncal: Mekana dair aşağıda kalemler hakkında bize bilgi verebilir misiniz?

Sara Dildar-İBB Kùltür Daire Başkanlığı:

-Mekan için yıllık toplam harcama bütçesi: İBB CRR Konser Salonun yıllık toplam harcamaları planlanan programlara ve etkinlik sayısına göre değişiklik göstermektedir.

-İzleyici profili: İBB CRR Konser Salonun izleyici profili gerçekleştirilen etkinliğe göre değişiklik gösterebilmektedir. Klasik müzikten caz'a, Türk sanat

müziğinden Türk halk müziğine kadar müziğin tüm dallarında konserler verilen İBB CRR Konser Salonu'nda farklı beğenileri olan müzikseverler buluşabilmektedir.

-Fiziksel kapasite: İBB CRR Konser Salonun 963 koltuk kapasitesine sahiptir. Ayrıca sergi salonumuzda hizmet vermektedir.

-Mekânın bakımı/yenilenmesi: İstanbul Büyükşehir Belediyesi Kültür Daire Başkanlığı Kültürel Etkinlikler Müdürlüğü'ne bağlı olarak hizmet veren İBB CRR Konser Salonunda; her yıl sezon bitiminde eksikler tespit edilmekte, buna bağlı olarak bakım ve onarımlar tamamlanarak yeni sezona hazır hale getirilmektedir.

Selen Tuncal: İstanbul gibi bir metropolde, mekânın konumunun izleyici katılımını ne ölçüde etkilediğini düşünüyorsunuz? CRR'yi bu anlamda değerlendirir misiniz?

Sara Dildar-İBB Kültür Daire Başkanlığı: Kültür ve sanat alanında hizmet veren kurum ve kuruluşlarının şehrin merkezi bir yerinde bulunması elbette önemli bir avantajdır. Kolay ulaşılır olmak tercih açısından önemli avantajlar sağlamaktadır. Ancak İBB CRR Konser Salonu gibi köklü ve bilinirliği yüksek bir salonun tercih edilmesi sadece merkezi olması ile ilgili değildir. Zaten sanatseverler salonumuzu yakından takip etmektedirler. Uygun bilet ücretleriyle ulusal ve uluslararası sahada isim yapmış sanatçıları seyredebilme şansı da İBB CRR Konser Salonu'ndaki katılımı eklemektedir. Elbette programların kalite ve cazibesi de bu tercihi desteklemektedir.

Selen Tuncal: Duyuru sistemleriyle ilgili tercihleriniz ve iptal/ kriz anlarındaki çözüm metotlarınız neler?

Sara Dildar-İBB Kültür Daire Başkanlığı: İBB CRR Konser Salonu gerçekleştirdiği etkinlikleri günümüz imkânlarıyla tüm yazılı ve görsel medya organları ve sosyal medya üzerinden duyurabilmektedir. Güçlü bir iletişim ağı olan kurumumuz iptal durumlarında ortaya çıkan krizi yine aynı yollarla ilgili kişilere çok hızlı duyurabilmektedir. İBB CRR Konser Salonunun sanatseverler tarafından sürekli takip ediliyor olması da iptal durumlarında oluşacak krizin önüne geçmekte duyurunun hızlanmasına yardımcı olmaktadır.

Selen Tuncal: Belediyeye bağlı bir kurum olarak yurt dışından aynı pozisyondaki kurumlarla nasıl bir iş birliği içindesiniz?

Sara Dildar-İBB Kültür Daire Başkanlığı: Yurtiçi ve yurtdışında bulunan benzer kurumlarla zaman zaman görüşmeler ve ziyaretler gerçekleştirilmekte. Bu irtibatlar sırasında karşılıklı görüş alış-verişinde bulunulmaktadır. Bir dünya Şehir olan İstanbul’da her sahada güçlü hizmet veren İstanbul Büyükşehir Belediyesi’nin kültür-sanat alanındaki çalışmaları ve başarıları diğer lke Őehirleri tarafından ilgi ve merakla izlenmektedir.

Selen Tuncal: Etkinlik takvimlerini, program içeriklerini nasıl oluşturuyorsunuz? Bu takvimde ve program içeriğinde hangi koşullarda değişiklik yapıyorsunuz?

Sara Dildar-İBB Kültür Daire Başkanlığı: Etkinlik takvimi; genel sanat ynetmenimizin koordinasyonunda kurumda çalışan ilgili birimlerimizin araştırmaları neticesinde gelişen ve ayrıca teklif olarak gelen projeler üzerinden değerlendirilerek oluşturulmaktadır. Yıllık olarak yapılan planlamaların değişikliğe uğramaması konusunda hassasiyet gösterilmektedir. Değişikliklerle ilgili birçok faktör devreye girmektedir. Ancak hepsinde temel olarak karşılıklı anlaşmalar esas teşkil etmektedir.

Selen Tuncal: Hangi tip etkinlikler daha çok rağbet görüyor?

Sara Dildar-İBB Kültür Daire Başkanlığı: İBB CRR Konser Salonu; İstanbul Büyükşehir Belediyesi Kültür Daire Başkanlığı Kültürel etkinlikler Müdürlüğü’nün “yerli” ve “milli” kültürümüzü esas alan anlayışının ağırlıkta olduğu bir programla hizmet vermektedir. Buna bağlı olarak kültürel değerlerimizi esas alan halk ve sanat müziği konserlerimiz büyük ilgi görmekte ayrıca dünyadan seçilmiş önemli isim ve gruplarında konserlerinin biletleri hızla tükenmektedir.

Selen Tuncal: Etkinlik takvimi oluştururken, yerli-yabancı sanatların ya da grupların dağılımını nasıl yapıyorsunuz?

Sara Dildar-İBB Kültür Daire Başkanlığı: İBB CRR Konser Salonunda yapılacak etkinliklerde sanat veya grupların kaliteleri ve başarıları öncelikle tercih sebebi olmaktadır. Bunun için yerli-yabancı ayırımı yapılmamakla birlikte ülkemizin

kültür-sanat zenginliği dikkate alınarak, ülkemizin müziğine ve müzisyenine öncelik tanınmakta, sanatımıza ve sanatçılarımıza destek olmaya gayret etmekteyiz. Daha çok yerli ve milli bir anlayışı esas aldığımız etkinliklerimizle ülkemizin değerlerinin ve müzik zenginliğinin sahnemize yansımaya önem vermekteyiz.

Selen Tuncal: Kuruma gelir getirecek yan faaliyetler var mı?

Sara Dildar-İBB Kültür Daire Başkanlığı: İBB CRR Konser Salonu uygun talepler geldiğinde kiraya verilebilmektedir.

Selen Tuncal: Rekabetçi politikanız nelerdir, aynı kulvarda yer alan kurumlarla farkınızı ortaya koymak için neler yapıyorsunuz? (Burada biraz kurumun vizyon ve misyonunuzdan da bahsedebilir misiniz?)

Sara Dildar-İBB Kültür Daire Başkanlığı: İstanbul Büyükşehir Belediyesi olarak hiçbir kurumla rekabet içinde değiliz. İstanbul halkına kaliteli, düşük fiyatlarla ya da ücretsiz olarak her kitlenin faydalanabileceği, İstanbulumuza yakışır bir kültür-sanat hizmeti veriyoruz.

İstanbul Büyükşehir Belediyesi adına kültür-sanat faaliyetlerini İBB Kültür Daire Başkanlığı ve ona bağlı müdürlükler yürütmektedir. İBB Kültür Daire Başkanlığı, Kültürel Etkinlikler Müdürlüğü bünyesinde bulunan 17 farklı kültür merkezimizde ücretsiz olarak kültür ve sanat etkinlikleri düzenlemekteyiz. Cemal Reşit Rey Konser Salonumuzda dünya çapında tanınan isimleri, şehrimizdeki herkesin katılabilmesi için temsili olarak cüzi miktarlarda tuttuğumuz bilet fiyatlarımızla İstanbullularla buluşturuyoruz.

CRR Konser Salonu, Taksim Cumhuriyet Sanat Galerisi, Muhsin Ertuğrul Tiyatrosu, Ali Emiri Efendi Kültür Merkezi kendi alanlarında öne çıkan merkezlerimizdir.

İstanbul'un tamamına yönelik hizmet vermekteyiz. 18 yaş üstü ilgi alanlarına yönelik seminerler yapılmakta, yetişkin tiyatroları sahnelenmekte, farklı müzik beğenilerine yönelik konserler düzenlenmekte, çok amaçlı kültür merkezleri ile hizmet vermekteyiz. Ayrıca her yıl Mayıs ve Haziran aylarında Harbiye Cemil Topuzlu Açıkhava Sahnesi'nde müzikal oyunlar sahnelenmektedir. Çocuklar için yıl boyu sahnelenen çocuk tiyatrolarının yanı sıra Şehir Tiyatroları, "Haydi Çocuklar

Tiyatroya” sloganı ile “Her çocuk bir tiyatro izleyicisidir” mantığını ilke edinerek, 7 ay boyunca çocuklarımızı birbirinden güzel, eğlendirici ve öğretici çocuk oyunlarıyla buluşturmaktadır.

Belediye olarak sanatçılarımızın eserlerini halka sunmak konusunda her zaman destek ve gayret göstermekteyiz. Bunun dışında ortak etkinliklerimizi ve kamu kurum kuruluşlarının, kamu yararına kurulmuş STK’ların talepleri doğrultusunda salonlarımız tahsisler için de kullanılmaktadır.

Selen Tuncal: Geleceğe yönelik inovasyon içeren planlarınız neler?

Sara Dildar-İBB Kültür Daire Başkanlığı: İstanbul Büyükşehir Belediyesi, geleceğin dünyasında söz sahibi olacak ülkeler arasındaki rekabette kültüre verdiği değerle ön saflardaki yerini alacak bir dünya şehri olma yolunda, insana hizmet edildiği bilincinden asla ayrılmadan estetik bir yaklaşımla çalışmalarını sürdürecektir.

Sonuç

İBB Kültür Daire Başkanlığı’na bağlı olarak, Genel Sanat Yönetmeni Sara Dildar’ın yönetiminde çalışmalarını sürdüren CRR Konser Salonu, öncelikler ulusal sanatçılara ve sanat topluluklarına destek vermekte, ikinci etapta ise yurt dışından alanında isim yapmış sanatçılara sahnesinde yer vererek etkinlik programlarını oluşturmaktadır. Halkın her kesimine hitap ettiklerini vurgulayan İBB-CRR yöneticileri, gerek makul bilet fiyatları, gerekse devlet desteğiyle şehrin her noktasına inşa etmeye çalıştıkları kültür merkezleriyle birlikte toplumun her bireyinin sanata ulaşmasına çaba gösterdiklerini ve sanatı ulaştırdıklarına inandıklarını belirtmektedir.

Ek 4: Kurum Görüşmesi Kapsamında Zorlu Performans Sanatları Merkezi Kurumsal İletişim Bölümü Röportajı

Selen Tuncal: Kurum bazında çalışan bir sanat yönetmeni hangi vasıfları barındırmalı?

Zorlu PSM: İyi bir sanat yönetmeninin, akademik eğitim altyapısı olması, sanatın birçok dalından beslenmesi, yaratıcı endüstrilerle yakın temasta olması, yaratıcı düşünme becerisine sahip olması, dış dünyayı yakından takip etmesi, çok okuması, iyi bir gözlemci olmasıyla beraber organizasyon becerilerinin gelişmiş olması gerekiyor.

Selen Tuncal: Sanat yönetimi bölümündeki ekipler hangi niteliklere sahip insanlardan oluşuyor?

Zorlu PSM: Yukarıda belirttiğimiz özellikleri barındırmasının yanı sıra, yaratıcı, ekip çalışmasına yatkın, çözüm odaklı, “multi-tasking” ve süreçler konusunda sabırlı olması büyük önem taşıyor. İşler planlandığı gibi yürümeyebiliyor ve/veya değişim gösterebiliyor. Bu değişimlere adapte olabilmek çok değerli bir özellik.

Selen Tuncal: Yapılan etkinliklerde özellikle hangi sanat medyalarını kullanıyorsunuz?

Zorlu PSM: Ev sahipliği yaptığımız sayısız etkinlik ve sanat dalı için kendi oluşturduğumuz Zorlu PSM Mag, blog, zorlupsm.com, yüzbinlerce sanatseveri bir araya getiren sosyal medya kanallarımız ve video içeriklerimizle kültür- sanat dünyasında benzersiz olduğunu düşündüğümüz bir içerik üretiyoruz. İletişimini yaptığımız tüm etkinlikler için kendi içerik kanallarımızda etkinlik bilgileri ve ait olduğu sanat dalı hakkında derin bir kaynak sunmaya çalışıyoruz. Bunun yanında, hem kurumsal sponsorlarımızın iletişim kanallarını medya karmamıza katıyor; hem de etkinlik özelinde tüm mecraları kapsayan bir medya satın alma stratejisini takip ediyoruz.

Ayrıca yazılı, online mecralardaki tüm kültür- sanat köşelerini, haberlerini takip edip, haber röportaj, özel haber gibi farklı tekniklerde medyada yer almaya çalışıyoruz. Özellikle instagram, twitter ve youtube fenomenleri ile etkinlik bazı

işbirlikleri de yapıyoruz. Fikir önderlerinin desteğini almak ve kamuoyu yaratmak adına da davetlerimiz ve çeşitli işbirliklerimiz, ortak projelerimiz oluyor.

Selen Tuncal: Kültür-sanat'a dair hangi açığı kapatmaya yönelik çalışıyorsunuz ve hangi hedefe ulaşmaya çalışıyorsunuz?

Zorlu PSM: Türkiye'deki multi-disipliner sanat merkezi açığını kapatmaya çalışıyoruz. Etkinliklerimizi tiyatrodan müzikale, film gösteriminden sanat sergilerine, özel şovlardan konserlere en geniş çeşitlilikte planlamaya özen gösteriyoruz. Sanatın demokratikleşmesi adına etkinlik yelpazemize, toplumun her kesiminden izleyicinin gelebileceği projeleri almaya çalışıyoruz. Sezon takvimimizi oluştururken de bu misyonumuzu gerçekleştirmeye çalışıyoruz.

Selen Tuncal: Zorlu PSM, sosyo-kültürel düzeyi yüksek kabul edilebilir bir ziyaretçi profiline sahip diyebiliriz. İstanbul'a baktığımızda, maalesef sanattan kopuk olan bir kesim de görmekteyiz. Bu kesimi sanatın içine dahil edebilmek adına yürüttüğünüz bir çalışma var mı? Konuyla ilgili sizce neler yapılabilir? Bu durumla ilgili neler söyleyebilirsiniz?

Zorlu PSM: Zorlu PSM'nin ilk açıldığı dönem baz alındığında bu algı-yaklaşım doğru olabilir. Fakat 3. sezon itibarıyla farklılaşan programı ve buna bağlı olarak değişen iletişim diliyle Zorlu PSM'nin ziyaretçi yelpazesi oldukça genişledi.

Genişleyen program ve "We Stage The World" mottosu eş zamanlı ortaya çıktı. Sanatın evrenselliği ve çeşitliliğini kutlayan Zorlu PSM'de tüm sanat dallarına yer vermeye çalışıyoruz. Sahnelerimizde dünyaca ünlü bir müzikali de, ilk konserini veren genç bir sanatçıyı da izleyebilirsiniz. Broadway müzikalleri ve dev prodüksiyonlu gösterilerin, Türkiye'deki ana merkezi olmaya devam ederken; dünyaya yön veren 'star'lara, rock, elektro-pop, progresif-rock, post-rock türlerinde müzikleri kucaklayan alternatif isimlerden, bale, opera, klasik müzik ve deneysel tiyatro topluluklarına kadar çok çeşitli gösteriye de ev sahipliği yapıyoruz.

Tanıtım stratejimiz de Zorlu PSM'nin programındaki değişime ayak uydurdu. Websitemizi misafirlerimizin konserler hakkında rahatça bilgi edinebildiği, sahne alacak sanatçıların müziklerini dinleyebildikleri, haklarında yazılmış yazıları okuyabildikleri bir kılavuz haline getirdik. 2 ayda bir çıkardığımız, Zorlu PSM

dünyasından beslenen; ama bununla sınırlı olmayan dergimiz, Zorlu PSM Mag. ve her gün güncellenen bir blogumuz var. Bu mecralarda hem global hem de yerli kültür- sanat hayatından haberler vermeye çalışıyoruz. İçerikle pazarlama stratejimiz sanatseverlere fayda sağlamak üzerine kurulu. Geleneksel ve dijital iletişim kanallarının yanı sıra üniversiteler, etkinlik toplulukları, ‘expat’ toplulukları, müzik ve sahne sanatları toplulukları ile birebir iletişim kanalları oluşturuyor ve geliştiriyoruz. Özellikle Studio’da gerçekleşen Lokalize etkinliklerimizde, üniversite öğrencilerine özel ücretsiz giriş imkanı tanıdığımız etkinlik bazlı projelerimiz oluyor. Zorlu PSM binasının etkinlik olmayan saatlerde de insanların zaman geçirebileceği ve keyif alabileceği bir mekana dönüşmesi için de çalışmalara başladık.

Gelecek planlarımız içinde Zorlu PSM dünyasının tamamını kapsayan, tüm fonksiyonlarını ve etkinliklerini bulabileceğiniz, özel içerikler ile beslenen bir app projesi, Karnaval’ın dijital mecrasında yayın yapacak bir Zorlu PSM kanalı, ziyaretçi deneyim ve alışkanlıklarına göre şekillenen, kültür paylaşımını destekleyen bir sadakat programı da yer alıyor.

Toplumsal fayda yaratabilecek konulara yaklaşımı da önemsiyoruz. TEV, Barış için Müzik Vakfı, Türkiye Meme Vakfı, Tohum Otizm Vakfı gibi çeşitli STK’lar ile işbirliği içindeyiz. Bazı etkinliklerimizde mekan sponsoru, bazılarında ise farklı, interaktif işbirlikleriyle bu kurumların seslerini duyurmalarında yardımcı olmaya çalışıyoruz.

Temel olarak, çeşitli sanat dallarına yönelik içerik ürettiğimiz için konuştuğumuz kitle de buna bağlı olarak değişiklik gösteriyor. Örneğin; caz etkinliklerimizde, bu “crowd”a yönelik bir iletişim yürütürken, Royal Opera House gösterimlerimizde tamamen klasik müzik dünyasına yönelik bir sesleniş benimsiyor, mecralarımızı farklılaştırıyoruz.

Selen Tuncal: 2000 yılından günümüze kadar kültür-sanat alanındaki değişimlerle ilgili neler düşünüyorsunuz? Sizin de bildiğiniz gibi 2000’lerin başından itibaren şehirdeki pek çok salonda gerçekleştirilen klasik müzik etkinlikleri azaldı. Yerini Geleneksel Türk Müziği’ne bırakan klasik müzik, özellikle 2008 yılında AKM’nin kapatılmasıyla birlikte büyük bir darbe almış oldu. Klasik müzik olarak adlandırılan müzik, tüm dünyanın ortak çalışması

sonucu gelişmiş bir müzik türüdür. Herhangi bir kültürün simgesi değildir. İnsanlığın ortak kültüründen beslenir ve bildiğimiz gibi kimseyi kendi kültüründen etmez. Ne yazık ki 2000 yılından günümüze kadar kademe kademe bu düşüncenin aksi topluma dayatılmakta, bu dayatma içi boşaltılan etkinliklerle ya da geleneksel türk müziği etkinlikleriyle sürdürülmektedir.. Sorun geleneksel türk müziği etkinliklerinin olması değil. Halk aslında güzel olanı seviyor ve benimsiyor. Örneğin, sokakta insanların telefonu Bach ya da Mozart çalıyor. Belki farkında değil ama güzel olduğu için seçmiş ve sevmiş. İnsan klasik müzik ya da türküyü aynı anda dinleyebilir, sevebilir. Önemli olan halka çizilen resmin kalitesinin yüksek olmasıdır. Çünkü hepimiz biliyoruz ki sanat eğitir.. Bu anlamda Zorlu PSM olarak etkinliklerinizin içerikleri ve üstlendiğiniz misyon daha da kıymetli hale gelmekte hiç şüphesiz. Bu süreçle ilgili genel düşünceleriniz nelerdir?

Zorlu PSM: AKM gibi bir mekanın kapalı olması, klasik müzik alanında eserlerin izleyiciyle buluşması anlamında gerçekten üzücü bir durum. Tabii ki IDOB ve IDSO gibi kurumlar, konserlerine ve gösterilerine diğer salonlarında devam ediyorlar. Nicelik açısından belki bugün de aynı performans rakamlarını yakalayabiliyorlarsa da nitelik açısından kısıtlayıcı nedenlerle eskisi kadar büyük ölçekli işlere maalesef programlarında yer vermekte zorluk çekiyorlar. Zorlu PSM olarak bizler de, AKM sahnesinin yokluğunu aratmamak için elimizden geleni yapıyor; büyük çaplı işlerin sahnelenebilmesi için yurtdışından sanatçıları ve prodüksiyonları misafir ediyoruz. Bir yandan da, bu gibi önemli kültür-sanat kurumlarıyla mümkün olduğunca çok işbirliği yaparak sahnelerimizi yerli sanatçılara ve prodüksiyonlara açıyoruz. Ayrıca klasik müzik alanında şehrimizde irili ufaklı birçok bağımsız mekanda konserler gerçekleşmeye devam ediyor; ve bunların da umut verici gelişmeler olduğunu düşünüyoruz.

Eğer toplumların ortak mirası olarak adlandırdığımız klasik müzikten kastınız Klasik Batı Müziği değilse bu çatı altına Klasik Türk müziği, Klasik Çin müziği vb. tüm klasik müzik mirası girmelidir. Öncelikle kavramlar konusunda hemfikir olmakta fayda görüyoruz. Bizim gözlemimize göre konser salonları programlarında maalesef gerçek Klasik Türk müziği konserlerinde de bir artış bulunmuyor. Yozlaşmış bazı “pop” müzik konserlerine ya da bahsettiğiniz gibi içi boşaltılmış

konserlere ticari/politik nedenlerle daha fazla yer verildiği savına katılabiliriz. Klasik Türk Müziği etiketi altında sunulan birçok konserin aslında bu müzik mirasını yansıtan işler olmadığını düşünüyoruz. İş Sanat, CRR, Uniq, Akbank Sanat, IKS V Festivalleri vb. mekan programları ve seriler altında hâlâ kaliteli müzik sunulduğunu ve bunların da izleyici tarafından takdirle takip edildiğini söyleyebiliriz.

Diğer taraftan da kaliteli müziğin sadece klasik müzik janrasına sıkıştırılmaması gerekir. Genç jenerasyonun alternatif müzik alanında da büyük bir üretim halinde olduğunu görüyoruz. Klasik müziğe modern yorumlar getiren birçok genç grup da mevcut. Bunları da bir umut ışığı olarak not etmek isteriz.

Selen Tuncal: Mekana dair aşağıda kalemler hakkında bize bilgi verebilir misiniz?

Zorlu PSM:

-İzleyici profili: Etkinlik programımızın çeşitliliği ile doğru orantılı olarak, 7'den 77'ye bir izleyici kitlemiz olduğunu söyleyebiliriz. Her yaştan, her sosyo-ekonomik statüden sanatseveri Zorlu PSM'de ağırlıyoruz. Edindiğimiz genel izlenim, misafirlerimizin önemli bir kısmının, katıldıkları etkinliklerden sonra PSM'ye başka bir etkinlik için yeniden geldiği yönünde.... Bu anlamda sadık bir izleyici profilimiz olduğundan bahsedebiliriz. İçinde bulunduğumuz son sezonda, hayata geçirdiğimiz sahne üstü ayakta konserler, festivaller ve Studio konserlerimizle daha genç bir kitleye de ulaştığımızı söyleyebiliriz.

-Fiziksel kapasite: Mekan bazlı detaylarıyla kapasitelerimiz;

Ana Tiyatro: oturma 2.216, sahne üstü ayakta 3.200, sahne üstü ayakta + oturma 4.200,

Drama Sahnesi: oturma 717,

Studio: oturma (azami) 250, ayakta (konser düzeni) 500,

Skylounge: oturma 650, ayakta 750,

Amfi: oturma (azami) 2.000,

Meydan Fuaye: oturma 650, ayakta 1.000,

VIP Lounge: ayakta 250

şeklinde.

Tüm mekanları kullanarak gerçekleştirdiğimiz festivallerimizde, sağlıklı dolaşım ve fasilitelerin kapasiteye yeterli hizmet verebilmesi için aynı anda azami 5.000 kişiyi misafir edebiliyoruz.

-Mekanın bakımı/yenilenmesi:

Her yıl;

20.000 m2 duvar tamir ve boyama,

3.000 m2 ahşap zemin sistre ve boyama,

133 flybar, 14 lift, 92 motor bakımı,

488 kabin hoparlör, 478 mikrofon, 18 ses masası bakımı,

1.431 fixture ışık ekipmanı bakımı,

1.120 dimmer rack bakımı,

14 ışık masası bakımı,

10 video projektör bakımı,

235 m2 LED panel bakımı,

200m2 sahne podyumu bakımı

gerçekleştiriliyor.

Tüm bu işler için 54 kişilik Operasyon & Prodüksiyon departmanı çalışanları yanı sıra işinin uzmanı taşeronlar hizmet veriyor..

Hemen her gün süren bu işlemlere ağırlık yaz aylarında 1-1,5 aylık yoğun çalışma programı ekleniyor.

Selen Tuncal: stanbul gibi bir metropolde, mekanın konumunun izleyici katılımını ne ölçüde etkilediğini düşünüyorsunuz? Zorlu PSM'yi bu anlamda değerlendirir misiniz?

Zorlu PSM: Zorlu PSM, hem – pek çok fonksiyonu içinde bulunduran Zorlu Center gibi bir kompleksin bir parçası olmasıyla hem de şehrin merkezi alanlarından birinde, ulaşımı son derece kolay bir konuma sahip olmasıyla öne çıkıyor. İzleyicilerimizin çoğundan, ulaşım kolaylığına yönelik olumlu yorumlar alıyoruz. Şehrin göbeğinde bir kültür-sanat merkezi olarak bunun olumlu getirilerinden faydalandığımızı söyleyebiliriz. İstanbul gibi trafiğin hayat kalitesini çok düşürdüğü

bir ortamda, metro- metrobüs vb. toplu ulaşım araçlarının varlığı; 7-24 mekanımızı ekstra cazip kılıyor. Gözlemlerimiz geç saatlere kadar süren ve özellikle genç kitleye hitap eden festival vb. etkinliklerde toplu taşıma olanaklarının önemli bir değer olduğu yönünde.

Selen Tuncal: Duyuru sistemleriyle ilgili tercihleriniz ve iptal/ kriz anlarındaki çözüm metodlarınız neler?

Zorlu PSM: Etkinlik duyurularımızı, söz konusu etkinlik / konser bütçesi el verdiği ölçüde, 360 derece olarak tasarlamaya gayret ediyoruz. Etkinliklerimizin basında yer alması için röportaj, özel haber, bülten gibi farklı araçlarla basına duyuru yaparken, bir yandan sosyal medya kanallarımızda, oradaki takipçi kitlemizle etkinlik haberlerimizi paylaşıyoruz. Yanı sıra reklam ve ilan çalışmaları için konvansiyonel ve dijital medya için planlar oluşturuyoruz.

Geçtiğimiz yakın dönemde dönemde, sosyal hayatı da derinden etkileyen olumsuz gündem ve buna paralel etkinlik iptalleri ya da ertelemeleri ile sık sık karşılaşılıyor. İptal olan söz konusu etkinlik, eğer kendi organizasyonumuz ise, sanatçı tarafı ile görüşerek ilgili açıklama metnini hazırlayarak, sosyal medya kanallarımız ve web sitemizden duyuruyoruz. Şayet, bilet satışı yapılmış bir etkinlikse, bundan sonraki iade ve varsa değişim prosedürünü açıklayıcı bir duyuru da yapıyoruz. Bilet satışını gerçekleştirdiğimiz Biletix üzerinden de duyurunun iletilmesini sağlıyoruz. Etkinlik, kiralama işlerimizden biriye, organizatör firma ile iletişime geçerek, kendilerinin açıklaması olduğu bilgisi verilerek yine ilgili kanallarda paylaşıyoruz.

Selen Tuncal: AVM içi bir sanat merkezi olarak yurt dışından aynı pozisyonundaki sanat merkezleriyle nasıl bir işbirliği içindesiniz?

Zorlu PSM: Zorlu PSM, Zorlu Center'in fonksiyonlarından biri olmakla birlikte yönetim ve planlama olarak AVM'den bağımsız bir sanat merkezidir. Programlama olarak yurt dışındaki performans sanatları merkezleriyle proje bazlı ve dönemsel işbirliklerimiz oluyor. Örneğin; geçtiğimiz sezon sergilediğimiz Digital Revolution Sergisi, Barbican Centre'ın ortaya çıkardığı bir işti. Biz de bu sergiyi onlarla ortak olarak Zorlu PSM'ye taşıdık..

Selen Tuncal: Etkinlik takvimlerini, program içeriklerini nasıl oluşturuyorsunuz? Bu takvimde ve program içeriğinde hangi koşullarda değişiklik yapıyorsunuz?

Zorlu PSM: Etkinlik takvimimizi, o sezon için belirlediğimiz içerik stratejisi çerçevesinde oluşturuyoruz. Mücbir sebepler dışında programımızda değişiklik yapmamayı hedefliyoruz.

Selen Tuncal: Hangi tip etkinlikler daha çok rağbet görüyor?

Zorlu PSM: Her etkinlik janrasındaki izleyici kitlesi birbirinden farklılık göstermekle birlikte; genç kitlelere hitap eden etkinliklerin çokça rağbet gördüğünü söyleyebiliriz. Her sene programımızda yer verdiğimiz yabancı müzikaller de çok ilgi gören etkinliklerimizi arasında yer alıyor.

Selen Tuncal: Etkinlik takvimi oluştururken, yerli-yabancı sanatçıların ya da grupların dağılımını nasıl yapıyorsunuz?

Zorlu PSM: Etkinlik takvimini oluştururken yerli-yabancı sanatçı ve grupların takvim müsaitliklerine göre planlama yapabiliyoruz. Ancak – örneğin; yerli sanatçı ve grupların konserlerine yer verdiğimiz – Vestel Gururla Yerli serisi, Lokalize serisi ve lokal tiyatro gruplarını da sahnelerimizde ağırlayarak yerli sanatçılarımıza da mümkün olan en çok sıklıkta izleyiciyle buluşma fırsatı tanıyoruz.

Selen Tuncal: Kuruma gelir getirecek yan faaliyetler var mı? (örn. Kiraya vermek vs.)

Zorlu PSM: Zorlu PSM’de etkinliklerin gerçekleştiği alanlar aynı zamanda kurumsal etkinlikler için kiralanabiliyor. Kiralanabilecek 7 farklı alan bulunuyor; Ana Tiyatro, Drama Sahnesi, Studio, Sky Lounge, Meydan Fuaye, VIP Lounge, PSM Amfi. Kiralamanın yanı sıra kuruma gelir getiren iki diğer kalem ise teknik ve catering konularında verilen hizmetler.

Zorlu PSM etkinlikleri ve alanları için sponsorluk anlaşmaları da yapılıyor. Bunlar, etkinlik ya da sezon bazlı anlaşmalarla gerçekleştiriliyor. Sponsorluklar da kuruma gelir getiren önemli başlıklar arasında yer alıyor.

Yanı sıra, Zorlu PSM’de gerçekleştirilen etkinliklere özel *merchandise* ürünlerinin, fuaye alanında satışlarından da gelir sağlanabiliyor. İleriki dönemlerde bunu sürekli bir hale dönüştürme planlarımız da var.

Selen Tuncal: Rekabetçi politikanız nelerdir, aynı kulvarda yer alan kurumlarla farkınızı ortaya koymak için neler yapıyorsunuz?

Zorlu PSM: Zorlu PSM hem altyapısı, hem konumu, hem de programı ile Türkiye kültür-sanat ekosisteminde trendleri belirleyen bir konuma ulaştı. Mümkün olduğunca çeşitli janrada etkinliklere yer vermeye çalışıyoruz. Ücretsiz yan etkinliklerimizle Zorlu PSM’ye gelen izleyicilere daha geniş bir yelpazede etkinlik deneyimi sunmayı hedefliyoruz. Bunun yanı sıra yurt içi ve yurt dışında alanında lider kurumlarla yaptığımız işbirlikleri farklı kitlelere ulaşmamıza imkan sağlarken, dünya standartlarındaki sahnelerimiz ve sunduğumuz hizmet kalitesi ile ziyaretçiler, buradan mutlu ayrılıyor.

Selen Tuncal: Geleceğe yönelik inovasyon içeren planlarınız neler?

Zorlu PSM: Zorlu PSM’ye gelen izleyicilerimizin burada yaşadığı kültür-sanat deneyimini her anlamda ileri götürmek kendimize koyduğumuz temel hedeflerden biri. Bunu, izleyicilere sunduğumuz geniş içerik yelpazesıyla çok farklı janralarla ilgilenen misafirlerimizi ağırlayarak yapmaya çalışıyoruz. Kendimize koyduğumuz bu hedefi, sadece Zorlu PSM’nin fiziksel ve yapısal sınırları içerisinde bırakmayıp dijital dünyaya da taşıyacağız. Bunun için önümüzdeki sezonda yayına alacağımız Zorlu PSM mobil uygulamamız, izleyicilerin gündelik hayatlarına dokunacak, burada yaşadıkları etkinlik deneyimi dijital ortamda da onlara sunacak sektörde öncü bir digital proje olacak.

Sonuç

2013 yılında kapılarını hizmete açan ve sadece İstanbul'un değil, ülkenin en iyi salonlarını bünyesinde barındıran Zorlu PSM, oluşturduğu etkinliklerle sanat çevreleri tarafından da övgüyle bahsedilmektedir. Açıldığı günden bugüne, etkinliklerinin beğenilmesi kadar, bilet fiyatlarının pahalı olması eleştirilen kurum, eleştirileri dikkate almış ve kendilerinin de belirttiği gibi iletişim dilini tamamen değiştirmiştir. Öğrencilere uyguladıkları indirimlerle ve şehrin tamamına hitap etme isteği çerçevesinde önemli adımlar atmışlardır.

Ek 5: Sanatçı Görüşmesi Kapsamında Orçun Orçunsel Röportajı

ORÇUN ORÇUNSEL

İstanbul'da doğan Orçunsel, dört yaşında İ.Ü. Devlet Konservatuvarına girerek ilk piyano çalışmalarına başladı. Daha sonra M.S.G.S.Ü. Devlet Konservatuvarı Piyano Bölümünden Zeynep Yamantürk ile çalışarak 2004 yılında mezun oldu. Kompozitör Ali Darmar ve Devlet sanatçısı Piyanist Prof. Ayşegül Sarıca ile çalışmalarının yanı sıra dünya çapındaki piyanist ve pedagog Stephen Kovacevich, Thomas Yee ve Hanry Faures'in çalıştaylarına katılarak sanatçılardan büyük ilgi gördü.

Çeşitli uluslararası yarışmalarda dereceler alan sanatçı, 2007 yılında Avusturya Liseliler Vakfı Bursu ile Salzburg Yaz Akademisine giderek Karl-Heinz Kammerling ile çalışmıştır.

Özellikle müzik yapıtlarının transkripsiyon-düzenlemesinde yoğunlaşmış ve bu alanda çalışmalar yapmaktadır.

İlk kompozisyon çalışmalarına sekiz yaşında başlamış ve bu yönde kendini geliştirmiştir. Hâlen dünyanın çeşitli yerlerindeki birçok konser için kompozisyon ve düzenleme yapmakta ve film müzikleri bestelemektedir.

Orkestra şefliği çalışmalarına Devlet Sanatçısı Prof. Gürer Aykal ile Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Devlet Konservatuarı yüksek lisans programında başlamış, 2007 yılında İzmir Dokuz Eylül Senfoni Orkestrası'nı yönetmiş, aynı yıl CRR Senfoni Orkestrası ile Muhsin Ertuğrul Sahnesinde perde açan Yalçın Tura'nın "Leyla ile Mecnun" Operasında şef yardımcılığını üstlenerek temsillerden bazılarını yönetmiştir. 2008 ve 2009 yıllarında Cem Mansur yönetimindeki Ulusal Gençlik Senfoni Orkestrası'nda şef yardımcılığı yapmış, daha sonra da Antalya Devlet Senfoni Orkestrası, İstanbul Devlet Senfoni Orkestrası, Mersin Oda Orkestrası ve Budapeşte Radyo Senfoni Orkestrası'nı yönetmiştir.

2008 yılından bu yana, İstanbul'da kurmuş olduğu Orchestra'Sion ile düzenli konserler veren Orçun Orçunsel, bu orkestranın Daimi Şefliğini ve Genel Sanat Yönetmenliğini yapmaktadır. Orchestra'Sion ile dünya çapındaki büyük piyanist Andrei Gavrilov başta olmak üzere, Dimitri Ashkenazy, Ayşegül Sarıca, Toros Can, Borusan Quartet, Aylin Ateş, Bülent Evcil ve Özcan Ulucan gibi solistlerle aynı sahneyi paylaşmıştır. Bu orkestra ile Mahler - 4. Senfoni'nin Oda Orkestrası versiyonu gibi eserlerin Türkiye'deki ilk seslendirilişini yapan Orçunsel, bir yandan Orchestra'Sion ile dünya çapındaki büyük virtüözleri ağırlamaya devam etmekte, konuk şef olarak davet aldığı orkestraları yönetmekte, kompozisyon çalışmaları, düzenlemeler ve film müzikleri yapmakta, aynı zamanda da konser piyanisti olarak kariyerini sürdürmektedir.

Selen Tuncal: Dijital çağda müzik dinlemenin geliştiği dönemde, sanat-toplum ilişkisi içerisinde yer alan konser-toplum ikilisi incelendiğinde, hala konsere gidip eser dinlemeyi cezbeden şey ne olabilir? O kıvamı yakalayabilmek için eser seçimini neye göre yaptığınızdan bahsedebilir misiniz?

Orçun Orçunsel: Dijital çağda, müziği konser salonlarında dinlemeyi gerekli kılan şey, filmi sinemada izlemeyi gerektiren tercihlerle aynıdır. Ev ortamında, dijital araçlarla her türlü müziğe ve filme ulaşmak oldukça rahattır. Ancak ev ortamının, eser miktarda rahatlık sağlama dışında bir özelliği yoktur. Eskiden, medya araçları bu denli gelişmemişken, müzik dinlemek büyük bir lüks ve bir olaydı. Fransız devrimi öncesi, saraylarda ve soysuluların tekelinde olan müzik, sarayların müzik odalarında, özel orkestralar tarafından seslendirilirdi. Daha sonra ise halka açık konser ve opera salonlarına taşındı. Bugün tüm dünyanın beğenerek dinlediği

eserler, bu salonlarda seslendirilmek üzere yazıldı. Besteci, seyirci ile birlikte kesintisiz saatleri kapsayan ses renklerini bir araya getirdi. Özellikle Beethoven ile birlikte müzik, keyifli zaman geçirmek için yazılmak yerine, dinleyiciyi etkilemek ve birkaç saat önce girdiği salondan bambaşka ruh halinde ayrılmasını sağlamak için yazıldı. Uzun Konçertoların ve senfonilerin yazılması, bu yüzdendir. Seyirciyi belli bir enerjinin etkisine sokmak.

Bugün her türlü modern teknoloji ile bu eserlerin en kaliteli yorumlarına ulaşmak oldukça kolay olsa da tek çatı altında yüz kişilik orkestranın alıp verdiği nefesle, seslerin titreşimine tanık olmak, dinleyeni bambaşka bir ruh haline ulaştırır. Stravinsky'nin Bahar Ayini gibi efektif müziklerde daha da belirginlik kazanan bu etki ile dijital sistemler asla yarışamaz. Konser salonunda oturup müziğin rüzgarını hissetmek, her zaman değerini ve farklılığını koruyacaktır.

Bir film izlemek ile sahnede gerçekten heyecanına tanık olduğunuz bir oyuncuyu görüyor olmak ne kadar farklıysa, konser izlemek ile dijital sistemden müzik dinlemek de o kadar farklıdır. Dijital aracı duraklatıp yemek yemeğe girebilirsiniz ancak sahnede akıp giden müziğin doldurduğu zamanı durduramaz, bölemezsiniz.

Bu nedenden ötürü, devir ne kadar değişirse değişsin, konser salonlarına olan rağbet her zaman olacaktır.

Tabii teknolojinin insan alışkanlıklarında yarattığı değişkenlik, sahne sanatlarını da etkiliyor. Örneğin yüz yıl önce haftada bir salona giderek konser dinlemekten başka çaresi olmayan insanların sabrına, bugün sahip değiliz. Bir eserin ilk üç dakikasında sıkılıp, diğer bölümüne atlamamızı sağlayan teknolojimiz var. Konusu uzayın derinliklerinde geçen rengarenk efektlerle donatılmış bir filmin görsel zenginliğine alışmışken, tiyatro dekoru artık bize o kadar da çekici gelmeyebiliyor. Bu nedenle konser programlarını hazırlarken dinleyicinin yeni çağ kazanımları ile gelişmiş algısını da hesaba katmak, uzun ve yorucu eserler seçmemek gerekir. Böyle eserlerin, daha çok meraklısına hitap edeceğini de unutmadan program yapmak gerekir.

Selen Tuncal: Maestro kimliğinizle, modern sanat ve seyirci ilişkisi açısından, sanatın geldiği nokta ve seyircinin reaksiyonu konusunda neler söyleyebilirsiniz?

Orçun Orçunsel: Sanat, son yüz yılda yavaş yavaş kendi içinde gelişmiş, seyirciden kopmaya başlamış ve sonunda da kopmuştur. Besteciler, dinleyicinin kulağına değil aklına hitap etmek amaçlı yazmaya başlamış ve sesleri birer araç olarak kullanıp matematiksel örgüler ortaya çıkartmak üzere çalışmalar yapmaya yönelmiştir. Resimde de göz zevki bir kenara atılarak sanatçının duyguları ve anlatmak istedikleri ile estetik değerler alt üst edilmiş ve yepyeni bir dil yaratılmıştır. Bu iş öyle uç noktalara gelmiştir ki elit sanat galerilerinde, milyar dolar fiyatlara boş tuvaler satılması oldukça sık rastlanır bir durum olmuştur.

Müzikte de gürültüyü müzikten ayıran çizgi kaybolmuş, eserlerin değerleri ancak uzmanlar tarafından anlaşılır hale gelmiştir. Bu durum, yeni üretilen müziğin iyice halktan kopmasına sebep olmuştur. Müzik zaten artık konser salonları için değil, ses örüntüleme sanatının kendisi için tasarlanır durumdadır. Ancak yakın geçmişte bu işin nerelere varacağı endişe yaratmış ve eski sisteme, kulağa hitap eden müzik yaratmaya duyulan özlem, yeniden alevlenmiştir.

Ben olabildiğince dinleyiciye hitap eden müzikleri programa almaya çalışıyorum. Yüzlerce insanı bir çatı altına toplayıp hiçbirinin hoşuna gitmeyen titreşimleri onlara dayatmanın bir anlamı olduğunu düşünmüyorum. Elbette sadece Mozart ve Beethoven ile ömür geçmez, özellikle bir orkestra, repertuarını geniş tutmalıdır. Ancak yine de eser tercihi yaparken sanatsal değeri yüksek ve dinleyiciyi etkileyecek seçimler yapıyorum. Unutmamak gerekir ki zamanında büyük skandal yaratan Bahar Ayini, günümüzün en sevilen yapıtları arasındadır. Ne var ki Stravinski gibi bir deha, yeryüzüne bir kez gelir. Her yeni eser, ileride benimsenecek diyemeyiz.

Selen Tuncal: Besteci kimliğinizle modern sanatın etkisini ve seyircinin ilişkisini nasıl tarif edersiniz?

Orçun Orçunsel: Artık insanlar, özellikle film müziklerinde kullanılan efektif anlatıma oldukça aşına. Ancak bir korku filminde hiç yadırgamadan dinlenebilen müziği sahneye taşıdığımızda, aynı etkiyi yakalayamayabilirsiniz. Ben besteci olarak

çağımın gerisinde kalmamaya ama bir yandan da konsere gelmiş insanlara hitap etmeye çalışırım. Bu dengeyi yakalamak zordur. Benim müzikal dilim, müziği bir film gibi izlemeyi sağlayan bir dildir. Bu sayede gerek alışılmış armoniler gerekse efektif sesler iç içe geçer ancak dinleyene rahatsızlık vermediği gibi çalan kişilerden de olumlu geri bildirim alır. Günümüzün ses dünyası öyle geniş ki artık bestecilik, en zor mesleklerden biri haline gelmiştir, diyebilirim.

Selen Tuncal: Yaşadığımız dönemi, Çağdaş Sanatı seyirci nasıl karşılıyor? Bu tarz konserlere ya da etkinliklere olan ilgiyi yurt içi ve yurt dışı olarak değerlendirir misiniz?

Orçun Orçunsel: Elbette meraklısı dışında çok üst düzey bir ilgiden bahsetmek mümkün değil. Yurt dışında daha gelişmiş ve açık bir seyirci bilinci olsa da söz konusu çağdaş sanat olduğunda tüm dünyada birbirine yakın değerler gözlemlenir. Sonuçta en sevdiğiniz besteci sorusuna hiçbir zaman "George CRUMB" veya "Pierre BOULEZ" yanıtını alamazsınız; bu isimler gelmiş geçmiş en büyük sanatçılar olsa da.

Yurt içinde herkes kırkıncı senfoni, beşinci senfoni, napoliten şarkılar dinlemek istiyor. Ancak yurt dışında da dünyanın en büyük orkestralarında modern eserler sıklıkla yer alsa da insanlar Korsakof Şehrazat, Strauss Valsler ya da Chopin dinlemek istiyor.

Yaşadığımız dönem, sanatın değil paranın dönemi. Bugün hiçbir sanatçı, hiçbir orkestra, kaliteli olduğu için ön planda değil. Para var ise sanatçı yükselir, büyür. Bilet satmaya, reklam almaya yönelik bir sistem var. Bir internet sitesinde bir haberi otuz farklı resim altında bölüp, tıklanma sayısı karşılığında reklam geliri elde ediliyor. En yüksek kirayı veren deterjan, markette en öne ve göz hizasındaki reyonda duruyor. Demem odur ki bugün bir sanatçının veya orkestranın durduğu nokta, arkasında kira bedelinin yüksekliği ile rafta duran deterjandan farklı değil.

Selen Tuncal: Genel Sanat Yönetmenliğini yaptığınız Notre Dame de Sion'un orkestrasını değerlendirirseniz, rekabetçi politikanız nedir? Farkınızı ortaya koyduğunuz etkinliklerinizden bahseder misiniz?

Orçun Orçunsel: Orchestra'Sion diğer bütün orkestralardan farklı olarak, halka açık, ücretsiz konser yapıyor. Dünya çapındaki büyük sanatçılar ile dinleyiciyi ücretsiz buluşturuyor. Gişe kaygısı yok ve tek amacı kaliteli sanat yapmak. Programında barok dönemden günümüze, alışılmış orkestra repertuarının yanı sıra piyano, oda müziği veya büyük orkestra için yazılmış yapıtların oda orkestrası için düzenlenmiş versiyonlarını seslendiriyoruz. Bununla birlikte, dünya sahnelerinin en büyük isimlerini, yine ücretsiz olarak dinleyiciyle buluşturuyoruz. Aynı zamanda da daha önce Türkiye'de seslendirilmemiş eserlerin ilk çalınışlarını gerçekleştiriyoruz.

Bir başka özelliğimiz de konser başlamadan önce bizzat gerçekleştirdiğim, on dakikalık bir sohbet bölümü. Eserler hakkında dinleyiciye ön bilgi vererek en ağır müziklerin bile kolaylıkla kavranabilir hale gelmesine yardımcı oluyorum. Böylelikle az çalınan veya dinleyicinin hiç bilmediği bir eser bile daha tanıdık hale gelmiş oluyor ve konser, hem çalanlar hem dinleyenler için daha keyifli oluyor...

Selen Tuncal: 2000 yılından günümüze doğru bir değerlendirme yapıldığında, ülkemizde sanatın geldiği noktaya, sanat-toplum ilişkisiyle ilgili düşünceleriniz nelerdir?

Orçun Orçunsel: Tam da en büyük kalite düşüşlerinden birinin gerçekleştiği dönem, diyebilirim. 2000'lerin ilk yıllarından itibaren, başta CRR Konser Salonu olmak üzere pek çok salonda gerçekleştirilen klasik müzik etkinlikleri azaldı. Yerini Geleneksel Türk Müziğine bırakan klasik müzik, özellikle 2008 yılında AKM'nin de kapatılmasıyla büyük bir darbe almış oldu.

Klasik müzik olarak anılan müzik, tüm dünyanın ortak çalışması sonucu gelişmiş bir müzik türüdür. Şu veya bu kültürün simgesi değildir. İnsanlığın ortak kültüründen beslenir. İnsanlar ne Avusturya'da Alban Berg dinler, ne İngiltere'de Edgar, ne de Fransa'da Debussy... Alman'ın da Çinli'nin de Yunan'ın da kendi halk müziği, kendi geleneksel müziği vardır. Ancak her biri senfoniler, konçertolar çalar, klasik müziğin birleştirici çatısı altında toplanır. Klasik müzik, kimseyi kendi kültüründen etmez. Beethoven'ın hattâ Wagner'in müziği bile Almanlara kendi halk müziklerinden daha yakın değildir. Ne yazık ki burada klasik müzik, öz kültür yok edicisi olarak görülmektedir ve sanat kapıları birer birer kapatılmaktadır. Ancak birkaç çiçeği koparmakla baharın gelişi engellenemez. Bugün sokaktaki pek çok

insanın cep telefonu Bach ya da Mozart'ın melodileriyle çalıyor. Halk aslında güzel olanı da seviyor. Sadece sevdiği şeyin Mozart olduğunun farkında değiller, hepsi bu. İnsanların hem türkü hem de Bach sevebiliyor olması normaldir. Bunun anormal olduğu dayatılmakta ve bu gerçekten, çirkin olduğunu kadar gülünç de bir zihniyet...

Selen Tuncal: İncelemeler sonucunda ve tarihsel veriler ışığında, türk toplumunun öz kültürüne sahip çıkan ve millet duygusu yüksek bir toplum olduğu sonucuna varılmıştır. Kültürüne ve kökenine bu kadar sahip çıkan bir millet, sizce neden Saygun'un eserlerini sahiplenemedi ya da bir başka deyişle Atatürk'ün Cumhuriyet Dönemi sanat politikaları neden istenilen sonucu veremedi? Cumhuriyet Dönemi sanat politikalarının o dönemde toplum tarafından karşılanış şeklini ve günümüze kadar geldiği halini sanat-toplum ilişkisi açısından değerlendirir misiniz?

Orçun Orçunsel: Öncelikle şunun altını çizmek gerekir ki Avrupa'da sanat, dört yüzyıldır toplumla iç içedir. Kiliselerdeki duvar resimlerinden, törenlerdeki müziklere kadar... Sanat, hayatın bir parçasıdır. Maaşını alan bir aile, yaşamsal gereksinimlerine para ayırdıktan sonra soluğu tiyatrodan, konserde veya operada alır.

Buradaki zihniyete göre ise müzik, sanat değil, eğlencedir. Saygınlığı yoktur, hayafî önemi yoktur, olmasa da olur. Düğünlerde ve eğlencelerde var olması yeterlidir. Zaten yetersiz olan maaşını alan bir aile, rutin borçlarını ödedikten sonra depresyon içinde evde oturur. Sinema, tiyatro, konser çok büyük lüktür.

Daha orta çağın karanlığından yeni yeni kurtulmaya çalışan bir topluma, dört yüz yıldır gelişmekte olan bir müziğin tınılarını enjekte etmeye çalışmak, başarısızlığı beraberinde getirmiştir. Saygun'un müziği sanatsal açıdan çok üst düzeydedir. Schoenberg'in Viyana halkına hitap etmesini beklemek gibidir. Yine de Erkin'in Köçekçe'si gibi daha kolay anlaşılabilen yapıtlar, halk tarafından benimsenebilir ancak bunun için de yeterli altyapı bulunmamaktadır. Her ilin birkaç senfoni orkestrası olsa, bu eserlerin daha sık seslendirilmesi sağlansa, daha büyük kitlelere ulaşabilir.

Yine de özellikle 1950'lerde, yasaklarla ve dayatmalarla topluma zorla aşılana çalışılan örgün müzik, ters tepmiştir. Cumhuriyet Dönemi müzik politikası, Türk bestecilerin evrensel ölçekte eserler yazmasını sağlamıştır ancak

halktan kopuk bir biçimde. Bunun tek sebebi de politika değildir. Cumhuriyet, 20. yüzyılın ikinci çeyreğinde kurulmuş, dolayısıyla Avrupalılar için bile yeni sayılabilecek tınların birden bire halk müziğini çok seslendirmek için kullanılması, ortaya çıkan sonucun fazla entelektüel olmasını sağlamıştır. Günümüz Avrupası'nda da favorisi Prokofief, Arvo Pärt ya da Luciano Berio olan insanlar çok azdır ancak onların sevebilecekleri bir Rachmaninofları, Rossini'leri vardır. Bizde çok sesli müziğin kökeni bu kadar eski olmadığı için, halkın Saygun yerine benimseyebilecekleri 200 yaşında bir besteci yoktur.

Selen Tuncal: Son olarak, hem Orkestra Sion'un genel sanat yönetmeni olarak, hem de besteci kimliğinizle, sanatın talebi ve sanatın yaratılma güdüsünün, önümüzdeki yıllarda evrileceği ve geleceği noktayla ilgili ön görüşlerinizi alabilir miyiz?

Orçun Orçunsel: Ben inanıyorum ki kakofonik ve deneysel müzik, yerini daha seyirciye yönelik ve melodik tınları olan eserlere bırakacak. Son yirmi yıldır Avrupa'da da böyle bir geriye dönüş olduğu gözlemlenmiştir. Karl Heinz Stockhausen gibi deneysel müzik bestecilerinin bile tonaliteye döndükleri bir dünyada sanatın klasik anlamdaki estetikten daha fazla yoksun kalabileceğini sanmıyorum. Bestecisi dışında kimsenin anlamadığı müzikler yaratılmaya başlandı ve bu da bana göre artık deneysel sanatın sonuna gelindiğinin bir kanıtı niteliğindedir. Hem yazanı, hem çalanı, hem de dinleyeni mutlu edecek eserlerin yazılacağı zamanları ipe çekiyorum.

Ek 6: Akıngüç Oditoryumu ve Sanat Merkezi Etkinlik Takvimi

Tarih	Etkinlik Adı	Etkinlik Türü
02 eylül 2012	Uluslararası Moleküler Biyoloji Toplantısı	sempozyum & konser
08 eylül 2012	Birleşik Yayın Grubu Toplantısı	toplantı
17 eylül 2012	2012-2013 Eğitim Öğretim Yılı Açılış Konuşması ve Tempasta Yaylı Dörtlü Konseri	açılış & konser
11 ekim 2012	Kerem Görsev & Erol Erdiñ Piyano Konseri	klasik müzik
16 ekim 2012	Sporcular Toplantısı	toplantı
30 ekim 2012	Ali Poyrazoğlu "Asi Kuş" Oyunu	tiyatro
03 kasım 2012	Akbank Çocuk Tiyatrosu "En Mutlu Kim?" Oyunu	tiyatro
06 kasım 2012	Itamar Golan & Borusan Quartet Konseri	klasik müzik
20 kasım 2012	Pelin Halkacı & İris Şentürker Fransız Parfümü	klasik müzik
29 kasım 2012	Boğaziçi Caz Korosu	caz
06 aralık 2012	Çellistanbul & Burcu Karadağ	klasik müzik
17 aralık 2012	Ziya Azazi & Burhan Öcal Şeb-i Aruz Kutlamaları	tsm
25 aralık 2012	Manuel Reina Flamenko Dans Topluluğu	dans

26 ocak 2013	Akbank Çocuk Tiyatrosu	tiyatro
21 şubat 2013	İstanbul Devlet Senfoni Orkestrası	klasik müzik
22 şubat 2013	Erdal İnönü'yü Anma Toplantısı	toplantı
28 şubat 2013	Klasik Türk Müziği Bakırköy Konservatuvarı Vakfı	tsm
05 mart 2013	Tiyatro Kare Nedim Saban "Leyla'nın Evi"	tiyatro
07 mart 2013	Dünya Kadınlar Günü	klasik müzik
21 mart 2013	Cafe Tango	dans
11 nisan 2013	Verda Erman Piyano Resitali	klasik müzik
18 nisan 2013	Camerata Saygun Oda Orkestrası	klasik müzik
25 nisan 2013	Erduran & Rubin & Sarıca Üç Usta Üç Trio	klasik müzik
30 nisan 2013	MSGSÜ Devlet Konservatuvarı Bale Bölümü "Kuğu Gölü"	bale

23 eylül 2013	İKÜ Çok Sesli Korosu	klasik müzik
23 eylül 2013	İKÜ Çok Sesli Korosu	thm
23 eylül 2013	İKÜ Çok Sesli Korosu	pop
08 ekim 2013	Konser Mevsimi (açılış konseri)	caz
24 ekim 2013	Van Gogh'tan Theo'ya Melodilerle Mektuplar	klasik müzik
07 kasım 2013	Romeo ve Juliette	bale
19 kasım 2013	Bir Piyanistle Bir Yazarın Buluşması Burçin Büke-Kürşat Başar	konser & konferans
10 aralık 2013	Tango Gecesi	dans & konser
26 aralık 2013	Yeni Yıl Konseri	klasik müzik

07 ocak 2014	Fazıl'la Caz	caz
25 ocak 2014	Palyaçolar Sirki	tiyatro
20 şubat 2014	Kerem Gibi	tiyatro
06 mart 2014	Chopin Prelüdü ve George Sand	klasik müzik & şiir dinletisi
18 mart 2014	Seslerin Buluşması	klasik müzik
25 mart 2014	Toplu Hikayeler	tiyatro
03 nisan 2014	Genç Orkestra Konseri	klasik müzik
15 nisan 2014	MSGŞÜ Devlet Konservatuvarı Bale Bölümü "Copellia"	bale

14 ekim 2014	İDOB Dans Tiyatrosu "Alis Yıldızlar Altında"	dans
22 ekim 2014	İstanbul Devlet Opera ve Balesi "Opera Müdürü" W.A.Mozart	bale
04 kasım 2014	"Türk Pop Müziği Tarihi ve Bir Duayen" Erol Büyükburç	pop
12 kasım 2014	Şirin Pancaroğlu Ensemble	klasik müzik
25 kasım 2014	Gershwin Quartet	caz
10 aralık 2014	Prens Ahmet'in Maceraları	caz
17 aralık 2014	THM Korusu Aşık Atışmaları Gecesi	thm
23 aralık 2014	Endülüs Akşamları (M.Reina)	dans

9 ekim 2015	Bu Bir Film Olsaydı	tiyatro
10 ekim 2015	Barış Gezegeni	tiyatro
20 ekim 2015	Ayhan Sicimoğlu Latin All Stars	latin
23 ekim 2015	Yaşamak Denen Zahmetli İş	tiyatro
24 ekim 2015	Çiçeğim Solmasın	tiyatro
6 kasım 2015	Muhteşem Gatsby	tiyatro
7 kasım 2015	Küçük Kara Balık	tiyatro
11 kasım 2015	Fikriye & Latife "Mustafa Kemal'i Sevdim" Dilruba Saatçi	tiyatro
17 kasım 2015	Baroktan Tango/Arp & Flüt Resitali Çağatay Akyol/Bülent Evcil	klasik müzik
20 kasım 2015	Tek Kişilik Yaşam	tiyatro
21 kasım 2015	Çiçeğim Solmasın	tiyatro
2 aralık 2015	Eglisia Gutierrez Sop. & Burak Bilgili Bas Korolu Aryalar/İKÜ Çoksesli Korusu	vokal müzik
4 aralık 2015	Cehennem	tiyatro
5 aralık 2015	Küçük Kara Balık	tiyatro
18 aralık 2015	İkinci Bölüm	tiyatro
19 aralık 2015	Barış Gezegeni	tiyatro
23 aralık 2015	Şehir-Orman MDİST Dans Topluluğu/Beyhan Murphy (Koreograf)	dans

14 ocak 2015	İyi ki doğdun Fazıl	klasik müzik
17 ocak 2015	"Sihirli Günler" Çocuk Oyunu	tiyatro
10 şubat 2015	Golden Horn Brass	caz
25 şubat 2015	Cyrano de Bergarac	tiyatro
03 mart 2015	Barok Müziğin Kraliçesi	klasik müzik
06 mart 2015	"Gün Anneme Gebe"	tiyatro
17 mart 2015	Zeynep Tanbay Dans Topluluğu	dans
01 nisan 2015	MSGsÜ Devlet Konservatuarı Senfoni Orkestrası	klasik müzik
14 nisan 2015	MSGsÜ Devlet Konservatuarı Bale Bölümü	bale
29 nisan 2015	Üniversitelerarası II. Dans Festivali	dans
09 mayıs 2015	Müziği Nasıl Dinleriz? Ozan Tunca	konferans

- İKU AKINGÜÇ ODİTORYUMU VE SANAT MERKEZİ 2012 güz dönemi
13 konserden;
1'İ SEMPOZYUM & KONSER, 2'Sİ TOPLANTI, 1'İ AÇILIŞ & KONSER, 2'Sİ TİYATRO,
1'İ CAZ, 1'İ DANS, 1'İ TSM, 4'Ü KLASİK MÜZİK
- İKU AKINGÜÇ ODİTORYUMU VE SANAT MERKEZİ 2013 bahar dönemi
11 konserden;
2'Sİ TİYATRO, 1'İ TOPLANTI, 1'İ TSM, 1'İ DANS, 1'İ BALE, 5'İ KLASİK MÜZİK
- İKU AKINGÜÇ ODİTORYUMU VE SANAT MERKEZİ 2013 güz dönemi
9 konserden;
3'Ü KLASİK MÜZİK, 1'İ CAZ, 1'İ BALE, 1'İ DANS & KONSER, 1'İ KONSER &
KONFERANS, 1'İ POP, 1'İ THM
- İKU AKINGÜÇ ODİTORYUMU VE SANAT MERKEZİ 2014 bahar dönemi
8 konserden;
1'İ CAZ, 3'Ü TİYATRO, 1'İ BALE, 2'Sİ KLASİK MÜZİK, 1'İ KLASİK MÜZİK & ŞİİR
DİNLETİSİ
- İKU AKINGÜÇ ODİTORYUMU VE SANAT MERKEZİ 2014 güz dönemi
8 konserden;
1'İ KLASİK MÜZİK, 2'Sİ DANS, 2'Sİ CAZ, 1'İ THM, 1'İ POP, 1'İ BALE
- İKU AKINGÜÇ ODİTORYUMU VE SANAT MERKEZİ 2015 bahar dönemi
11 konserden;
3'Ü KLASİK MÜZİK, 3'Ü TİYATRO, 1'İ CAZ, 2'Sİ DANS, 1'İ KONFERANS, 1'İ BALE
- İKU AKINGÜÇ ODİTORYUMU VE SANAT MERKEZİ 2015 güz dönemi
17 konserden;
13'Ü TİYATRO, 1'İ LATİN, 1'İ VOKAL MÜZİK, 1'İ KLASİK MÜZİK, 1'İ DANS

Ek 7: Cemal Reşit Rey Konser Salonu Etkinlik Takvimi

Tarih	Etkinlik	Etkinlik Kategorisi
9 ekim 2013	CRR Senfoni Orkestrası & Genç Yetenekler	klasik müzik
10 ekim 2013	CRR Senfoni Orkestrası & Genç Yetenekler	klasik müzik
23 ekim 2013	Nicholas Phan Myra Huang Şan Piyano Resitali	klasik müzik
24 ekim 2013	Christina Branco	flamenko
25 ekim 2013	Karsu	caz
26 ekim 2013	CRR Solistleri & Gülsin Onay	klasik müzik
27 ekim 2013	70. Yılında Alaeddin Yavaşca	tsm
01 kasım 2013	Musica Nuda	caz
11 kasım 2013	Shostakovich Günleri Fuaye Konseri	klasik müzik
11 kasım 2013	Shostakovich Günleri Kuarteti Harkor I Rtsh	klasik müzik
11 kasım 2013	Shostakovich Günleri	klasik müzik
12 kasım 2013	Shostakovich Günleri	klasik müzik
12 kasım 2013	Shostakovich Günleri	klasik müzik
18 kasım 2013	Budapeşte Festival Orkestrası Oda Müziği Topluluğu	klasik müzik
19 kasım 2013	Shostakovich Günleri	klasik müzik
19 kasım 2013	Shostakovich Günleri	klasik müzik
28 kasım 2013	Gregory Porter	caz
30 kasım 2013	Parker Quartet	klasik müzik
04 aralık 2013	Victor Lazlo	caz
07 aralık 2013	CRR Türk Müziği Topluluğu	tsm
09 aralık 2013	Tahir Aydoğdu & Özsoy Quintet "Peçrev'den Konçertoya"	tsm
10 aralık 2013	Philip Higham	klasik müzik
12 aralık 2013	Los Vivancos	flamenko
14 aralık 2013	Tomatito	flamenko
15 aralık 2013	Opera Twins & İBB Kent Orkestrası	klasik müzik
18 aralık 2013	CRR Solistleri	klasik müzik
20 aralık 2013	Les Vents Français & Eric Le Sage	klasik müzik
27 aralık 2013	Yeni Yıl Konseri Beltango & CRR Senfoni Orkestrası	klasik müzik

14 ocak 2014	CRR Caz Orkestrası	caz
19 ocak 2014	Çocuklarla ve Gençlerle Müziğe Yolculuk	eğitim konseri
23 ocak 2014	Budapeşte Festival Orkestrası	klasik müzik
25 ocak 2014	Alexandrov Rus Kızılordu Korosu ve Dans Topluluğu	klasik müzik
26 ocak 2014	Alexandrov Rus Kızılordu Korosu ve Dans Topluluğu	klasik müzik
26 ocak 2014	Alexandrov Rus Kızılordu Korosu ve Dans Topluluğu	klasik müzik
28 ocak 2014	Şevki Karayel Piyano Resitali	klasik müzik
30 ocak 2014	CRR Türk Müziği Topluluğu Canım İstanbul	tsm
01 şubat 2014	Buika	caz
03 şubat 2014	Kenny Garret	caz

04 şubat 2014	Andrea Motis & Joan Chamorro Quintet	caz
05 şubat 2014	Wadada Leo Smith-Golden Quartet	caz
07 şubat 2014	Jaga Jazzist (Oslo) Stian Westerhus & Pale Horses (Oslo)	caz
10 şubat 2014	Victoria Tolstoy	caz
11 şubat 2014	Okay Temiz	perküsyon
14 şubat 2014	Sevgililer Günü Konseri CRR Caz Orkestrası	caz
18 şubat 2014	Dionne Warwick	caz
19 şubat 2014	Dünyanın Kemanları Festivali	klasik müzik
20 şubat 2014	Dünyanın Kemanları Festivali	Masterclass
21 şubat 2014	Dünyanın Kemanları Festivali	Masterclass
23 şubat 2014	Çocuklarla ve Gençlerle Müziğe Yolculuk	eğitim konseri
24 şubat 2014	CRR Solistleri	klasik müzik
25 şubat 2014	IMA	pop
1 mart 2014	Maria Pages-Ütopya	flamenko
02 mart 2014	Türk Sinemasında Film Müzikleri	tsm
04 mart 2014	Philippe Bernold & Jean-Marc Luisada	klasik müzik
05 mart 2014	Ana Moura	fado
13 mart 2014	Aşk-ı Nefes	tsm
14 mart 2014	The Ladies	caz
15 mart 2014	Nasiba Abdullaeva	orta doğu ve azerbaycan halk m
16 mart 2014	Çocuklarla ve Gençlerle Müziğe Yolculuk	eğitim konseri
17 mart 2014	Evrin Demirel Ensemble feat. Kudsi Ergüner	tsm
24 mart 2014	Eliane Elias	caz
25 mart 2014	CRR Senfoni Orkestrası Solist Süleyman Ergüner	tsm
27 mart 2014	Venedik Barok Orkestrası	klasik müzik
28 mart 2014	Belcea Quartet	klasik müzik
02 nisan 2014	Klasikle Cazın Buluşması	klasik müzik & caz
03 nisan 2014	Budapeşte Festival Orkestrası	klasik müzik
05 nisan 2014	Bordeaux Ulusal Bale Topluluğu	bale
06 nisan 2014	Bordeaux Ulusal Bale Topluluğu	bale
07 nisan 2014	Erdal Erzincan ve Beş Bağlama	thm
08 nisan 2014	Emel Mathlouthi	tunus halk müziği
10 nisan 2014	Viviane de Farias & Mauro Martins "Balakumbala"	caz
11 nisan 2014	Natacha Atlas	caz
14 nisan 2014	CRR Solistleri	klasik müzik
16 nisan 2014	Mei Yi Foo	caz
20 nisan 2014	Çocuklarla ve Gençlerle Müziğe Yolculuk	eğitim konseri
21 nisan 2014	Lus Casal "Alma"	flamenko
24 nisan 2014	Simon Bolivar String Quartet	klasik müzik
29 nisan 2014	CRR Senfoni Orkestrası	klasik müzik
30 nisan 2014	Adam Walker James Baillieu	klasik müzik
02 mayıs 2014	Liszt Macar Rapsodileri	klasik müzik

03 mayıs 2014	Liszt Macar Rapsodileri	klasik müzik
04 mayıs 2014	Victor Wooten Band	caz
06 mayıs 2014	Semplice Quartet	klasik müzik
07 mayıs 2014	Modiri	klasik müzik
08 mayıs 2014	Al Di Meola Plays Beatles & More	pop
12 mayıs 2014	CRR Caz Orkestrası & Sibel Köse	caz
21 mayıs 2014	Gitar Günleri	yarışma & konser
22 mayıs 2014	Gitar Günleri	yarışma & konser
23 mayıs 2014	Gitar Günleri	yarışma & konser
24 mayıs 2014	Çocuklarla ve Gençlerle Müziğe Yolculuk	eğitim konseri
24 mayıs 2014	Bir Besteci Bir Yorumcu	klasik müzik
27 mayıs 2014	İBB Kent Orkestrası & Sümer Ezgü	thm
28 mayıs 2014	CRR Türk Müziği Topluluğu	tsm
31 mayıs 2014	Salvatore Adamo	pop

23 şubat 2015	CRR Türk Müziği Topluluğu	tsm
28 şubat 2015	Yıldızlar Topluluğu	klasik müziği
01 mart 2015	Dünyanın Kemanları Festivali	masterclass
02 mart 2015	Dünyanın Kemanları Festivali	masterclass
03 mart 2015	Bobby McFerrin "spirityouall"	caz
06 mart 2015	Maria Joao Pires, Milos Popovic Dört El ve Solo Piyano Resitali	klasik müzik
07 mart 2015	Troia Wind Ensemble	klasik müzik
08 mart 2015	İncesaz	tsm
09 mart 2015	Manuel Barrueco	klasik müzik
10 mart 2015	Eighth Blackbird "Electrically Charged"	pop
13 mart 2015	Musikimizde Ağalar, Paşalar, Beyler, Hanımlar	tsm
15 mart 2015	Çocuklar ve Gençlerle Müziğe Yolculuk	eğitim konseri
16 mart 2015	Budapeşte Festival Orkestrası	klasik müzik
19 mart 2015	İBB Kent Orkestrası Türk Halk Müziği Topluluğu Çanakkale Şehitlerini Anma Konseri	thm
20 mart 2015	Alihan Samedov Nevruz Konseri	azerbaycan halk müziği
23 mart 2015	Bağlama Günleri	masterclass
24 mart 2015	Bağlama Günleri	masterclass
26 mart 2015	Ivo Pogorelich Piyano Resitali	klasik müzik
28 mart 2015	CRR Senfoni Orkestrası Tasmin Little	klasik müzik
29 mart 2015	Avi Avital & Kammerakademie Postdam	klasik müzik
30 mart 2015	Doğudan Yükselen Sesler	thm
31 mart 2015	Milos Karadaglic	klasik müzik
02 nisan 2015	Katia & Marielle Labeque İki Piyano Resitali	klasik müzik
03 nisan 2015	Rumeli ve Kemal Altunkaya Türküleri Konseri	thm
06 nisan 2015	Erol Parlak Konseri	thm
07 nisan 2015	Stanley Clarke Band	caz

08 nisan 2015	Mayra Andrade	pop
09 nisan 2015	İstanbul Müziği Makam Günleri	tsm
11 nisan 2015	Titanium-Rojas ve Rodriguez	dans
16 nisan 2015	CRR Türk Müziği Topluluğu "Kutlu Doğum"	tsm
17 nisan 2015	Pasifica Quartet	klasik müzik
18 nisan 2015	Bilkent Senfoni Orkestrası	klasik müzik
19 nisan 2015	Çocuklar ve Gençlerle Müziğe Yolculuk	eğitim konseri
20 nisan 2015	Viyana Çocuk Korosu	klasik müzik
24 nisan 2015	Gregory Porter	caz
25 nisan 2015	Yael Naim	caz
26 nisan 2015	Jan Garbarek Group feat. Trilok Gurtu	caz
28 nisan 2015	Ute Lumper	müzikal şarkıları konseri
29 nisan 2015	İki Usta Bir Yöre	thm
01 mayıs 2015	Eastman Dans Topluluğu	dans
02 mayıs 2015	Eastman Dans Topluluğu	dans
03 mayıs 2015	İki Usta Bir Yöre	thm
05 mayıs 2015	Alison Balsom & The English Concert	klasik müzik
09 mayıs 2015	Bordeaux Ulusal Operası Bale Topluluğu	bale
10 mayıs 2015	Bordeaux Ulusal Operası Bale Topluluğu	bale
11 mayıs 2015	Takacs Quartet	klasik müzik
13 mayıs 2015	Brad Wells-Roomful of Teeth	vokal müzik
14 mayıs 2015	St.Petersburg Andreyevski Çarlık Orkestrası	klasik müzik
16 mayıs 2015	Philippe Jaroussky, Natalie Stutzmann & Orfeo 55 Barok Topluluğu	klasik müzik
17 mayıs 2015	Antonio Gades Topluluğu	dans
20 mayıs 2015	The Nash Ensemble	klasik müzik
21 mayıs 2015	CRR II.Gitar Festivali	masterclass & yarışma
22 mayıs 2015	CRR II.Gitar Festivali	masterclass & yarışma
23 mayıs 2015	CRR II.Gitar Festivali	masterclass & yarışma
24 mayıs 2015	CRR II.Gitar Festivali	masterclass & yarışma
25 mayıs 2015	İstanbul Müziği Makam Günleri	tsm
27 mayıs 2015	Kerem Görsev Trio & Ernie Watts	caz
28 mayıs 2015	Toto Cutugno	pop
08 haziran 2015	Mum	pop
09 haziran 2015	Aziza Mustafa Zadeh	caz
10 haziran 2015	Oscar Benton & Oscar Benton Blues Band	caz
11 haziran 2015	Maria Joao Pires, Milos Popovic Dört El ve Solo Piyano Resitali	klasik müzik
12 haziran 2015	CRR Senfoni Orkestrası	klasik müzik
14 haziran 2015	CRR Caz Orkestrası	caz
04 ekim 2015	CRR Senfoni Orkestrası	klasik müzik
08 ekim 2015	CRR Caz Orkestrası	caz
09 ekim 2015	Opera Twins	klasik müzik

12 ekim 2015	Türkülerin Zarif Melikesi Aysun Gültekin'den Türküler	thm
13 ekim 2015	Marianne Faithfull	rock
14 ekim 2015	Philippe Bernold, Patrick Gallois ve London Mozart Players	klasik müzik
15 ekim 2015	Elias String Quartet	klasik müzik
17 ekim 2015	Monica Molina	latin
19 ekim 2015	Diane Schuur	caz
20 ekim 2015	Alina Ibragimova "Mozart Resitali"	klasik müzik
24 ekim 2015	Esperanza Spalding	caz
26 ekim 2015	Erdal Akkaya & Berlin Senfoni Oda Orkestrası	thm & klasik müzik
31 ekim 2015	Ana Moura	fado
02 kasım 2015	Ece Demirci Piyano Resitali	tsm
03 kasım 2015	Fourplay	caz
05 kasım 2015	Christian Zacharias Piyano Resitali	klasik müzik
06 kasım 2015	Maria Schneider	caz
07 kasım 2015	Hiromi Trio Project	caz
09 kasım 2015	Snarky Puppy	R & B
11 kasım 2015	Amir Ateş	tsm
12 kasım 2015	Alisa Weilerstein & Inon Barnatan Çello-Piyano Resitali	klasik müzik
13 kasım 2015	Ahmet Meter	tsm
14 kasım 2015	Zara McFarlane	caz
15 kasım 2015	Monica Molina	latin
16 kasım 2015	Solistler Geçidi	thm
17 kasım 2015	East in Jazz	caz
18 kasım 2015	CRR Türk Müziği Topluluğu	thm
19 kasım 2015	Pavel Haas Quartet	klasik müzik
26 kasım 2015	Hagen Quartet	klasik müzik
29 kasım 2015	Jaga Jazzist & Nils Petter Molvaer "Switch"	caz
30 kasım 2015	Ayur Trio	klasik müzik
03 aralık 2015	CRR Senfoni Orkestrası	klasik müzik
04 aralık 2015	L'Arpeggiata	klasik müzik
05 aralık 2015	Ian Anderson	rock
08 aralık 2015	Brodsky Quartet	klasik müzik
10 aralık 2015	Kuss Quartet & Mojca Erdmann	klasik müzik
11 aralık 2015	Richard Claydermann	klasik müzik
13 aralık 2015	Maria Pages	dans
15 aralık 2015	Kontrtenorlar Galası	klasik müzik
16 aralık 2015	İBB Kent Orkestrası	klasik müzik
19 aralık 2015	FADO WEEKEND Carminho	fado
20 aralık 2015	FADO WEEKEND Christina Branco	fado
21 aralık 2015	CRR Caz Orkestrası	caz
22 aralık 2015	Dany Brillant "Yeni yıl konseri"	pop

23 aralık 2015	Türkülerin Zarif Melikesi Aysun Gültekin'den Türküler	thm
24 aralık 2015	CRR Senfoni Orkestrası	klasik müzik
28 aralık 2015	Armağan Durdağ Ensemble	tasavvuf

- CRR 2013 güz dönemi
28 konserden;
18'İ KLASİK MÜZİK, 4'Ü CAZ, 3'Ü FLAMENKO, 3'Ü TSM
- CRR 2014 bahar dönemi
67 konserden;
16'SI CAZ, 5'İ EĞİTİM KONSERİ, 20'Sİ KLASİK MÜZİK, 6'SI TSM, 1'İ PERKÜSYON, 2'Sİ MASTERCLASS, 3'Ü POP, 2'Sİ FLAMENKO, 1'İ FADO, 1'İ ORTADOĞU VE AZERBAIJAN HALK MÜZİĞİ, 3'Ü THM, 1'İ KLASİK MÜZİK & CAZ, 2'Sİ BALE, 1'İ TUNUS HALK MÜZİĞİ, 3'Ü YARIŞMA & KONSER
- CRR 2015 bahar dönemi
64 konserden;
6'SI TSM, 20'Sİ KLASİK MÜZİK, 4'Ü MASTERCLASS, 9'U CAZ, 4'Ü POP, 2'Sİ EĞİTİM KONSERİ, 1'İ AZERBAIJAN HALK MÜZİĞİ, 6'SI THM, 4'Ü DANS, 1'İ MÜZİKAL ŞARKILARI KONSERİ, 2'Sİ BALE, 1'İ VOKAL MÜZİK, 4'Ü MASTERCLASS & YARIŞMA
- CRR 2015 güz dönemi
47 konserden;
18'İ KLASİK MÜZİK, 10'U CAZ, 4'Ü THM, 2'Sİ ROCK, 2'Sİ LATİN, 1'İ THM & KLASİK MÜZİK, 3'Ü FADO, 3'Ü TSM, 1'İ R & B, 1'İ DANS, 1'İ POP, 1'İ TASAVVUF

Ek 8: Kadıköy Belediyesi Süreyya Operası Etkinlik Takvimi

Tarih	Etkinlik Adı	Etkinlik Türü
08 ocak 2008	İdil Biret	klasik müzik
10 şubat 2008	Tekfen Filarmoni Orkestrası	klasik müzik
11 şubat 2008	Cihat Aşkın-Can Okan	klasik müzik
11 mart 2008	Ayşagül Sarıca	klasik müzik
21 mart 2008	Cana Gürmen-Suna Kan	klasik müzik
04 nisan 2008	Nazım Hikmet "Saat 21-22 Şiirleri"	şiir dinletisi
06 nisan 2008	Nazım Hikmet "Saat 21-22 Şiirleri"	şiir dinletisi
24 nisan 2008	İdil Biret	klasik müzik
02 mayıs 2008	Emre Elivar	klasik müzik
09 mayıs 2008	Avusturya Liseliler Vakfı 'Vienna Jeunesse Orkestrası'	klasik müzik
10 mayıs 2008	Avusturya Liseliler Vakfı 'Vienna Jeunesse Orkestrası'	klasik müzik
14 mayıs 2008	Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Devlet Konservatuvarı 'Bale Temsili'	bale
15 mayıs 2008	Ayla Erduran-Ayşegül Sarıca	klasik müzik
16 mayıs 2008	Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Devlet Konservatuvarı 'Modern Dans Temsili'	dans
26 mayıs 2008	Birsen Ulucan-Özcan Ulucan	klasik müzik
31 mayıs 2008	İstanbul Üniversitesi Devlet Konservatuvarı Senfoni Orkestrası 'Senfonik Konser'	klasik müzik
12 haziran 2008	İKSV '3 Piyanist 3 Konçerto'	klasik müzik

2 kasım 2008	Gülsin Onay	klasik müzik
10 kasım 2008	Tuncal Yılmaz-Burçin Büke	klasik müzik
30 kasım 2008	Şirin Pancaroğlu-Elif Yurdakul	klasik müzik
14 aralık 2008	İdil Biret	klasik müzik

18 ocak 2009	Çellistanbul-Bülent Evcil	klasik müzik
25 ocak 2009	Suna Kan-Cana Gürmen	klasik müzik
3 şubat 2009	Janacek Quartet	klasik müzik
8 şubat 2009	Ozan Tunca 'Klasik Müziği Nasıl Dinleyelim?'	konferans & konser
22 şubat 2009	Selanik Şehir Korosu	vokal müzik
1 mart 2009	Birsen Ulucan-Özcan Ulucan-Ayşen Ulucan	klasik müzik
9 mart 2009	Zafer Erdaş-Tevfik Rodos-Tuncay Kurtiz '3 Bas'	vokal müzik
15 mart 2009	Hasan Tura-Müge Hendekli '75. Yaşında Yalçın Tura'ya Saygı Konseri'	klasik müzik
22 mart 2009	Atilla Aldemir-Cana Gürmen-Çağ Erçağ	klasik müzik
5 nisan 2009	Tuğrul Tanyol 'Gluck ve 18.yy Müziği'	konferans
12 nisan 2009	Niyazi Ölmez 'Sesler Hazinesi'	klasik müzik
19 nisan 2009	Özgür Aydın-Muhiddin Dürrüoğlu-Emre Elivar 'Avrupa'dan 3 Türk Virtüöz'	klasik müzik

23 nisan 2009	Burçin Büke-Hande Dalkılıç 'Çocuklar İçin 23 Nisan Konseri'	klasik müzik
26 nisan 2009	Burçin Büke-Hande Dalkılıç	klasik müzik
03 mayıs 2009	Özgür Tuncer-Hande Özyürek	klasik müzik
10 mayıs 2009	Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Devlet Konservatuvarı 'Gianni Schicci-G. Puccini'	klasik müzik
17 mayıs 2009	Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Devlet Konservatuvarı 'Gianni Schicci-G. Puccini'	klasik müzik
24 mayıs 2009	Ayşegül Sarıca-Ayla Erduran	klasik müzik
28 mayıs 2009	İstanbul Üniversitesi Devlet Konservatuvarı 'Die Opernprobe-Gustav Albert Lortzing'	klasik müzik
29 mayıs 2009	Sedat Gürel-Güzin Gürel Sanat ve Bilim Vakfı Lied Yarışması	yarışma
30 mayıs 2009	Surp Takavor Ermeni Kilisesi Vakfı Korosu	vokal müzik
31 mayıs 2009	Batı-Doğu Ezgileri (Bir Alman-Türk Projesi)	klasik müzik
06 haziran 2009	İKSV 'Barok Trompet Galası' Erden Bilgen, Lars Ranch ve Barok Solistleri	klasik müzik
13 haziran 2009	İKSV 'Kalbin Sesi' Yelda Kodallı	klasik müzik
23 haziran 2009	İKSV 'The English Concert'	klasik müzik
25 haziran 2009	İKSV 'Yüzyılın Dansları' Toros Can	klasik müzik
27 haziran 2009	İKSV 'Çello Etrafında Buluşmalar' Çağ Erçağ-Muhiddin Dürrüoğlu-Bülent Evcil-Halit Turgay	klasik müzik

28 eylül 2009	Açılış Konseri/Ufuk-Bahar Dördüncü	klasik müzik
05 ekim 2009	Baltacıgil-Sussmann-Hochmann	klasik müzik
19 ekim 2009	Şirin Pancaroğlu	klasik müzik
26 ekim 2009	Romantik Çello	klasik müzik
02 kasım 2009	Şefika Kutluer	klasik müzik
23 kasım 2009	Borusan Yaylı Çalgılar Dörtlüsü	klasik müzik
14 aralık 2009	İdil Biret-Schumann	klasik müzik
28 aralık 2009	Gülsin Onay	klasik müzik

11 ocak 2010	Aldemir-Sönmez-Tırpan	klasik müzik
25 ocak 2010	Borusan Yaylı Çalgılar Dörtlüsü	klasik müzik
01 şubat 2010	Ece İdil/Barok Fuaye Konseri	klasik müzik
15 şubat 2010	Sıcak Çikolata-Birsen Ulucan Piyano Sınıfı	klasik müzik
08 mart 2010	Zamanda Yolculuk	klasik müzik
15 mart 2010	Schubert Piyanolu Triolar	klasik müzik
22 mart 2010	Tuğrul Tanyol	konferans
29 mart 2010	Borusan Yaylı Çalgılar Dörtlüsü	klasik müzik
05 nisan 2010	Burçin Büke-Rus Gecesi	klasik müzik
11 nisan 2010	2010 İstanbul Chopin Haftaları' Gülsin Onay	klasik müzik
12 nisan 2010	Suna Kan-Cana Gürmen	söyleşi & konser
14 nisan 2010	2010 İstanbul Chopin Haftaları' Gergely Boganyi	klasik müzik

26 nisan 2010	İki Flüt ve Piyano İçin Oda Müziği	söyleşi & konser
03 mayıs 2010	Birsen Ulucan/Şeytani Fısıltılar	söyleşi & konser
17 mayıs 2010	Çocuk Oda Orkestrası	klasik müzik
22 mayıs 2010	İdil Biret	klasik müzik
26 mayıs 2010	İstanbul Üniversitesi Devlet Konservatuvarı	bale
28 mayıs 2010	Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Devlet Konservatuvarı	bale
29 mayıs 2010	Bugün, Toplum ve Müzik-10'	çalıştay
14 haziran 2010	İKSV etkinliği	klasik müzik
15 haziran 2010	İKSV etkinliği	klasik müzik
19 haziran 2010	İKSV etkinliği	klasik müzik
24 haziran 2010	İKSV etkinliği	klasik müzik

18 ekim 2010	"AÇILIŞ KONSERİ" Naoko Yoshino, arp	klasik müzik
24 ekim 2010	"ÖZGÜR ÇELLO" Ozan Tunca	klasik müzik
25 ekim 2010	Kadıköy Belediyesi Cumhuriyet Balosu	klasik müzik & kokteyl
1 kasım 2010	Borusan Quartet	klasik müzik
8 kasım 2010	"Renklerle Rapsodi" Meral Güneymen, piyano	klasik müzik
22 kasım 2010	Kadıköy Belediyesi Oda Korusu	vokal müzik
28 kasım 2010	Alexandre Rudin-Gülsin Onay, çello-piyano	klasik müzik
29 kasım 2010	Alexandre Rudin-Gülsin Onay, çello-piyano	klasik müzik
6 aralık 2010	"40. Sanat Yılı Konseri" Mesut İktu bas bariton	vokal müzik
13 aralık 2010	"Trio Konseri" Cihat Aşkın-Bonian Tian-Cana Gürmen, keman-çello-piyano	klasik müzik
19 aralık 2010	"Beethoven Yaylı Quartetler" Borusan Quartet	klasik müzik
20 aralık 2010	"Yeni Yıl Konseri" Kaan Buldular kontrtenor, İstanbul Barok	vokal müzik
22 aralık 2010	Darüşşafaka Yararına Gülsin Onay Konseri, piyano	klasik müzik
27 aralık 2010	"Yıl Sonu Konseri" İzmir Barok	klasik müzik

3 ocak 2011	Ruşen Güneş-İdil Biret, çello-piyano	klasik müzik
17 ocak 2011	"3 Quintet Aşağı 5 Yaylı Yukarı" Ensemble ArchiTekTurk	klasik müzik
24 ocak 2011	"Büyük Türk Ustalarından Yeni Kuşaklara" Hande Dalkılıç, piyano	klasik müzik
31 ocak 2011	Suna Kan-Cana Gürmen, keman-piyano	klasik müzik
7 şubat 2011	Borusan Quartet	klasik müzik
14 şubat 2011	"Sevgililer Günü Konseri" Burçin Büke, piyano	klasik müzik
21 şubat 2011	"Beethoven Piyanolu Kuartetler" Ensemble Kheops	klasik müzik
7 mart 2011	Sevin Berk & Mürkerrem Berk Anma Konseri	klasik müzik
14 mart 2011	"İki Kontrast Sonat" Toros Can, piyano	klasik müzik
21 mart 2011	"Bahar Konseri" Golden Horn Brass Quintet	klasik müzik
28 mart 2011	"Arp ve Romantizm" Şirin Pancaroğlu, arp	klasik müzik
30 mart 2011	Ahmet Say	konferans

4 nisan 2011	Sıcak Çikolata II	klasik müzik
10 nisan 2011	"Beethoven Çello-Piyano Sonatları" Efe Baltacıgil-Benjamin Hochman, çello-piyano	klasik müzik
11 nisan 2011	"Beethoven Çello-Piyano Sonatları" Efe Baltacıgil-Benjamin Hochman, çello-piyano	klasik müzik
18 nisan 2011	2011 Liszt Piyano Haftaları	klasik müzik
20 nisan 2011	2011 Liszt Piyano Haftaları	klasik müzik
25 nisan 2011	2011 Liszt Piyano Haftaları	klasik müzik
2 mayıs 2011	Ayla Erduran-Alexandre Rudin-Ayşegül Sarıca, keman-çello-piyano	klasik müzik
9 mayıs 2011	"Çello ve Piyano Dair" Rahşan Apay-Serkan Yılmaz, çello-piyano	klasik müzik
16 mayıs 2011	Borusan Quartet	klasik müzik
23 mayıs 2011	Pelin Halkacı-İris Şentürker, keman-piyano	klasik müzik
25 mayıs 2011	Darüşşafaka Yararına Cihat Aşkın-Tuluğ Tırpan Konseri	klasik müzik
27 mayıs 2011	"DIDO VE AENEAS" H.Purcell, İstanbul Üniversitesi Devlet Konservatuvarı	opera
31 mayıs 2011	Bale Gösterisi, İstanbul Üniversitesi Devlet Konservatuvarı	bale
7 haziran 2011	İKSV MÜZİK FESTİVALİ KONSERİ	klasik müzik
14 haziran 2011	İKSV MÜZİK FESTİVALİ KONSERİ	klasik müzik
20 haziran 2011	İKSV MÜZİK FESTİVALİ KONSERİ	klasik müzik
22 haziran 2011	İKSV MÜZİK FESTİVALİ KONSERİ	klasik müzik
28 haziran 2011	Türksoy Opera Günleri	opera

3 ekim 2011	Paganini 24 Kapris Atilla Aldemir-Etsuko Miyakoda, keman-piyano	klasik müzik
17 ekim 2011	"2011 Türkiye'de Kuzey Kıbrıs Yılı" Özel Konseri Rüya Taner, piyano	klasik müzik
24 ekim 2011	Borusan Quartet	klasik müzik
31 ekim 2011	İspanyol Rapsodisi	klasik müzik
14 kasım 2011	İki Piyano İki Konçerto	klasik müzik
20 kasım 2011	Sedat Gürel-Güzin Gürel Sanat ve Bilim Vakfı Şan Yarışması	yarışma
21 kasım 2011	Sedat Gürel-Güzin Gürel Sanat ve Bilim Vakfı Şan Yarışması	yarışma
21 kasım 2011	Sedat Gürel-Güzin Gürel Sanat ve Bilim Vakfı Şan Konseri	vokal müzik
28 kasım 2011	Kuyruklu Yıldız Altında	klasik müzik
5 aralık 2011	Arkas Trio	klasik müzik
12 aralık 2011	İdil Biret, piyano	klasik müzik
19 aralık 2011	Bir Şölendir Opera: Carmen, G.Bizet	konferans
26 aralık 2011	Yılbaşı Konseri, Ege Brass	klasik müzik

4 ocak 2012	Viyolonsel ve Piyano ile Fuaye Konseri	klasik müzik
8 ocak 2012	Kadıköy Belediyesi Çocuk Sanat Merkezi Orkestrası ve Korosu Yeni Yıl Konseri	klasik müzik
9 ocak 2012	Beethoven'la Bir Akşam	klasik müzik
16 ocak 2012	Renk, Yankı, Figür	klasik müzik
23 ocak 2012	Borusan Quartet	klasik müzik
30 ocak 2012	Piyanolu Quartet Akşamı	klasik müzik
5 şubat 2012	Benyamin Sönmez'i Anma Konseri	klasik müzik
6 şubat 2012	Mozart ve Liszt ile Opera	klasik müzik
13 şubat 2012	Bir Şölendir Opera: La Cenerentola, G.Rossini	konferans
23 şubat 2012	Shostakovich ile Bir Akşamüstü	klasik müzik
27 şubat 2012	Romantik Trio Akşamı	klasik müzik
5 mart 2012	Wiener Kammer-symphonie	klasik müzik
7 mart 2012	OpusAmadeus Oda Müziği Festivali	klasik müzik
12 mart 2012	"İnce"liklere Dair	klasik müzik
19 mart 2012	Bir Şölendir Opera: Don Giovanni, W. A. Mozart	konferans
21 mart 2012	OpusAmadeus Oda Müziği Festivali	klasik müzik
26 mart 2012	Çello ve Piyano ile Akşamüstü	klasik müzik
2 nisan 2012	Kentet ile Baharı Karşılایış	klasik müzik
9 nisan 2012	Bir Şölendir Opera: Der Freischütz, C. M. Von Weber	konferans
16 nisan 2012	Hayal.. İsyân.. Aşk..	klasik müzik
20 nisan 2012	İki Piyano ve Vurmalı Çalgılar	klasik müzik
23 nisan 2012	23 Nisan Özel Konseri	klasik müzik
30 nisan 2012	Üç Viyana Klasiği: Haydn-Mozart-Beethoven	klasik müzik
7 mayıs 2012	Bir Şölendir Opera: Üç Portakalın Aşkı, S. Prokofyef	konferans
14 mayıs 2012	Borusan Quartet	klasik müzik
21 mayıs 2012	Kapanış Konseri	klasik müzik
29 mayıs 2012	İstanbul Üniversitesi Devlet Konservatuvarı Bale Gösterisi	bale
2 haziran 2012	Ses	klasik müzik
5 haziran 2012	Siemens Şan Yarışması	yarışma
8 haziran 2012	İKSV MÜZİK FESTİVALİ KONSERİ	klasik müzik
15 haziran 2012	İKSV MÜZİK FESTİVALİ KONSERİ	klasik müzik

30 eylül 2012	Açılış Konseri İdil Biret-Ankara Üniversitesi Solistleri	klasik müzik
01 ekim 2012	Açılış Konseri İdil Biret-Ankara Üniversitesi Solistleri	klasik müzik
08 ekim 2012	Banu Sözüar Piyano Resitali	klasik müzik
15 ekim 2012	Bir Şölendir Opera: Orfeo, C. Monteverdi	konferans
22 ekim 2012	Klasik Keyifler 'Ruhunda Fırtınalar'	klasik müzik
05 kasım 2012	Borusan Quartet: "Dvorak Akşamı"	klasik müzik
12 kasım 2012	ÇelloPianoDuo	klasik müzik
19 kasım 2012	Boğaziçi Caz Korosu	caz
26 kasım 2012	Ankara Çağdaş Müzik Topluluğu	çağdaş müzik

03 aralık 2012	Bir Şölendir Opera: Katya Kabanova, Janacek	konferans
09 aralık 2012	Sedat Gürel & Güzin Gürel Sanat ve Bilim Vakfı 20. Kuruluş Yılı Konseri	klasik müzik
10 aralık 2012	Ensemble Kheops	klasik müzik
17 aralık 2012	Gülşen Tatu-İbrahim Yazıcı, flüt-piyano	klasik müzik
24 aralık 2012	Borusan Quartet	klasik müzik

06 ocak 2013	Kadıköy Belediyesi Çocuk Sanat Merkezi Yeni Yıl Konseri	klasik müzik
07 ocak 2013	"Solo ve Dört El Piyano" Hande Dalkılıç-Rüya Taner	klasik müzik
21 ocak 2013	"Eşsiz Tınılar" fuaye konseri	klasik müzik
28 ocak 2013	Bir Şölendir Opera: Jules Cesar, Haendel	konferans
04 şubat 2013	Borusan Quartet-Üç Besteci, Üç Prömiyer	klasik müzik
11 şubat 2013	"Piyanolu Quartet Gecesi"	klasik müzik
18 şubat 2013	"Müzikal Manzaralar" fuaye konseri	klasik müzik
25 şubat 2013	Sedef Erçetin-Ayla Erduran-Burçin Büke, çello-keman-piyano	klasik müzik
04 mart 2013	"Mucize Çalgı Arp" Jana Bouskova	klasik müzik
06 mart 2013	ÇelloDuo fuaye konseri	klasik müzik
11 mart 2013	Atilla Aldemir-Verda Erman, keman-piyano	klasik müzik
18 mart 2013	Ayşegül Sarıca, piyano	klasik müzik
25 mart 2013	Viyana Yaylı Çalgılar Dörtlüsü-Pasquale Iannone	klasik müzik
01 nisan 2013	"Empresyonist Renkler" Emre Elivar	klasik müzik
08 nisan 2013	Bir Şölendir Opera: Macbeth, Verdi	konferans
14 nisan 2013	Sesin Yolculuğu 6: Genç Besteciler Şenliği	konferans
15 nisan 2013	Gottfried Wagner-İdil Biret	klasik müzik
21 nisan 2013	Çocuklar İçin "Hayvanlar Karnavalı"	klasik müzik
22 nisan 2013	Borusan Quartet	klasik müzik
06 mayıs 2013	"II. Dünya Savaşı İçin Bestelenmiş Rus Ezgileri" Mesut İktu-İstanbul Oda Orkestrası	klasik müzik
13 mayıs 2013	Virtüözler-Metropoller	klasik müzik
15 mayıs 2013	Baharın Renkleri fuaye konseri	klasik müzik
20 mayıs 2013	Genç Virtüözler	klasik müzik
27 mayıs 2013	"Kapanış Konseri" Erkin Onay-Gülsin Onay, keman-piyano	klasik müzik
01 haziran 2013	Figaro'nun Düğünü, W. A. Mozart İstanbul Üniversitesi Devlet Konservatuvarı	opera
02 haziran 2013	Figaro'nun Düğünü, W. A. Mozart İstanbul Üniversitesi Devlet Konservatuvarı	opera
03 haziran 2013	Tiyatro Müdürü "Zaide"yi Sahneliyor W. A. Mozart Mimar Sinan Üniversitesi Devlet Konservatuvarı	opera
04 haziran 2013	Tiyatro Müdürü "Zaide"yi Sahneliyor W. A. Mozart Mimar Sinan Üniversitesi Devlet Konservatuvarı	opera
01 haziran 2013	MSGŞÜ Devlet Konservatuvarı Orkestrası Konseri	klasik müzik
02 haziran 2013	Tiyatro Müdürü "Zaide"yi Sahneliyor W. A. Mozart Mimar Sinan Üniversitesi Devlet Konservatuvarı	opera

03 haziran 2013	İÜ Devlet Konservatuarı Barok'tan Günümüze Opera	opera
04 haziran 2013	İÜ Devlet Konservatuarı Bale'nin Genç Yetenekleri	bale
09 haziran 2013	İKSV 42. İstanbul Müzik Festivali London Octave & Halit Turgay	klasik müzik
12 haziran 2013	İKSV 42. İstanbul Müzik Festivali Festival Buluşmaları-I	klasik müzik

29 eylül 2013	Açılış Konseri Bexhude Gençlik Senfoni Orkestrası	klasik müzik
30 eylül 2013	Açılış Konseri Bexhude Gençlik Senfoni Orkestrası	klasik müzik
07 ekim 2013	Trio Gradiva	klasik müzik
21 ekim 2013	Borusan Quartet	klasik müzik
28 ekim 2013	Duo Kırtıl	klasik müzik
04 kasım 2013	Camerata Saygun	klasik müzik
18 kasım 2013	Klasikle Cazın Buluşması	caz
25 kasım 2013	Ruşen Güneş-Ankara Üniversitesi Solistleri	klasik müzik
02 aralık 2013	Borusan Quartet	klasik müzik
08 aralık 2013	Sedat Gürel & Güzin Gürel Sanat ve Bilim Vakfı 21. Kuruluş Yılı Konseri	klasik müzik
09 aralık 2013	Ayşegül Sarıca-Ayla Erduran	klasik müzik
15 aralık 2013	Bir Şölendir Opera: Tosca G. Puccini	konferans
16 aralık 2013	Ulucan Kardeşler	klasik müzik
23 aralık 2013	Zeynep Üçbaşaran- Camerata Smyrna	klasik müzik
30 aralık 2013	Yılbaşı Konseri-Tuluğ Tırpan Quintet	klasik müzik

05 ocak 2014	Çocuk Sanat Merkezi Yeni Yıl Konseri	klasik müzik
06 ocak 2014	Arkas Trio: Tuncay Yılmaz-Emre Elivar-Gustav Rivinius	klasik müzik
13 ocak 2014	Cihat Aşkın-Aşkın Ensamble	klasik müzik
20 ocak 2014	Gürer Aykal'a Saygı Gecesi	klasik müzik
27 ocak 2014	Brahms Akşamı: Pelin Halkacı-İris Şentürker	klasik müzik
03 şubat 2014	Bir Şölendir Opera: Küçük Prens	konferans
10 şubat 2014	Borusan Quartet	klasik müzik
16 şubat 2014	Bir Şölendir Opera: Boris Godunov	konferans
17 şubat 2014	Kemal Cem Yılmaz fuaye konseri	klasik müzik
03 mart 2014	Yansımalar	klasik müzik
10 mart 2014	Shostakovic Akşamı Pianp-Trio-Forte	klasik müzik
15 mart 2014	Beethoven 32 Piyano Sonatı Rudolf Buchbinder	klasik müzik
16 mart 2014	Beethoven 32 Piyano Sonatı Rudolf Buchbinder	klasik müzik
17 mart 2014	İzler ve Yansımalar	klasik müzik
18 mart 2014	Beethoven 32 Piyano Sonatı Rudolf Buchbinder	klasik müzik
19 mart 2014	Beethoven 32 Piyano Sonatı Rudolf Buchbinder	klasik müzik
21 mart 2014	Beethoven 32 Piyano Sonatı Rudolf Buchbinder	klasik müzik
22 mart 2014	Beethoven 32 Piyano Sonatı Rudolf Buchbinder	klasik müzik

23 mart 2014	Beethoven 32 Piyano Sonatı Rudolf Buchbinder	klasik müzik
24 mart 2014	Metin Ülkü-Can Okan	klasik müzik
31 mart 2014	İspanyol Ritimleriyle Fransız Rüzgarı	klasik müzik
06 nisan 2014	Sesin Yolculuğu 7: Genç Besteciler Şenliği	konferans
07 nisan 2014	Emre Şen	klasik müzik
14 nisan 2014	Klarinetli Trio	klasik müzik
21 nisan 2014	Sıcak Çikolata	klasik müzik
27 nisan 2014	Kadıköy Belediyesi Piyano Yarışması Ödül Konseri	klasik müzik
28 nisan 2014	Borusan Quartet	klasik müzik
05 mayıs 2014	Felsefe, Edebiyat, Müzik	klasik müzik & konferans
11 mayıs 2014	Hande Küden-Cana Gürmen-Dorukhan Doruk	klasik müzik
12 mayıs 2014	Küçük Grup Büyük Müzik Ensemble Architec'Türk	klasik müzik
19 mayıs 2014	Dünya Sahnelerinde Genç Yetenekler	klasik müzik
26 mayıs 2014	Camerata Saygun	klasik müzik

13 ekim 2014	Açılış Konseri: Gülsin Onay	klasik müzik
20 ekim 2014	Dünya Sahnelerinde Genç Müzisyenler	klasik müzik
02 kasım 2014	Ayhan Baran'ı Anma Konseri	klasik müzik
03 kasım 2014	Seslerin Kokusu fuaye konseri	klasik müzik
10 kasım 2014	Çellistanbul ve Dostları	klasik müzik
17 kasım 2014	Borusan Quartet	klasik müzik
24 kasım 2014	Bir Şölendir Opera: Richard Strauss	klasik müzik
01 aralık 2014	İstanbul Barok ve La Cetra D'orfeo	klasik müzik
08 aralık 2014	Camerata Saygun Oda Orkestrası	klasik müzik
15 aralık 2014	Ayşegül Sarıca Piyano Resitali	klasik müzik
22 aralık 2014	Kuzeyin Aşk ve Hüznü	klasik müzik
29 aralık 2014	Borusan Quartet Rus Gecesi	klasik müzik
30 aralık 2014	Yeni Yıla Operetlerle Merhaba	klasik müzik

04 ocak 2015	Kadıköy Belediyesi Çocuk Sanat Merkezi Yeni Yıl Konseri	klasik müzik
05 ocak 2015	Dört El Piyano Resitali fuaye konseri	klasik müzik
12 ocak 2015	Berlin Filarmoni Solistleri & Özgür Aydın	klasik müzik
19 ocak 2015	Hüseyin Sermet Piyano Resitali	klasik müzik
26 ocak 2015	Trio Kuvars Viyolet	klasik müzik
02 şubat 2015	Hüseyin Sermet Piyano Resitali	klasik müzik
08 şubat 2015	Surp Takavor Ermeni Kilise Korosu	klasik müzik
09 şubat 2015	Apollon Trio	klasik müzik
16 şubat 2015	Burçin Büke-Hakan Şensoy	klasik müzik
23 şubat 2015	2005'ten 2015'e Borusan Quartet	klasik müzik
02 mart 2015	Bülent Evcil-Davide Formisano-Philip Moll	klasik müzik
09 mart 2015	Hande Özyürek-Fedele Antonicelli	klasik müzik

16 mart 2015	İdil Biret Piyano Resitali	klasik müzik
23 mart 2015	Piyanolu Dörtlüler	klasik müzik
30 mart 2015	Viyana Yaylı Çalgılar Beşlisi ve Baldini	klasik müzik
06 nisan 2015	Fransız Akşamı Ensemble Kheops	klasik müzik
12 nisan 2015	Sesin Yolculuğu 8: Genç Besteciler Şenliği	konferans
13 nisan 2015	Bir Şölendir Opera: Katarina Izmaylova, Shostakovic	konferans
20 nisan 2015	Borusan Quartet 10. Yıl Konseri	klasik müzik
27 nisan 2015	Hüseyin Sermet Piyano Resitali	klasik müzik
03 mayıs 2015	Sedat Gürel-Güzin Gürel Uluslararası Şan Yarışması Final Eleme	yarışma
03 mayıs 2015	Sedat Gürel-Güzin Gürel Uluslararası Şan Yarışması Konseri	yarışma & konser
10 mayıs 2015	Ayla Erduran-A. Rudin-Ayşegül Sarıca	klasik müzik
11 mayıs 2015	Hüseyin Sermet Piyano Resitali	klasik müzik
18 mayıs 2015	Avrasya Piyanolu Üçlü	klasik müzik
25 mayıs 2015	Atilla Aldemir-Toros Can	klasik müzik
01 haziran 2015	MSGÜ Devlet Konservatuvarı Orkestrası Konseri	klasik müzik
02 haziran 2015	MSGÜ Devlet Konservatuvarı Orkestrası Konseri	klasik müzik
03 haziran 2015	İÜ Devlet Konservatuvarı Balenin Genç Yıldızları	bale
04 haziran 2015	İÜ Devlet Konservatuvarı La Finta Semplice W.A.Mozart	opera
05 haziran 2015	43. İstanbul Müzik Festivali İspanyol Manzaraları	klasik müzik
08 haziran 2015	43. İstanbul Müzik Festivali Paris Dans Ediyor	klasik müzik
11 haziran 2015	6. İstanbul Opera Festivali Yusuf ile Züleyha	opera
12 haziran 2015	6. İstanbul Opera Festivali Yusuf ile Züleyha	opera
18 haziran 2015	Semiha Berksoy Opera Vakfı 2014-15 Sezonu Opera Ödülleri	ödül töreni
20 haziran 2015	43. İstanbul Müzik Festivali Festival Genç Solistlerini Sunar	klasik müzik
26 haziran 2015	Kadıköy Belediyesi Süreyya Operası Ulusal Keman Yarışması 2015 Final	yarışma

05 ekim 2015	Açılış Konseri: Schubertiade	klasik müzik
12 ekim 2015	Ayur Trio "Dostların Anısına"	klasik müzik
19 ekim 2015	Borusan Quartet	klasik müzik
26 ekim 2015	Elen Jewett-Jerfi Aji	klasik müzik
02 kasım 2015	Şirin Pancaroğlu Arp Resitali "Anılar"	klasik müzik
09 kasım 2015	Yeni Nefesle CelloPianoDuo	klasik müzik
16 kasım 2015	Andreas Lend-Hande Dalkılıç	klasik müzik
23 kasım 2015	Açıklamalı Bir Chopin Akşamı	klasik müzik & konferans
30 kasım 2015	İstanbul Oda Orkestrası ile Mesut İktu 45. Yıl Konseri	klasik müzik
07 aralık 2015	Borusan Quartet	klasik müzik
14 aralık 2015	Camerata Saygun	klasik müzik

21 aralık 2015	Kadıköy Belediyesi Süreyya Operası Keman Yarışması Ödül Konseri	ödül töreni
27 aralık 2015	Burçin Büke-Atilla Aldemir	klasik müzik
30 aralık 2015	Yeni Yıl Konseri	klasik müzik

- Süreyya Operası 2008 bahar dönemi
17 konserden;
13'Ü KLASİK MÜZİK, 1'İ BALE, 1'İ DANS, 2'Sİ ŞİİR DİNLETİSİ
- Süreyya Operası 2008 güz dönemi
4 konserden;
4'Ü KLASİK MÜZİK
- Süreyya Operası 2009 bahar dönemi
27 konserden;
21'İ KLASİK MÜZİK, 1'İ YARIŞMA, 3'Ü VOKAL MÜZİK, 1'İ KONFERANS, 1'İ KONFERANS & KONSER
- Süreyya Operası 2009 güz dönemi
8 konserden;
8'i KLASİK MÜZİK
- Süreyya Operası 2010 bahar dönemi
23 konserden;
16'SI KLASİK MÜZİK, 1'İ KONFERANS, 3'Ü SÖYLEŞİ & KONSER, 2'Sİ BALE, 1'İ ÇALIŞTAY
- Süreyya Operası 2010 güz dönemi
14 konserden;
10'U KLASİK MÜZİK, 3'Ü VOKAL MÜZİK, 1'İ KLASİK MÜZİK & KOKTEYL
- Süreyya Operası 2011 bahar dönemi
30 konserden;
1'İ KONFERANS, 2'Sİ OPERA, 1'İ BALE, 26'SI KLASİK MÜZİK
- Süreyya Operası 2011 güz dönemi
13 konserden;
1'İ KONFERANS, 2'Sİ YARIŞMA, 1'İ VOKAL MÜZİK, 9'U KLASİK MÜZİK
- Süreyya Operası 2012 bahar dönemi
31 konserden;
1'i YARIŞMA, 4'Ü KONFERANS, 1'İ BALE, 26'SI KLASİK MÜZİK
- Süreyya Operası 2012 güz dönemi
14 konserden;
2'Sİ KONFERANS, 1'İ CAZ, 1'İ ÇAĞDAŞ MÜZİK, 10'U KLASİK MÜZİK
- Süreyya Operası 2013 bahar dönemi
34 konserden;
6'SI OPERA, 3'Ü KONFERANS, 24'Ü KLASİK MÜZİK, 1'İ BALE
- Süreyya Operası 2013 güz dönemi
15 konserden;
1'İ KONFERANS, 1'İ CAZ, 13'Ü KLASİK MÜZİK

- Süreyya Operası 2014 bahar dönemi
37 konserden;
3'Ü KONFERANS, 1'İ KLASİK MÜZİK & KONFERANS, 28'İ KLASİK MÜZİK
- Süreyya Operası 2014 güz dönemi
13 konserden;
13'Ü KLASİK MÜZİK
- Süreyya Operası 2015 bahar dönemi
37 konserden;
2'Sİ YARIŞMA, 2'Sİ KONFERANS, 1'İ ÖDÜL TÖRENİ, 3'Ü OPERA, 1'İ YARIŞMA & KONSER, 1'İ BALE, 27'Sİ KLASİK MÜZİK
- Süreyya Operası 2015 güz dönemi
14 konserden;
1'İ ÖDÜL TÖRENİ, 1'İ KLASİK MÜZİK & KONFERANS, 12'Sİ KLASİK MÜZİK

Ek 9: Zorlu Performans Sanatları Merkezi Etkinlik Takvimi

Tarih	Etkinlik	Etkinlik Kategorisi	Mekan	Performans Adedi	Etkinlik Tipi
08-Eki 2014	B & B Açılış	Art	Main Theatre	1	Self Promotion
10-Eki 2014	B & B Gala Kokteyl	Musical	Main Theatre	1	Self Promotion
09-Eki 2014	B & B	Art	Main Theatre	24	Self Promotion
29-Kas 2014	Sezen Aksu Konser	Concert	Main Theatre	1	Self Promotion
18-Ara 2014	SIR (Alaturka Records-Şeb-i Arus Özel)	Other	Main Theatre	1	Self Promotion
25-Ara 2014	Söz Müzik Ali Kocatepe	Other	Main Theatre	1	Self Promotion
20-Ara 2014	Fazıl Say Mezopotamya Senfonisi	Art	Main Theatre	1	Self Promotion
20-Oca 2015	La Boheme	Opera	Main Theatre	1	Self Promotion
08-Oca 2015	LOVE LETTERS-GERARD DEPARDIEU	Theater	Main Theatre	1	Self Promotion
18-Oca 2015	La Boheme Opening	Opera	Main Theatre	1	Self Promotion
22-Oca 2015	La Boheme	Opera	Main Theatre	1	Self Promotion
24-Oca 2015	La Boheme	Opera	Main Theatre	1	Self Promotion
31-Oca 2015	BOĞAZIÇI CAZ KOROSU	Art	Main Theatre	1	Self Promotion
03-Şub 2015	1/Unfold Dans Gösterisi	Art	Main Theatre	1	Self Promotion
05-07-07-08-09-10-11-12-13-14-15-16-17-18-19-20-21-22-23-24-25-26-27-28-29-30-Nis 2015	Phantom of the Opera	Musical	Main Theatre	26	Self Promotion
01-02-03-04-05-06-07-08-09-10-11-12-13-14-15-16-17-May 2015	Phantom of the Opera	Musical	Main Theatre	17	Self Promotion

15-16-17-Eki 2015	LARA FABIAN	Concert	Main Theatre	3	PSM Etkinliği
29-Eki 2015	EROL EVGİN "MUSTAFA KEMAL'İ GÖRDÜM DÜŞÜMDE" TEMALI KONSER	Concert	Main Theatre	1	PSM Etkinliği
18-Kas 2015	ENRICO MACIAS	Concert	Main Theatre	1	PSM Etkinliği
17-Kas 2015	GSYBE	Rock	Main Theatre	1	PSM Etkinliği
13-Kas 2015	NİGEL KENNEDY	Concert	Main Theatre	1	PSM Etkinliği

15-Kas 2015	BARIŞ İÇİN MÜZİK	Concert	Main Theatre	1	Ortak Etkinlik
14-Kas 2015	BEDÜK	Concert	Main Theatre	1	PSM Etkinliği
24-Kas 2015	AJDA	Concert	Main Theatre	1	Ortak Etkinlik
19-Ara 2015	ŞEB-İ ARUZ	Concert	Main Theatre	1	PSM Etkinliği
01-Ara 2015	MFÖ	Concert	Main Theatre	1	PSM Etkinliği
08-Ara 2015	BÜLENT ORTAÇGİL & BİRSEN TEZER	Concert	Main Theatre	1	Ortak Etkinlik
15-Ara 2015	ŞEBNEM FERAH	Concert	Main Theatre	1	Ortak Etkinlik
20-22-23-23-24-24-26-27-28-28-29-29-30-30-31-31-Oca 2016	SHREK	Musical	Main Theatre	16	PSM Etkinliği
16-Oca 2016	CHRIS BOTTI	Concert	Main Theatre	1	PSM Etkinliği
24-25-26-27-27-28-28-Şub 2016	SLAVA'S SNOW SHOW	Other	Main Theatre	7	PSM Etkinliği
02-02-05-06-06-07-Şub 2016	SHREK	Musical	Main Theatre	6	PSM Etkinliği
13-Şub 2016	JÜLİDE ÖZÇELİK MERT FIRAT SEVGİLİLER GÜNÜ KONSERİ	Concert	Main Theatre	1	PSM Etkinliği
09-Şub 2016	VOLKAN KONAK	Concert	Main Theatre	1	PSM Etkinliği
16-Şub 2016	ŞEVVAL SAM & KURTALAN EKSPRES	Concert	Main Theatre	1	Ortak Etkinlik
01-02-03-04-05-05-06-06-Mar 2016	SLAVA'S SNOW SHOW	Other	Main Theatre	8	PSM Etkinliği
19-Mar 2016	BENİSE	Dance	Main Theatre	1	PSM Etkinliği
11-12-Mar 2016	AĞIR ROMAN	Theater	Main Theatre	2	PSM Etkinliği
22-Mar 2016	TEOMAN - AYAKTA KONSER	Concert	Main Theatre	1	Ortak Etkinlik
29-Mar 2016	DUMAN - AYAKTA KONSER	Concert	Main Theatre	1	Ortak Etkinlik
19-20-21-22-23-23-24-24-Nis 2016	SLAVA'S SNOW SHOW	Other	Main Theatre	8	PSM Etkinliği
02-03-Nis 2016	LOTR FOTR	Concert	Main Theatre	2	PSM Etkinliği
12-Nis 2016	İNCESAZ & MELİHAT GÜLSES	Concert	Main Theatre	1	Ortak Etkinlik
05-Nis 2016	MFÖ	Concert	Main Theatre	1	Ortak Etkinlik
26-Nis 2016	YALIN	Concert	Main Theatre	1	PSM Etkinliği
02-May 2016	STEVEN WILSON	Concert	Main Theatre	1	PSM Etkinliği
27-May 2016	TINDERSTICKS	Concert	Main Theatre	1	PSM Etkinliği

17-May 2016	ERKAN OĞUR & İSMAİL HAKKI DEMİRCİOĞLU	Concert	Main Theatre	1	Ortak Etkinlik
03-May 2016	NİL KARİBRAHİMGİL	Other	Main Theatre	1	Ortak Etkinlik
11-11-Haz 2016	SİGUR ROS	Concert	Main Theatre	2	PSM Etkinliği
08-08-Haz 2016	PJ HARVEY	Concert	Main Theatre	2	PSM Etkinliği
23-Haz 2016	PATTI SMITH	Concert	Main Theatre	1	PSM Etkinliği
21-Haz 2016	HİNDİ ZAHRA-RAMAZANDA CAZ	Concert	Main Theatre	1	Ortak Etkinlik
29-Tem 2016	DAMIEN RICE	Art	Main Theatre	1	PSM Etkinliği
25-Tem 2016	ALLAN HARRIS, ROY HARGROVE, ROBERTA GAMBARINI VE TRT HAFİF MÜZİK VE CAZ ORKESTRASI	Concert	Main Theatre	1	Ortak Etkinlik
23-Tem 2016	JOSS STONE	Jazz	Main Theatre	1	Ortak Etkinlik

Etkinlik	Etkinlik Kategorisi	Mekan	Performans Adedi	Etkinlik Tipi
MIX - PSM 4. SEZON AÇILIŞ FESTİVALİ	Concert	Main Theatre	1	PSM Etkinliği
TITANIC LIVE	Classical	Main Theatre	2	PSM Etkinliği
MIX - PSM 4. SEZON AÇILIŞ FESTİVALİ	Concert	Main Theatre	1	PSM Etkinliği
LENA CHAMAMYAN	Concert	Main Theatre	1	PSM Etkinliği
KADEBOSTANY	Concert	Main Theatre	1	Ortak Etkinlik
MARK ELİYAHU	Concert	Main Theatre	1	Ortak Etkinlik
JOSÉ FELİCIANO AND HİS BAND	Concert	Main Theatre	1	PSM Etkinliği
MODERAT	Electronic Live	Main Theatre	1	PSM Etkinliği
ATHENA AKUSTİK - AYAKTA KONSER	Concert	Main Theatre	1	Ortak Etkinlik
ANA TİYATRO BAKIM	Other	Main Theatre	5	PSM Etkinliği
FUCHS (WARM UP)	DJ Party	Main Theatre	1	Ortak Etkinlik
FUCHS AFTER PARTY	DJ Party	Main Theatre	1	Ortak Etkinlik
MADELEINE PEYROUX	Jazz	Main Theatre	2	PSM Etkinliği
SİR - ŞEB-İ ARUZ	Concert	Main Theatre	1	PSM Etkinliği
ŞEBNEM FERAH - AYAKTA KONSER	Concert	Main Theatre	1	Ortak Etkinlik
MOR VE ÖTESİ 20. YIL KONSERİ (VGY)	Concert	Main Theatre	1	Ortak Etkinlik
YENİ YIL KONSERİYLE YENİ UMUTLARA	Concert	Main Theatre	1	PSM Etkinliği

GÖKSEL - MABEL MATİZ - KALBEN	Concert	Main Theatre	1	PSM Etkinliği
ERKAN OğUR - İSMAİL HAKKI DEMİRCİOğLU (VGY)	Concert	Main Theatre	1	Ortak Etkinlik
MFÖ (VGY)	Concert	Main Theatre	1	Ortak Etkinlik
AMADEUS LIVE	Classical	Main Theatre	2	PSM Etkinliği
F24 GENÇ YETENEK GALA KONSERİ	Concert	Main Theatre	1	Ortak Etkinlik
IVO POGORELICH	Classical	Main Theatre	1	PSM Etkinliği
TEOMAN (VGY)	Concert	Main Theatre	1	Ortak Etkinlik
KENAN DOğULU AŞK'A ŞARKILAR	Concert	Main Theatre	1	Ortak Etkinlik
YAŞAR (VGY)	Concert	Main Theatre	1	Ortak Etkinlik
SONARİSTANBUL	Other	Main Theatre	3	Ortak Etkinlik
WEST SIDE STORY	Musical	Main Theatre	23	PSM Etkinliği
YALIN (VGY)	Concert	Main Theatre	1	Ortak Etkinlik
ATHENA (VGY)	Concert	Main Theatre	1	Ortak Etkinlik
DİANNE REEVES	Concert	Main Theatre	1	PSM Etkinliği
BALKAN ATEŞİ - SHANTEL & BUCOVİNA CLUB ORKESTAR	Concert	Main Theatre	1	PSM Etkinliği
KARSU (VGY)	Concert	Main Theatre	1	Ortak Etkinlik
VOLKAN KONAK (VGY)	Concert	Main Theatre	1	Ortak Etkinlik
LES BALLETS DE MONTE CARLO - GÖL	Ballet/Dance	Main Theatre	4	Ortak Etkinlik
CHİCK COREA TRİO W / BRİAN BLADE & EDDİE GOMEZ	Jazz	Main Theatre	1	PSM Etkinliği
LORD OF THE RINGS IN CONCERT-THE TWO TOWERS	Classical	Main Theatre	2	PSM Etkinliği
MİCHEL CAMİLO & TOMATİTO	Jazz	Main Theatre	1	PSM Etkinliği
BETH HART, ÖN- GRUP: EMRE NALBANTOğLU	Concert	Main Theatre	1	PSM Etkinliği
JAN GARBAREK FEAT TRİLOK GURTU	Concert	Main Theatre	1	PSM Etkinliği
CAZ FESTİVALİ FİLM MARATONU	Other	Main Theatre	1	PSM Etkinliği
YILMAZ ERDOğAN "MÜNAŞAKA"	Theater	Main Theatre	1	Ortak Etkinlik
ALATURKA RECORDS "DİREKLERARASI" (VESTEL GURURLA YERLİ KONSERLERİ)	Concert	Main Theatre	1	Ortak Etkinlik

- ZORLU PSM ANA TİYATRO 2014 güz dönemi
30 konserden;
26'SI KLASİK MÜZİK, 1'İ MÜZİKAL, 2'Sİ POP, 1', TASAVVUF
- ZORLU PSM ANA TİYATRO 2015 bahar dönemi
50 konserden;
4'Ü OPERA, 1'İ CAZ, 1'İ DANS, 1'İ TİYATRO, 43'Ü MÜZİKAL
- ZORLU PSM ANA TİYATRO 2015 güz dönemi
14 konserden;
10'U POP, 1'İ TASAVVUF, 2'Sİ, KLASİK MÜZİK, 1'İ ROCK,

